

โครงการนำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประเภทย่านชุมชนเก่า ไปสู่การปฏิบัติ : แผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

รายงานสำหรับผู้บริหาร Executive Report

โครงการนำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่า ไปสู่การปฏิบัติ :
แผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

รายงานสำหรับผู้บริหาร Excutive Report

ข้อมูลบรรณานุกรม

โครงการนำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่า ไปสู่การปฏิบัติ : แผนจัดการ
การอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ผู้จัดทำ	สำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 60/1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6 พญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ 0 2265 6582 โทรสาร 0 2265 6581
ผู้ศึกษา	ศูนย์วิจัยและพัฒนาสร้างสรรค์ (RCDC) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมือง และนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 043 754383
การอ้างอิง	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2558. โครงการนำ มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่าไปสู่การปฏิบัติ : แผนจัดการ การอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม. บริษัท พรอพเพอร์ตี้พรีน จำกัด. กรุงเทพฯ.
คำสืบค้น	มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่าไปสู่การปฏิบัติ
พิมพ์เมื่อ	กันยายน 2558
จำนวนพิมพ์	100 เล่ม
จำนวนหน้า	83 หน้า
ผู้พิมพ์	บริษัท โมโนกราฟ สตูดิโอ จำกัด

สงวนลิขสิทธิ์ในประเทศไทย ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537
โดย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2558

รายชื่อผู้ดำเนินโครงการ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นางรวิวรรณ ภูริเดช	เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นายพงศ์บุญ ปองทอง	รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นางสาวชิตชนก พุทประเสริฐ	ผู้อำนวยการสำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม
นางสุกัลยา ปิ่นทะจักร์	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
นายวีรณัฐ ฐานสุพร	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
นางสาวมณฑนา ศิริวรรณ	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
นางสาวกนกกาญจน์ โกติรัมย์	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
นางสาวสุนิสา ประดับราช	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
นางสาวปติดา แสงน้อย	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
นางสาวพิชญ์ศุภร วิสุทธิ	เจ้าหน้าที่ประสานงานศิลปกรรม
นางสาวชนินาถ สุขเจริญ	เจ้าหน้าที่ประสานงานศิลปกรรม
นายธนไชย ปานเจริญ	เจ้าหน้าที่ธุรการ

รายชื่อคณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

นายประสงค์ เอี่ยมอนันต์	ประธานอนุกรรมการ
เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	รองประธานอนุกรรมการ
ผู้แทนสำนักงบประมาณ	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมธนารักษ์	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมทางหลวงชนบท	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมทรัพยากรธรณี	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	อนุกรรมการ
ผู้แทนกรมศิลปากร	อนุกรรมการ
ผู้แทนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ	อนุกรรมการ
ผู้แทนนายกสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ
นายสุวิทย์ รัศมิภูติ	อนุกรรมการ
นายบุญญวัฒน์ ทิพทัส	อนุกรรมการ
นายมานิตย ศิริวรรณ	อนุกรรมการ
นายสุรพล ดวงแข	อนุกรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	อนุกรรมการและเลขานุการ
เจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

รายชื่อคณะผู้ศึกษา

ผศ.ดร. สักรินทร์ แซ่ภู	หัวหน้าโครงการ
ผศ. อนุวัฒน์ การลัก	คณะทำงาน
อาจารย์อมฤต หมวดทอง	คณะทำงาน
อาจารย์โกวิทย์ วาปีศิลป์	คณะทำงาน
อาจารย์บรรจง ภูละคร	คณะทำงาน
นายเดชพงษ์ ใจกลาง	คณะทำงาน
นายประภาส ดอนอ่อนสา	ผู้ช่วยนักวิจัย

คำนำ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างต่อเนื่อง และเห็นว่าย่านชุมชนเก่าเป็นแหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ประเภทหนึ่งที่ยังไม่มีการศึกษาจัดทำแผนการจัดการเพื่อการอนุรักษ์ ในปีงบประมาณ พ.ศ.2556 สำนักงานฯ ได้จัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน อำเภوتاอุเทน จังหวัดนครพนม เป็นพื้นที่ตัวอย่าง เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นทั้งด้านกายภาพ และความร่วมมือร่วมใจของผู้คนในพื้นที่ ดังนั้น เพื่อให้ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ได้มีการอนุรักษ์บริหารจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการที่เหมาะสม สำนักงานฯ จึงมอบหมายให้คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมือง และนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นที่ปรึกษาโครงการ โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะอนุกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ภายใต้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ การจัดทำแผนจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากเทศบาลตำบลท่าอุเทน ประชาคมท่าอุเทน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่อนุเคราะห์ข้อมูล

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่ย่านชุมชนเก่าอื่นๆ รวมทั้งเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ที่มีคุณค่าอันควรอนุรักษ์ต่อไป

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กันยายน 2558

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1	
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-2
1.3 ระยะเวลาดำเนินการ	1-2
1.4 ขอบเขตการดำเนินงาน	1-2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-4
1.6 ขั้นตอนและกระบวนการศึกษา	1-4
1.7 เป้าหมายของการศึกษา	1-7
1.8 แผนการดำเนินการ	1-8
บทที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	
2.1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา	2-1
2.1.1 ด้านคุณค่าความสำคัญของย่านชุมชนเก่า	2-3
บทที่ 3 แนวทางการดำเนินงานในพื้นที่ศึกษา	
3.1 ผลผลิตที่ได้จากโครงการฯ	3-1
บทที่ 4 แผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	
4.1 วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมายการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	4-2
4.2 แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	4-3
4.3 ยุทธศาสตร์ของการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	4-6
บทที่ 5 แนวทางการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	
5.1 แนวทางการควบคุมการพัฒนาด้านกายภาพและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม	5-2
5.2 แนวทางการใช้กลไกทางกฎหมายในการขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ	5-5
5.3 แนวทางการใช้กลไกทางการเงินในการขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ	5-18
5.4 แนวทางการจัดตั้งองค์กรชุมชนและเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า	5-21

บทที่ 6 บทสรุปโครงการ

6.1 โครงการต้นแบบ	6-2
6.2 บทสรุปโครงการ	6-18

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม : ย่านชุมชนเก่า เทศบาลตำบลท่าอุเทน	2-9
ตารางที่ 4-1 แผนงานและโครงการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	4-7
ตารางที่ 5-1 แนวคิดกลไกทางการเงินในการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า	5-18

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1-1 แผนการดำเนินการ	1-8
แผนภูมิที่ 3-1 ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	3-3
แผนภูมิที่ 4-1 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหาในการจัดทำแผนจัดการ การอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	4-1
แผนภูมิที่ 5-1 ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์กับแนวทางการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	5-1
แผนภูมิที่ 5-2 แผนภูมิแนวทางการใช้กฎหมายในการขับเคลื่อน	5-17
แผนภูมิที่ 5-3 แผนภูมิแสดงการจัดตั้งเครือข่ายชุมชน	5-23
แผนภูมิที่ 6-1 แผนภูมิแสดงการจัดตั้งเครือข่ายชุมชน	6-12

สารบัญญรูปภาพ

	หน้า
รูปที่ 2-1 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา	2-2
รูปที่ 2-2 รูปแสดงคุณค่าความสำคัญของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	2-3
รูปที่ 2-3 แผนที่แสดงลักษณะเด่นทางโครงสร้างชุมชน	2-4
รูปที่ 2-4 แผนที่แสดงประเภทอาคาร	2-6
รูปที่ 2-5 เทคนิคและวัสดุในการก่อสร้างของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	2-8
รูปที่ 4-1 ผังแนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	4-5
รูปที่ 4-2 ผังแม่บทย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	4-13
รูปที่ 5-1 ผังแสดงพื้นที่ควบคุมตามร่างเทศบัญญัติ	5-15
รูปที่ 5-2 การประชุมการจัดตั้งเครือข่ายชุมชน	5-22
รูปที่ 6-1 ตัวอย่างอาคารที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติและข้อมูลอาคารเก่า	6-3
รูปที่ 6-2 การมอบรางวัลแก่เจ้าของอาคารที่ทำการอนุรักษ์อาคารเก่า	6-3
รูปที่ 6-3 ศูนย์อนุรักษ์ไทยอุ้ย ได้รับการคัดเลือกโครงการนำร่อง	6-5
ศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	
รูปที่ 6-4 แผนที่แสดงตำแหน่งอาคารศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน 5 แห่ง	6-6
รูปที่ 6-5 การจัดทำเอกสารเผยแพร่	6-9
รูปที่ 6-6 Facebook ประชาสัมพันธ์โครงการฟื้นฟูย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	6-10
ภูมิ-มุนมัง (ศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน)	

1.1 หลักการและเหตุผล

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ศึกษาโครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประเภทย่านชุมชนเก่า ระยะที่ 2 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผลการศึกษาที่มีการเสนอย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เป็นพื้นที่ตัวอย่าง เนื่องจากมีความโดดเด่นด้านคุณค่าและด้านกายภาพของความเป็นย่านชุมชนเก่า มีคุณค่าความสำคัญในด้านความสวยงามของสถาปัตยกรรมเก่าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น อาคารรูปแบบ Sino Portuguese สายช่างฝรั่งเศสผ่านชาวเวียดนาม เรือนไทยอีสาน และบ้านดิน โดยชุมชนท่าอุเทนเป็นตัวแทนของย่านชุมชนเก่าริมแม่น้ำโขงที่มีบทบาททางการค้า ศูนย์กลางทางความเชื่อ ความหลากหลายของชาติพันธุ์ และความทรงจำ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 มีการต่อยอดผลการศึกษา โดยการจัดทำแผนที่วัฒนธรรมชุมชนท่าอุเทนขึ้น ตามผลการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประเภทย่านชุมชนเก่า ภายใต้ความร่วมมือของเทศบาลตำบลท่าอุเทน เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างการรับรู้สาธารณะ อันจะนำไปสู่การสร้างพันธมิตรในการดำเนินการอนุรักษ์จากทุกภาคส่วน

ผลการศึกษาที่ผ่านมามีข้อเสนอแนะว่า เพื่อความสัมฤทธิ์ผลสูงสุด เป้าหมายสุดท้ายควรกลับไปสู่กลไกในระดับท้องถิ่นให้สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ เพื่อฐานที่มั่นคงในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านชุมชนเก่าอย่างยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดในการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ สำนักงานฯ พิจารณาแล้วเห็นควรดำเนินโครงการนำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่าไปสู่การปฏิบัติ : แผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ของโครงการในภาพรวม ถือเป็นการสร้างชุมชนต้นแบบการดำเนินการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า ตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประเภทย่านชุมชนเก่า ในมิติการสร้างตระหนักรู้ถึงคุณค่า ความสำคัญ การรับมือและการคงอยู่ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาที่นับจะทวีความรุนแรงมากขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเรียนรู้วิถีการดำรงชีวิตร่วมกับสภาพแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

การจัดทำโครงการนำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่าไปสู่การปฏิบัติในครั้งนี้ จะเป็นกลไกสำคัญต่อการดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่า ในรูปแบบการบูรณาการและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานส่วนท้องถิ่นด้วยการจัดทำแผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่า ที่อยู่บนพื้นฐานที่ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของย่านชุมชนเก่า ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน อีกทั้งจะเป็นการยกระดับการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของประเทศ ในมิติของการบริหารจัดการย่านชุมชนเก่า ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นมาตรฐานเตรียมความพร้อมสู่การรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงและก้าวสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

โดยผลสัมฤทธิ์ของโครงการจะเป็นตัวช่วยสนับสนุนความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ของกระทรวงฯ โดยเป็นกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการเชิงรุก โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุก

ฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม นำสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมไปใช้อย่างชาญฉลาดเกิดประโยชน์
ต่อส่วนรวมอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อให้พื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนได้รับการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม
ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชนและหน่วยงานส่วนท้องถิ่น

1.2.2 เพื่อให้แผนจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เป็นตัวอย่างในการอนุรักษ์และพัฒนาย่านชุมชนเก่าแห่งอื่นๆ ต่อไป

1.2.3 เพื่อสร้างความพร้อมของท้องถิ่นในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนา โดยมุ่งหวังให้มีการผลักดันทางด้านงบประมาณและดำเนิน
ผลักดันแผนจัดการฯ ไปสู่การปฏิบัติได้จริง

1.2.4 เพื่อกระตุ้นให้เกิดเครือข่ายในการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

1.3 ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลาดำเนินการ 270 วัน

1.4 ขอบเขตการดำเนินงาน

1.4.1 ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลภาคสนาม
โดยมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) ความสำคัญของพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ในเรื่องการจัดตั้งถิ่นฐานประวัติศาสตร์
โบราณคดี ประเพณีวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาการด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การใช้ประโยชน์
ที่ดิน ภูมิทัศน์วัฒนธรรม รวมทั้งแผน โครงการต่างๆ ผลกระทบต่อพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

2) สภาพปัญหาการใช้ที่ดิน และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

3) กลไกและมาตรการด้านกฎหมาย ด้านการบริหารจัดการหน้าที่และ
ความรับผิดชอบของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ แนวทางการพัฒนาองค์กรที่เกี่ยวข้องกับ
การอนุรักษ์

4) กลไกทางการเงิน การจัดหางบประมาณ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการสนับสนุน
การอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่

5) แนวความคิด ทฤษฎี และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและอนุรักษ์

1.4.2 สัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นด้านกายภาพ
เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัญหาอุปสรรค โอกาสและข้อจำกัด
ของการอนุรักษ์พื้นที่

1.4.3 วิเคราะห์ข้อมูลและดำเนินการจัดทำแผนจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม
ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

แนวความคิดในการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม

1.4.3.1 แผนงานและโครงการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมแบบองค์รวม ทั้ง
ด้านกายภาพและมิใช่กายภาพ เช่น แผนด้านกายภาพ แผนด้านวัฒนธรรม แผนด้านการป้องกันภัยพิบัติ

โดยประกอบด้วย งบประมาณ ระยะเวลา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วงเวลาในการดำเนินงาน วิธีการในการนำไปสู่การปฏิบัติ

1.4.3.2 แนวทางการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ประกอบด้วย

1) แนวทางการควบคุมการพัฒนาด้านกายภาพและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมด้านผังเมือง ด้านสถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรม

- ออกแบบแนวความคิดโครงการอนุรักษ์และพัฒนาย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
- ออกแบบแนวความคิดในการปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนสายสำคัญของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
- จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับลักษณะสถาปัตยกรรมในบริเวณที่สำคัญของเมืองเพื่อใช้เป็นตัวอย่างหรือต้นแบบ

2) แนวทางการใช้กลไกทางกฎหมายและการเงินในการขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

- จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับมาตรการควบคุมสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยการใช้กลไกทางกฎหมาย
- เสนอแนะรูปแบบการใช้กลไกทางการเงิน การลงทุน และการจัดหางบประมาณ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อสร้างแรงจูงใจในการขับเคลื่อน
- เสนอแนะรูปแบบการจัดตั้งเครือข่ายชุมชน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนต่อไปในอนาคต

1.4.4 การเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และเสริมสร้างศักยภาพด้านความพร้อมและความเข้มแข็งของชุมชนและท้องถิ่น ดังนี้

1) จัดประชุมระดมความเห็นร่วมกันเพื่อจัดทำแผนและแนวทางการอนุรักษ์ปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน การจัดทำศูนย์ข้อมูลชุมชนการสร้างกลไกการจัดตั้งเครือข่ายชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนในย่านชุมชนเก่า ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2) จัดประชุมร่วมกับหน่วยงานส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับแผนงานและงบประมาณเพื่อให้สอดคล้องกับแผนอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่ได้จัดทำขึ้น เพื่อนำไปพิจารณาจัดทำแผนงานและของบประมาณในการดำเนินงานอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าให้เป็นรูปธรรมในระดับท้องถิ่นต่อไป

3) จัดประชุมชี้แจงผลการดำเนินงานเมื่อโครงการแล้วเสร็จโดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนในย่านชุมชนเก่า ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

1.4.5 ดำเนินการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ โดย

- 1) จัดตั้งศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
- 2) จัดกิจกรรมเปิดตัวย่านชุมชนเก่าต้นแบบ
- 3) จัดกิจกรรมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

1.4.6 การจัดทารายงาน ประกอบด้วย รายงานขั้นต้น รายงานฉบับกลาง รายงานร่างฉบับสมบูรณ์ และรายงานฉบับสมบูรณ์

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน มีแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาย่านชุมชนเก่า โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.5.2 มีชุมชนต้นแบบในการเรียนรู้และกระตุ้นชุมชนอื่นๆ ให้เกิดทัศนคติในเชิงบวกต่อการดำเนินการตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่า เพื่อขยายผลการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าในวงกว้างต่อไป

1.5.3 ย่านชุมชนเก่าต้นแบบ จะเป็นตัวแทนในการดำเนินการตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่าไปสู่การปฏิบัติ

1.6 ขั้นตอนและกระบวนการศึกษา

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมือง และนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จะคัดสรรบุคลากรผู้ที่มีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และวิสัยทัศน์ ในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่า ประวัติศาสตร์และโบราณคดี การอนุรักษ์เมืองและชุมชน การวางแผนพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อมชุมชน การวางผังออกแบบชุมชนเมือง การออกแบบสถาปัตยกรรม ระบบสังคมและเศรษฐกิจ และการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเป็นคณะทำงานโดยอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อศึกษาโครงการนำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่าไปสู่การปฏิบัติ : แผนจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ขั้นตอนและกระบวนการศึกษา สํารวจ และการจัดโครงการนำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่าไปสู่การปฏิบัติ : แผนจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมจากภาคีที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานของทุกภาคส่วน ระยะเวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น 270 วัน โดยกระบวนการศึกษาสามารถแบ่งขั้นตอนการศึกษาเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.6.1 ขั้นตอนที่ 1 : การศึกษาและทบทวนผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่า ระยะที่ 1-3 ในประเด็นด้านผลการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่า โดยประยุกต์ในพื้นที่ตัวอย่างย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

2) ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา เช่น

- แผนที่วัฒนธรรมท่าอุเทน
- หลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
- แผนพัฒนาเทศบาลตำบลท่าอุเทน
- เอกสารผังเมืองรวมชุมชนท่าอุเทน

3) ศึกษากลไกและมาตรการด้านกฎหมาย ด้านการบริหารจัดการ หน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ แนวทางการพัฒนาองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ โดยศึกษาจากต้นแบบของกฎหมายที่มีการบังคับใช้โดยท้องถิ่น ได้แก่

- เทศบัญญัติเทศบาลนครเชียงราย เรื่อง กำหนดลักษณะ แบบ รูปทรง ระยะ หรือระดับของอาคาร และบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิดในเขตวงเมือง พ.ศ. 2550

- เทศบัญญัติเทศบาลตำบลเชียงคาน เรื่อง กำหนดลักษณะ แบบ รูปทรง ระยะ หรือระดับของอาคาร และบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางประเภทในท้องถิ่นเทศบาลเชียงคาน จังหวัดเลย พ.ศ. 2553

4) กลไกทางการเงิน การจัดหางบประมาณ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการสนับสนุนการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ โดยศึกษาความเป็นไปได้จากงบประมาณท้องถิ่น จังหวัด และหน่วยงานสนับสนุนอื่นๆ เช่น สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

5) แนวความคิด ทฤษฎี และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและอนุรักษ์ โดยให้ความสำคัญต่อกลุ่มแนวคิดด้านมรดกที่มีชีวิต (Living Heritage) เพื่อตอบสนองกิจกรรมการอยู่อาศัยและบทบาทหน้าที่ของเมืองสมัยใหม่ที่ผสมผสานกับย่านชุมชนเก่า โดยใช้เทคนิควิธี เช่น การปรับการใช้สอยในอาคารและพื้นที่ การฟื้นฟูย่านชุมชนเก่า การบูรณะ และซ่อมแซมอาคาร รวมไปถึงการสรรค์สร้างกิจกรรมเพื่อกระตุ้นความมีชีวิตชีวาของย่านชุมชนเก่า

1.6.2 ขั้นที่ 2 : การสำรวจพื้นที่ และรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ มีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี การมีส่วนร่วมของชุมชน ปัญหาอุปสรรค โอกาส และข้อจำกัดของการอนุรักษ์พื้นที่ โดยใช้กระบวนการการทำงานร่วมกันกับชุมชน (Collaborative planning) ตั้งแต่การกำหนดประเด็นปัญหา การศึกษา การสำรวจร่วมกัน ไปสู่การประเมินคุณค่า และสร้างคำจำกัดความร่วมกันของท้องถิ่นของความเป็นย่านชุมชนเก่า โดยผลลัพธ์ที่ได้นำเสนอออกมาในรูปแบบของแผนที่วัฒนธรรมที่จับต้องได้ และไม่ได้ รวมไปถึงพื้นที่ในเขตวัฒนธรรมที่สำคัญ

1.6.3 ขั้นที่ 3 : การวิเคราะห์ข้อมูลและดำเนินการจัดทำแผนจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ผ่านกระบวนการ (Collaborative Planning) โดยมีองค์ประกอบของแผนและการบริหารจัดการ ดังนี้

1) แนวความคิดในการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม

2) แผนงานและโครงการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมแบบองค์รวม ทั้งด้านกายภาพและมีใช้กายภาพ เช่น แผนด้านกายภาพ แผนด้านวัฒนธรรม แผนด้านการป้องกันภัยพิบัติ โดยประกอบด้วย งบประมาณ ระยะเวลา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วงเวลาในการดำเนินงาน วิธีการในการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยแผนงานดังกล่าวพร้อมที่จะได้รับการบรรจุอยู่ในแผนงานของเทศบาล สำหรับปีงบประมาณต่อไป

3) แนวทางการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ประกอบด้วย การผนวกแนวคิดด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในการจัดการเมือง เช่น การจัดทำผังเมืองรวมชุมชนท่าอุเทน การออกกฎหมายควบคุมระดับท้องถิ่น การออกแบบแนวความคิดโครงการอนุรักษ์และพัฒนาย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน การออกแบบแนวความคิดในการปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนสายสำคัญของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน รวมไปถึงจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับลักษณะสถาปัตยกรรมในบริเวณที่สำคัญของเมือง เพื่อใช้เป็นตัวอย่างหรือต้นแบบ

4) แนวทางการใช้กลไกทางกฎหมายและการเงินในการขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับมาตรการควบคุมสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยการใช้กลไกทางกฎหมาย โดยจัดทำร่างข้อกำหนดควบคุมสภาพทางกายภาพของอาคารและการใช้ที่ดิน พร้อมวิเคราะห์เสนอแนวทางเลือกในการนำไปสู่การปฏิบัติ เช่น การประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

5) เสนอแนะรูปแบบการใช้กลไกทางการเงิน การลงทุน และการจัดหางบประมาณ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อสร้างแรงจูงใจในการขับเคลื่อนที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ สำหรับย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

6) เสนอแนะรูปแบบการจัดตั้งและดำเนินการริเริ่มการจัดตั้งเครือข่ายชุมชน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนต่อไปในอนาคต

1.6.4 ขั้นที่ 4 : การเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และเสริมสร้างศักยภาพด้านความพร้อมและความเข้มแข็งของชุมชนและท้องถิ่น โดยมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (Interactive Social Learning) ได้แก่

1) การรับฟังความคิดเห็นในกลุ่มย่อย กลุ่มเฉพาะกิจ และกลุ่มที่มีความสนใจเฉพาะ
2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมความพร้อมของชุมชน เช่น ภาพเก่าเล่าเรื่อง กิจกรรมเยาวชน หลักสูตรท้องถิ่น เป็นต้น

3) การประชุมระดมความเห็นร่วมกันของชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผน โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือประชาชนในย่านชุมชนเก่า ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

1.6.5 ขั้นที่ 5 : ดำเนินการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ โดยการจัดทำ

1) ให้มีศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
2) จัดกิจกรรมเปิดตัวย่านชุมชนเก่าต้นแบบ
3) จัดกิจกรรมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน 1 ครั้ง ให้แก่ภาคส่วนต่างๆ ผู้เข้าร่วมไม่น้อยกว่า 100 คน ประกอบด้วย การบรรยายวิชาการเรื่องการบริหารจัดการย่านชุมชนเก่าด้วยการดำเนินการตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทยานุรักษ์ชุมชนเก่า และการสัมมนาแลกเปลี่ยนความเห็นในเรื่องการสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของชุมชนในการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า และการส่งต่อแนวทางการอนุรักษ์สู่หน่วยงานส่วนท้องถิ่น เพื่อดำเนินการอนุรักษ์ท้องถิ่นของตน โดยการเรียนรู้จากชุมชนต้นแบบ

4) การจัดทำสื่อท้องถิ่นเพื่อการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในย่านชุมชนเก่า เช่น สื่อวิทยุท้องถิ่น สื่อสารมวลชนท้องถิ่น เป็นต้น

1.7 เป้าหมายของการศึกษา

เป้าหมายของการศึกษาแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนคือ

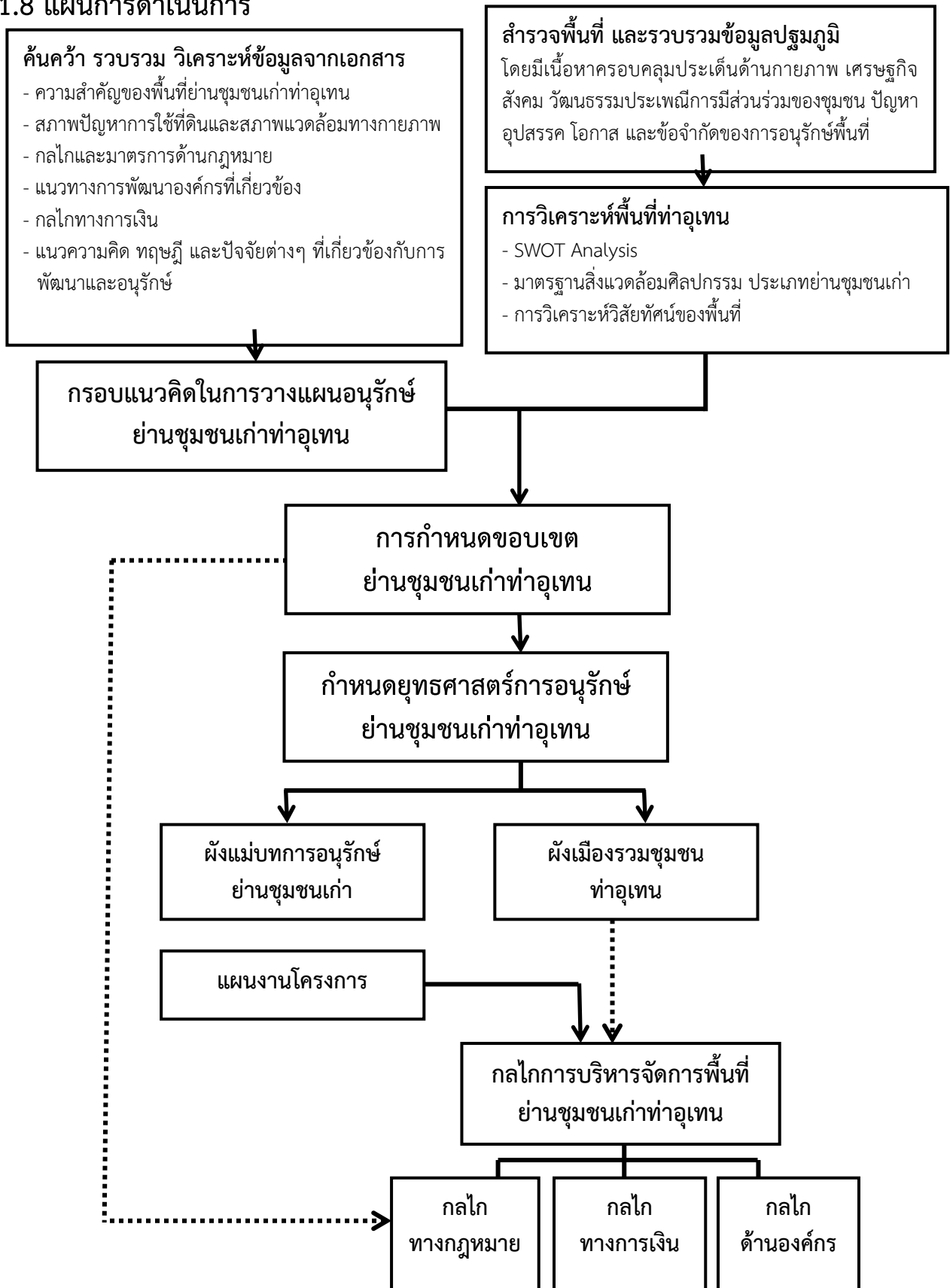
1.7.1 เป้าหมายเชิงพื้นที่ คือ ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

1.7.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

- 1) ประชาชน ผู้นำชุมชนในย่านชุมชนเก่า
- 2) หน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
- 3) ภาคเอกชน กลุ่มองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง

1.7.3 เป้าหมายเชิงผลผลิต คือ แผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่า ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

1.8 แผนการดำเนินการ

แผนภูมิที่ 1-1 แสดงแผนการดำเนินการ

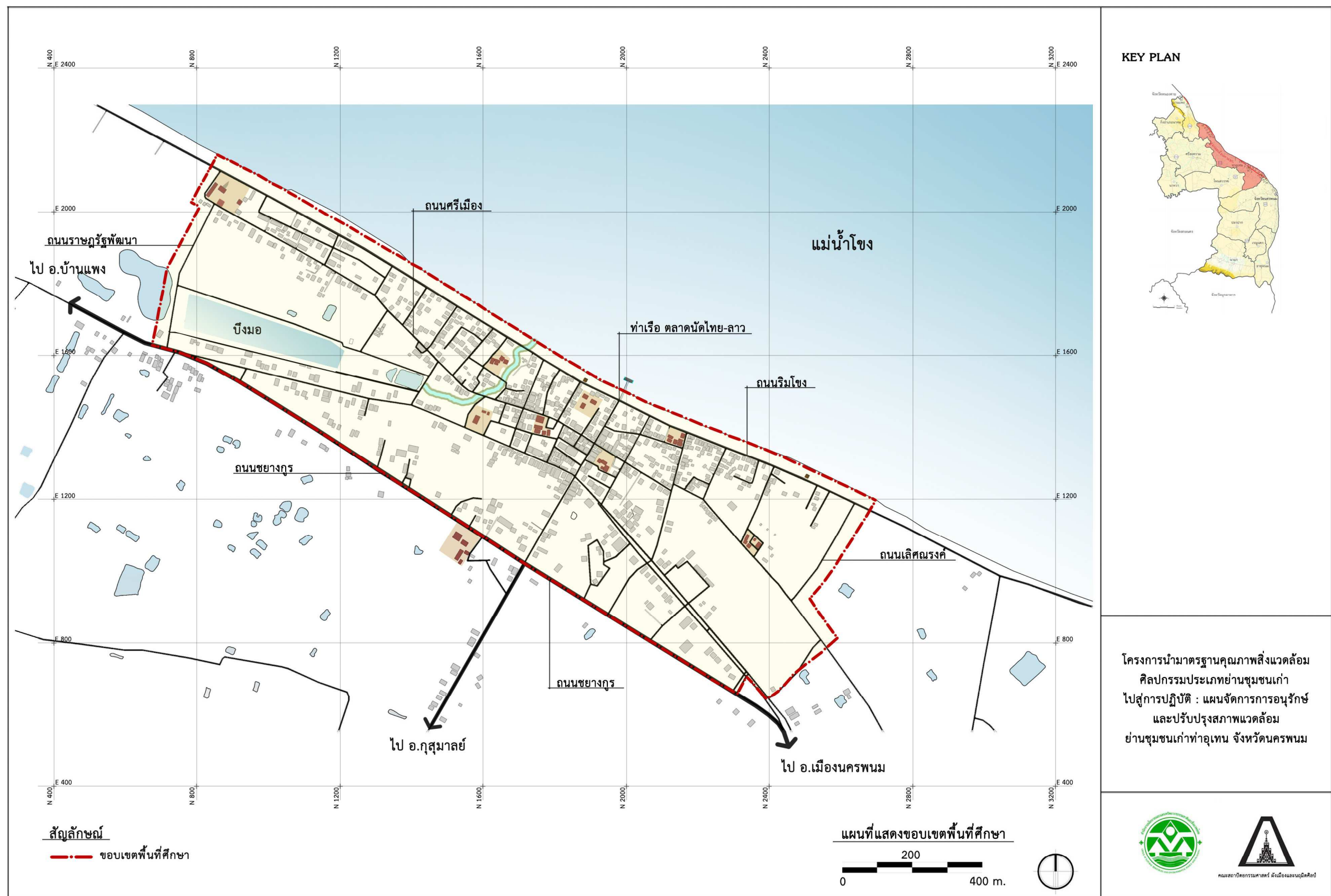
ข้อมูลพื้นฐานของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

2.1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ขอบเขตพื้นที่ศึกษา โครงการนำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทยานชุมชนเก่าไปสู่การปฏิบัติ : แผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม มีพื้นที่ครอบคลุมชุมชนท่าอุเทน 740 ไร่ หรือ 1.18 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	จรดกับเขตอำเภอท่าอุเทน
ทิศตะวันออก	จรดกับระยะจากแนวกิ่งกลางถนนท้ายเมือง ออกไปเป็นระยะ 50 เมตร ออกไปทางด้านทิศตะวันออก
ทิศใต้	จรดกับระยะจากแนวกิ่งกลางถนนชยางกุล (นครพนม-บ้านแพง) ออกไปเป็นระยะ 50 เมตร ออกไปทางด้านทิศใต้
ทิศตะวันตก	จรดกับระยะจากแนวกิ่งกลางราษฎร์พัฒนา ออกไปเป็นระยะ 50 เมตร ออกไปทางด้านทิศตะวันตก

โดยการกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้กำหนดแนวเขตที่ครอบคลุมพื้นที่ที่มีคุณค่าและความสำคัญที่ได้จากการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา เช่น อาคารสถาปัตยกรรมที่แสดงคุณค่าของย่านชุมชนเก่า องค์ประกอบและลักษณะเด่นทางภูมิทัศน์ (มุมมองที่สวยงาม ต้นไม้) ภูมิสัญลักษณ์ (Landmark) ที่สำคัญของชุมชน ขอบเขตทางกายภาพทั้งที่เป็นลักษณะธรรมชาติและมนุษย์สร้าง ได้แก่ แม่น้ำโขง (ด้านทิศเหนือ) และแนวถนน (ด้านทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตก) ซึ่งมีการกำหนดระยะของแนว Buffer Zone ในระยะ 30 เมตร ตามการกำหนดขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์โดยรอบโบราณสถาน เพื่อป้องกันการพัฒนาทางด้านกายภาพ อันจะส่งผลกระทบและการรุกร้ายานชุมชนเก่าที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

รูปที่ 2-1 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา

2.1.1 ด้านคุณค่าความสำคัญของย่านชุมชนเก่า ประกอบด้วยองค์ประกอบและลักษณะเด่นที่สำคัญ ได้แก่

2.1.1.1 คุณค่าความสำคัญของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

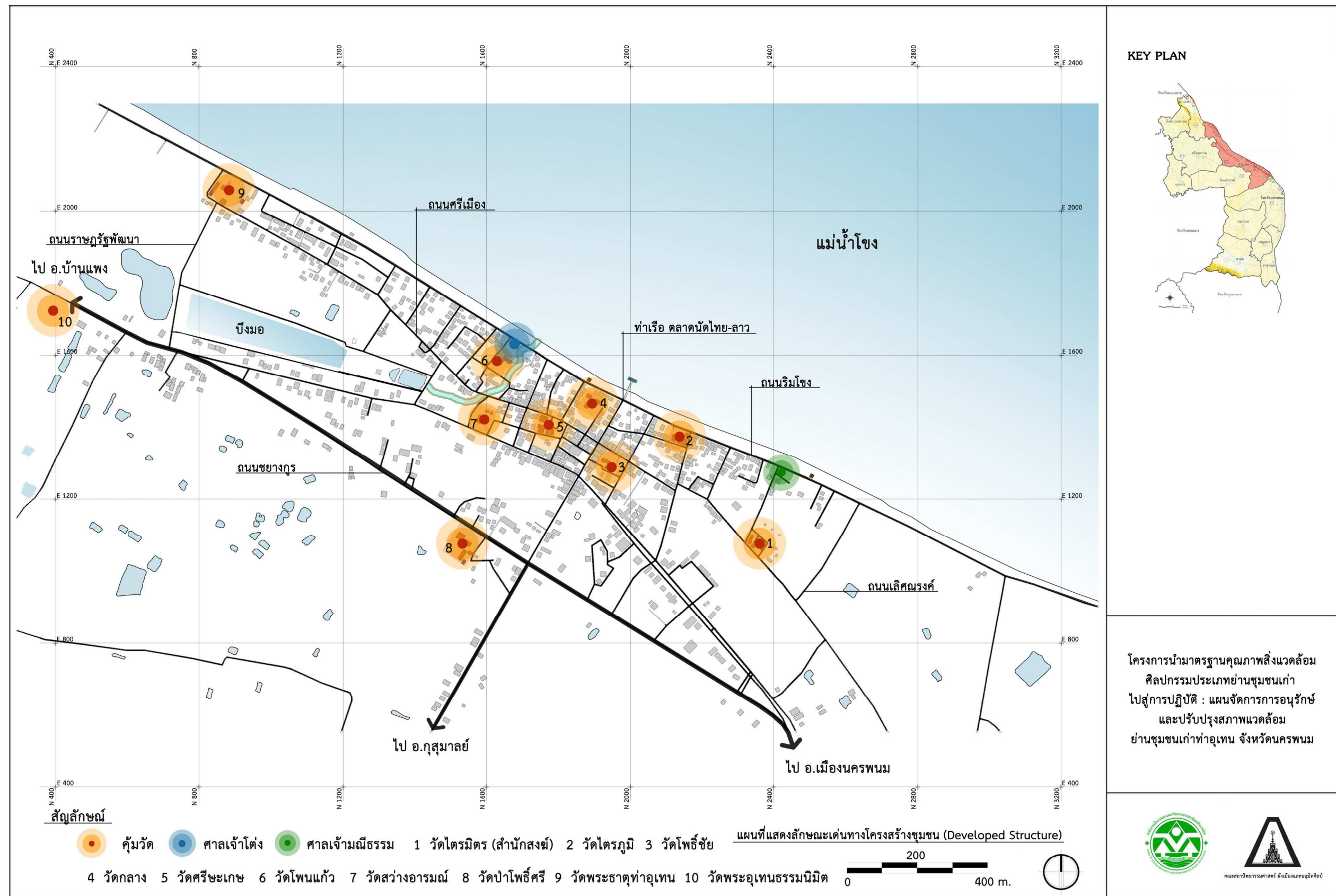
ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนมีคุณค่าความสำคัญในด้านความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ได้แก่ ไทญ้อ ไทโส้ กะเลิง ผู้ไทย ไทยเวียดนาม ลาว จีน และข่า โดยกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนมากที่สุดในท่าอุเทน คือ กลุ่มไทญ้อ นอกจากนี้ชุมชนเก่าท่าอุเทนมีคุณค่าความสำคัญในด้านความสวยงามของสถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น อาคารรูปแบบ French Colonial สายช่างฝรั่งเศสผ่านชาวเวียดนาม เรือนไทญ้อ และบ้านดิน เป็นต้น

รูปแสดงคุณค่าความสำคัญของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

2.1.1.2 ลักษณะเด่นทางโครงสร้างชุมชน (Developed Structure) ของย่านชุมชนเก่า

โครงสร้างย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน มีการแบ่งชุมชนออกเป็นลักษณะคุ้มวัด จำนวน 11 คุ้มวัด คือ ในอดีตมีการก่อตั้งเป็นชุมชนมาก่อน พอมีการขยายตัวของชุมชนมากขึ้นเป็นหลายชุมชน ก็เริ่มมีการก่อสร้างวัดขึ้นในชุมชนของตัวเอง โดยใช้พื้นที่ท้ายบ้าน (พื้นที่โล่งว่างท้ายหมู่บ้าน) เป็นสถานที่ก่อสร้างวัด ต่อมา มีการขยายตัวของชุมชนออกสู่พื้นที่ท้ายบ้านมากขึ้น จากปัญหาการกัดเซาะตลิ่งแม่น้ำโขงและการพัฒนาเส้นทางคมนาคมจนกลายเป็นพื้นที่ชุมชนล้อมวัดทั้ง 11 วัด ดังปรากฏในลักษณะทางกายภาพของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ทางความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ของคนในชุมชน ได้แก่ ศาลเจ้าโต่ง หรือศาลหลักเมือง (กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ) และศาลเจ้ามณีธรรม (กลุ่มชาติพันธุ์เชื้อสายเวียดนาม)

รูปที่ 2-3 แผนที่แสดงลักษณะเด่นทางโครงสร้างชุมชน

2.1.1.3 องค์ประกอบและลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรม

ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน มีองค์ประกอบและลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมที่สำคัญ

4 ประเภท ดังนี้

- 1) ศาสนสถาน ได้แก่ วัดพระธาตุท่าอุเทน หอพระบางวัดไตรภูมิ โบสถ์วัดศรีสะเกษ
- 2) บ้านพักอาศัย ได้แก่ ร้านค้า บ้านพักนายอำเภอหลังเก่า เรือนชนบท และเรือนเกษตรกรรม (เรือนไถญ้อ)
- 3) อาคารพาณิชย์กรรม ได้แก่ อาคารศรีอุเทน
- 4) อาคารราชการ ได้แก่ บ้านพักนายอำเภอหลังเก่า อาคารเรียนโรงเรียนอุเทน

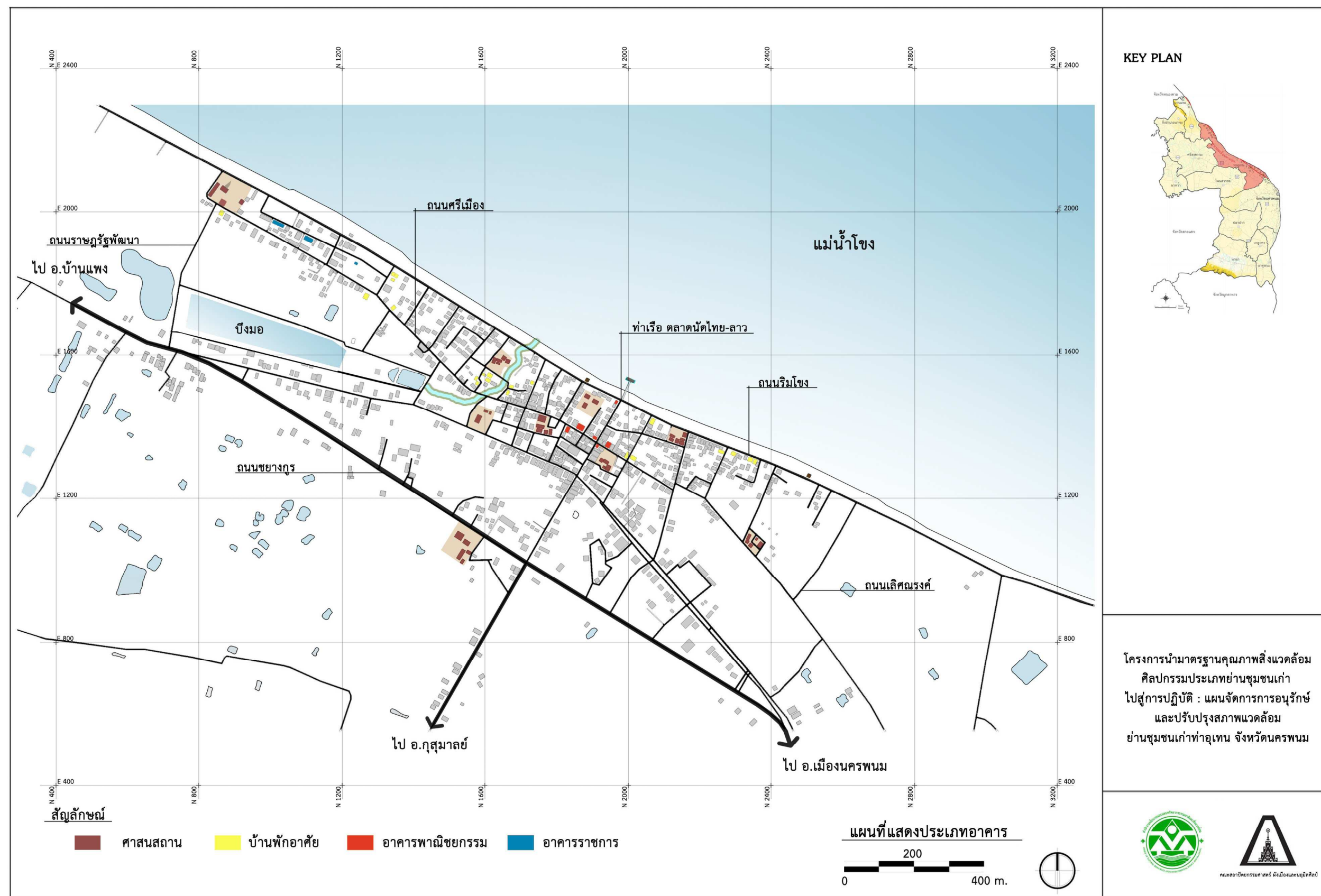
วิทยาคาร

2.1.1.4 องค์ประกอบและลักษณะเด่นทางภูมิทัศน์

องค์ประกอบและลักษณะเด่นทางภูมิทัศน์ของชุมชนเก่าท่าอุเทน มีองค์ประกอบสำคัญ

3 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) น้ำ ได้แก่ บึงมอ ห้วยทวย น้ำจืด แม่น้ำโขง
- 2) นา ได้แก่ พื้นที่นาข้าวที่อยู่รอบชุมชนท่าอุเทนทั้ง 3 ด้าน คือ ทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตก ที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนท่าอุเทน
- 3) ภูเขา ได้แก่ ภูเขาฝั่งลาวด้านตรงข้ามกับเมืองท่าอุเทนทั้งหมด เช่น ภูเขาหัวช้าง ซึ่งมีตำนานเรื่องเล่าเกี่ยวกับชื่อและลักษณะของภูเขา สามารถเห็นได้จากระยะไกล เมื่อมองจากเส้นทางที่มาจากอำเภอโพนสวรรค์จะเห็นชัดเจน เป็นฉากหลังให้กับเมืองท่าอุเทนที่มีความสวยงาม

รูปที่ 2-4 แผนที่แสดงประเภทอาคาร

2.1.1.5 องค์ประกอบและลักษณะเด่นทางภูมิสัญลักษณ์ (Landmark)

ชุมชนเก่าท่าอุเทนมีองค์ประกอบและลักษณะเด่นทางภูมิสัญลักษณ์ (Landmark) ที่สำคัญ ช่วยให้เกิดการจดจำพื้นที่และบอกทิศทาง ในลักษณะเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและเป็นธรรมชาติ ดังนี้

- 1) วัดทั้ง 11 วัด ในชุมชน
- 2) พระธาตุท่าอุเทน
- 3) แม่น้ำโขง
- 4) โรงเรียนอุเทนวิทยาคาร
- 5) ศาลเจ้าโต่ง
- 6) สะพานน้ำทวย
- 7) ศาลเจ้ามณีธรรม

2.1.1.6 องค์ประกอบและลักษณะเด่นด้านมุมมอง

ชุมชนท่าอุเทนเป็นชุมชนที่ตั้งบนพื้นที่ราบริมแม่น้ำโขง ไม่มีภูเขา หรือแนวต้นไม้ใหญ่ บดบังมุมมอง ทำให้เกิดมุมมองในลักษณะมุมกว้าง องค์ประกอบและลักษณะเด่นด้านมุมมอง มีดังนี้

- 1) เนินของภูกระแต (โนนคิวิไล) เป็นลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเนินดินสูง อยู่นอกชุมชนเก่าท่าอุเทน สามารถมองเห็นได้จากระยะไกล
- 2) เส้นทางเข้าเมืองสายเก่าจากบ้านเชียงยืน ข้ามน้ำทวยเข้าสู่หนองจั่ว ระยะประมาณ 6 กิโลเมตร เป็นเส้นทางที่มีแนวต้นไม้หนาชนิดสองข้างทางที่ร่มรื่น เป็นแนวสวยงาม
- 3) เส้นทางจากโพนสวรรค์ เป็นเส้นทางที่มุ่งหน้าสู่เมืองท่าอุเทนจากอำเภอโพนสวรรค์ ช่วงหนึ่งลักษณะเป็นเนินสูง ที่มีมุมมองกว้างสู่เมืองท่าอุเทน และมีภูเขาหินปูนผิงลาวเป็นฉากหลัง
- 4) โรงเรียนอุเทนพัฒนา เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ท่ามกลางป่าธรรมชาติ บริเวณก่อนทางเข้าเมืองท่าอุเทน ทำให้ตัวอาคารมีความโดดเด่น แยกการจดจำ และรับรู้ว่ากำลังเข้าสู่เมืองท่าอุเทนแล้ว

2.1.1.7 เทคนิคและวัสดุในการก่อสร้าง

ชุมชนเก่าท่าอุเทนเป็นชุมชนที่มีลักษณะเด่นในด้านเทคนิค และวัสดุก่อสร้างอาคารในชุมชน รวมถึงสกุลช่าง สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) สายช่างฝรั่งเศสผ่านชาวเวียดนาม ช่วงที่ฝรั่งเศสมีอิทธิพลในภูมิภาคอินโดจีน และช่วงสงครามเวียดนาม
- 2) เครื่องไม้เป็นช่างพื้นบ้าน ที่เกิดจากภูมิปัญญาและเทคนิคการก่อสร้างในสมัยนั้น
- 3) บ้านดิน หรือบ้านที่ไม่ใช้ลักษณะเป็นทรงสูง แต่มีการยกพื้นใต้ถุนเล็กน้อย มีช่องหน้าต่างเล็กๆ เรียกว่า “ช่องเอี่ยม” ส่วนมากเป็นลักษณะของอาคารเรือนร้านค้าย่านริมแม่น้ำ และอาคารบริเวณตลาด
- 4) บ้านไม้ทรงสูงเพื่อเลี้ยงวัว ควาย และหนีน้ำท่วม ลักษณะเป็นบ้านไม้ เช่น เรือนไทยเรือนไม้ใต้ถุนสูง รองรับกิจกรรมด้านเกษตรกรรม เป็นต้น

- สายช่างฝรั่งเศสผ่านชาวเวียดนาม
- เครื่องไม้เป็นช่างพื้นบ้าน
- บ้านดินหรือบ้านไม้เป็นทรงสูง ยกพื้นแต่ใต้ถุนไม้สูง
ช่องหน้าต่างเรียกปล่องเอี่ยม (เรือนร้านค้า ย่านริมน้ำ
และตลาด)
- บ้านไม้ทรงสูง เพื่อเลี้ยงวัว ควาย และหนีน้ำท่วม และ
เป็นบ้านไม้ (บ้านแบบเกษตรกรรม)
วัดท้ายบ้าน: บ้านตั้งถิ่นฐานก่อนก่อตั้งวัด วัดเลยอยู่
ท้ายบ้านเพราะมีพื้นที่ว่าง

รูปที่ 2-5 เทคนิคและวัสดุในการก่อสร้างของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

จากการนำมาตรฐานที่ได้จากการศึกษามาทดสอบกับพื้นที่ย่านชุมชนเก่า อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ได้รับการประเมินผ่านมาตรฐานย่านชุมชนเก่าทั้งสองพื้นที่โดยมีรายละเอียด ดังตารางที่ 3-4

ตารางที่ 2-1 มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม : ย่านชุมชนเก่า เทศบาลตำบลท่าอุเทน

มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพด้านความสำคัญและกายภาพของความเป็นย่านชุมชนเก่า	ค่าน้ำหนัก 22%
ดัชนีที่ 1.1 คุณค่าและความสำคัญของย่านชุมชนเก่า	
รวมคะแนนมาตรฐานที่ 1	$(7/7) * 22$ $= 22.0$
มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานด้านการปรับตัวของย่านชุมชนเก่า	ค่าน้ำหนัก 32%
ดัชนีที่ 2.1 ด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต	
ดัชนีที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างย่านเมืองเก่ากับบริบทที่ใหญ่กว่า	
รวมคะแนนมาตรฐานที่ 2	$(9/9) * 32$ $= 32.0$
มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานคุณภาพด้านการบริหารจัดการย่านชุมชนเก่า	ค่าน้ำหนัก 46%
ดัชนีที่ 3.1 ด้านความพร้อมของท้องถิ่นและชุมชน	
ดัชนีที่ 3.2 ด้านองค์กร บุคลากร และการบริหารจัดการ	
ดัชนีที่ 3.3 ด้านมาตรการในทางปฏิบัติ	
ดัชนีที่ 3.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น	
รวมคะแนนมาตรฐานที่ 3	$(10/16) * 46$ $= 28.8$
รวมมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน	82.8

จากตารางที่ 2-1 พบว่า ใน 3 มาตรฐานของการประเมินย่านชุมชนเก่า พบว่าได้รับการประเมินในมาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพด้านความสำคัญและกายภาพของความเป็นย่านชุมชนเก่า ใน 7 ตัวชี้วัดผ่านทั้งหมด ส่วนในมาตรฐานที่ 2 มาตรฐานด้านการปรับตัวของย่านชุมชนเก่า นั้นสำหรับย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนได้รับการประเมินผ่านทั้งหมด 9 ตัวชี้วัด สำหรับการประเมินในมาตรฐานที่ 3 มาตรฐานคุณภาพด้านการบริหารจัดการย่านชุมชนเก่า ของทั้งสองพื้นที่ศึกษา พบว่า พื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนได้รับการประเมินผ่านใน 10 และ 11 จากทั้งหมด 16 ตัวชี้วัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ในด้านดังกล่าวต้องมีการสร้างกลไกในการบริหารจัดการ โดยควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1) การจัดทำแผนแม่บทพัฒนาและการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า ควรมีการศึกษาแบบสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในหลายภาคส่วนอาจทั้งจากสถาบันการศึกษา หรือที่ปรึกษาที่เป็นที่ยอมรับของท้องถิ่นนั้นๆ

2) แผนงานทางด้านอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งในปัจจุบันในทั้งสองพื้นที่ศึกษาเป็นไปในรูปแบบของการจัดกิจกรรมของทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งควรพัฒนาให้เป็นการจัดกิจกรรมจากภาคเอกชน และชุมชน เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของโครงการร่วมกัน

3) การบูรณาการแผนและข้อมูลในท้องถิ่น จากกรณีศึกษาทั้งสองพื้นที่ พบว่ารูปแบบในการจัดเก็บข้อมูลท้องถิ่นเป็นการจัดเก็บผ่านหน่วยงานหรือบุคคล ซึ่งทำให้การกระจายข้อมูลยังเป็นไปได้ในวงแคบเฉพาะกลุ่มผู้สนใจ จึงควรมีการจัดทำศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่า หรือการเผยแพร่ทาง Internet และ Social Media ต่างๆ

4) ทุนและงบประมาณในการดำเนินการอนุรักษ์ ควรมีการคิดค้นรูปแบบที่มาของทุนในการสนับสนุนที่เป็นรูปแบบและสร้างความต่อเนื่องและยั่งยืนของการอนุรักษ์พื้นที่ เช่น การจัดตั้งรูปแบบของกองทุนอนุรักษ์เมือง เป็นต้น

5) กฎหมายเพื่อการควบคุมการพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์ โดยในพื้นที่ศึกษาทั้งสองมีการประกาศพื้นที่โบราณสถานของกรมศิลปากรแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งควรมีการสร้างข้อกำหนดผ่านเทศบัญญัติในการควบคุมสภาพแวดล้อมด้านศิลปกรรมและพื้นที่วัฒนธรรม

6) มาตรการจูงใจด้านภาษีเพื่อส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ โดยควรส่งเสริมให้เกิดการลดหย่อนภาษีสำหรับผู้สนับสนุนการอนุรักษ์อาคารและย่านประวัติศาสตร์ เช่น การลดหย่อนภาษีรายได้ ภาษีโรงเรือน หรือภาษีมรดก เป็นต้น

7) มาตรการจูงใจด้านสังคมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ โดยส่งเสริมให้เกิดการมอบรางวัลและเชิดชูเกียรติสำหรับผู้ให้การสนับสนุนด้านการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า

จากคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนในแต่ละด้านที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทั้งในด้านคุณค่าและความสำคัญของย่านชุมชนเก่า ด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต และด้านความสัมพันธ์ระหว่างย่านเมืองเก่ากับบริบทที่ใหญ่กว่า ที่มีความเชื่อมโยงกันต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตและยังปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันในพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาต่อไป

แนวทางการดำเนินงานในพื้นที่ศึกษา

แนวทางการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนมี 3 แนวทางหลักที่สำคัญคือ

1. แนวทางการควบคุมการพัฒนาด้านกายภาพและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

(สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 พื้นฟู ดูแล รักษาลักษณะทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม)

2. แนวทางการใช้กลไกทางกฎหมาย

(สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนากลไกและกระบวนการบริหารจัดการ)

3. แนวทางการใช้กลไกทางการเงินและการจัดตั้งเครือข่าย

(สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจของชุมชน)

3.1 ผลผลิตที่ได้จากโครงการฯ ได้แก่

1) แผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนแบบองค์รวม ทั้งด้านกายภาพและมิใช่กายภาพ ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ 7 แผนงาน 16 โครงการ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พื้นฟู ดูแล รักษาลักษณะทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสภาพแวดล้อมศิลปกรรม เป็นยุทธศาสตร์หลักของการอนุรักษ์พื้นที่ทางกายภาพของย่านชุมชนเก่า ในยุทธศาสตร์นี้ประกอบด้วยแผนงานด้านต่างๆ 3 ด้านคือ

- แผนงานด้านกายภาพ
- แผนงานด้านสิ่งแวดล้อม
- แผนงานด้านป้องกันภัยพิบัติ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนากลไกและกระบวนการบริหารจัดการ เป็นยุทธศาสตร์ด้านการสร้างกลไกทางกฎหมาย กลไกด้านองค์กรและเครือข่าย ในยุทธศาสตร์นี้มี 1 แผนงาน ได้แก่

- แผนงานด้านกฎหมายและข้อกำหนด

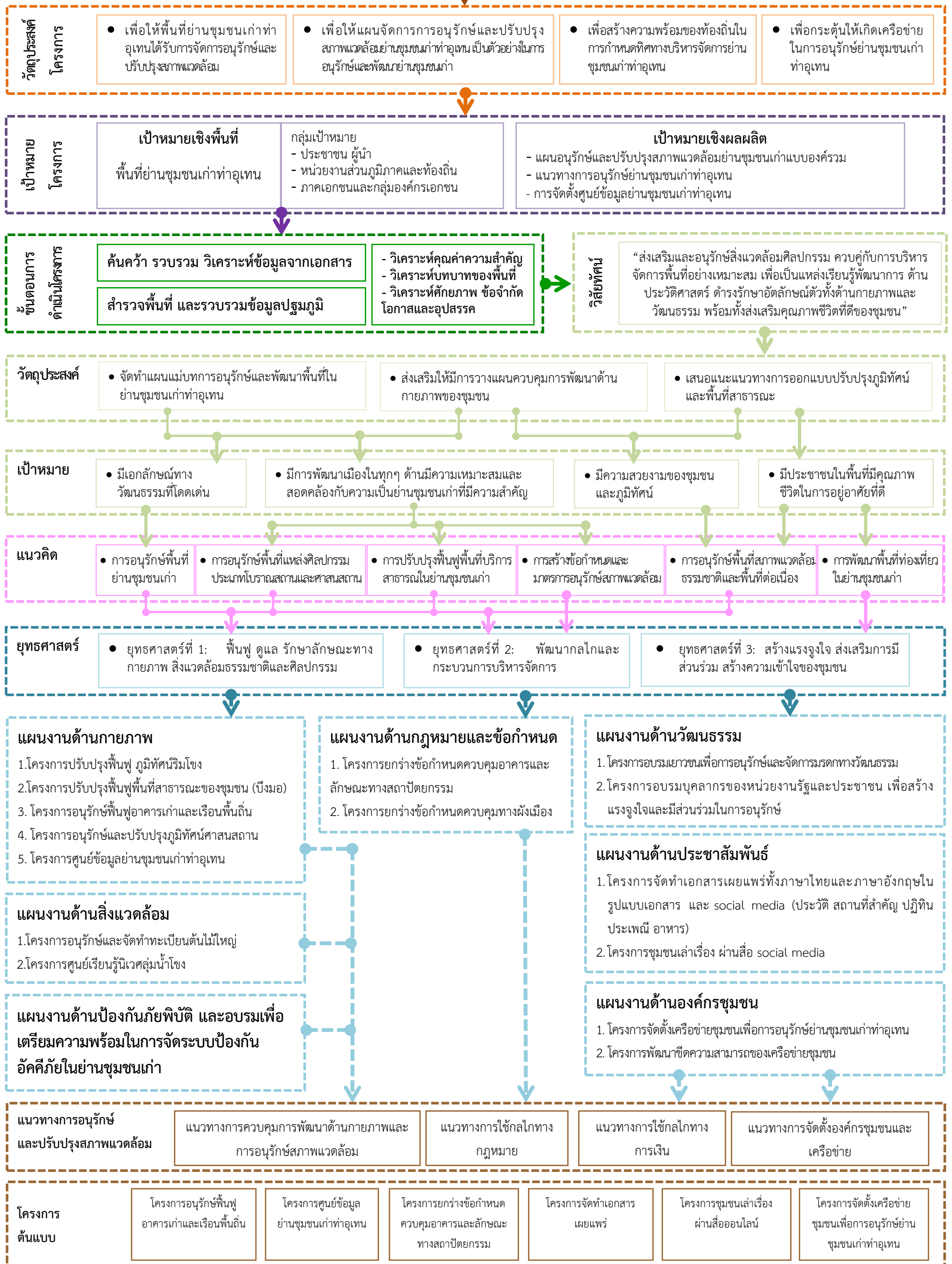
ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจของชุมชน เป็นยุทธศาสตร์ที่เน้นด้านกิจกรรม มีจุดมุ่งหมายให้คนเป็นศูนย์กลางของกิจกรรม ในยุทธศาสตร์นี้ประกอบด้วยแผนงานด้านต่างๆ 3 ด้านคือ

- แผนงานด้านวัฒนธรรม
- แผนงานด้านการประชาสัมพันธ์
- แผนงานด้านองค์กรชุมชน

2) แนวทางการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ได้แก่

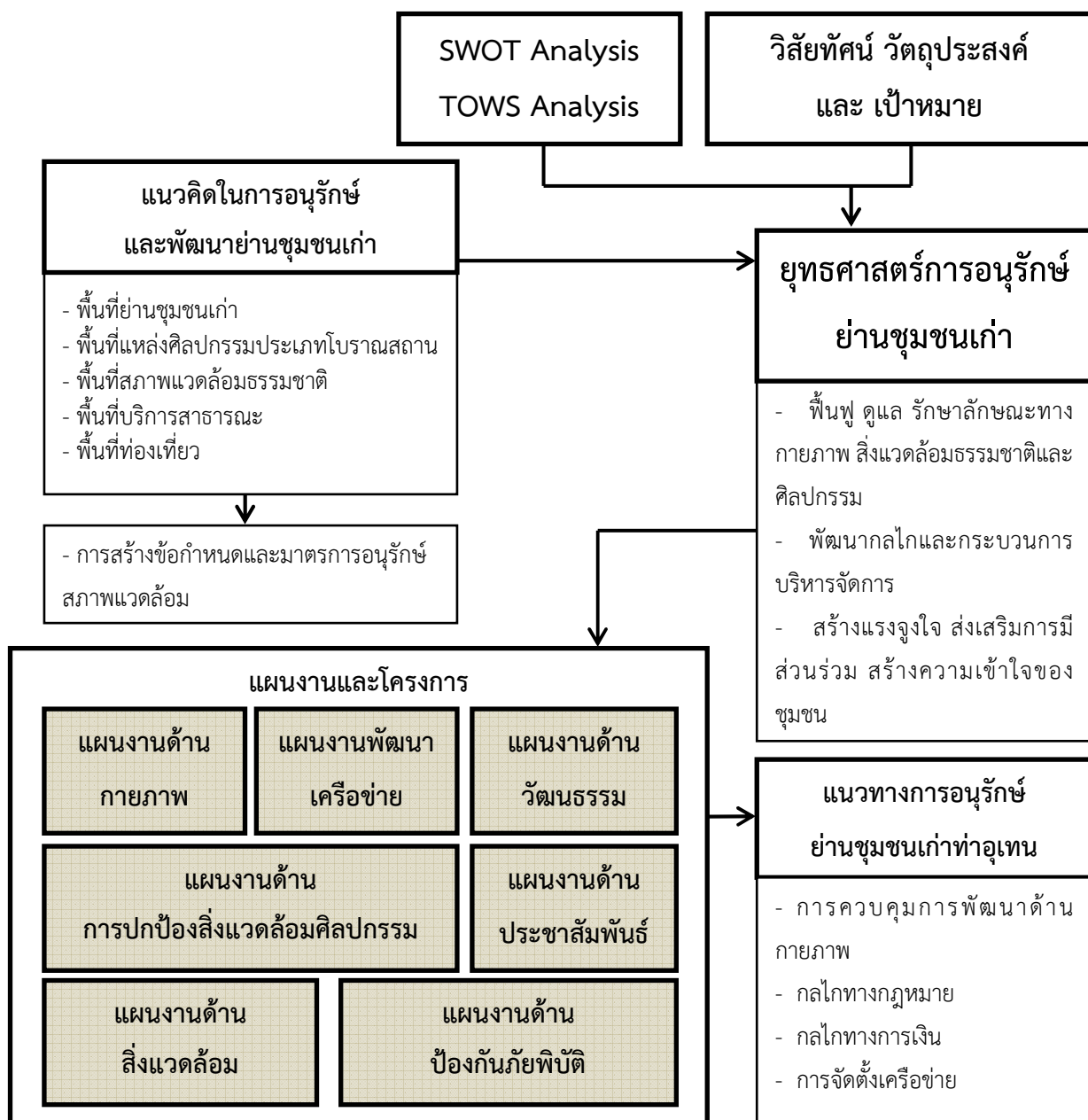
- แนวทางการควบคุมการพัฒนาด้านกายภาพ มีการออกแบบแนวความคิดให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เป็นตัวอย่างสำหรับการนำไปปรับใช้ต่อไป ใน 2 เรื่อง คือ การปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนสายสำคัญของย่าน และการจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับลักษณะสถาปัตยกรรมในบริเวณที่สำคัญของเมือง
- แนวทางการใช้กลไกทางกฎหมาย โดยการเสนอมาตรการควบคุมทางกายภาพ เพื่อนำไปจัดทำเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นต่อไป
- แนวทางการใช้กลไกทางการเงิน โดยเสนอรูปแบบการจัดตั้งกองทุนและนำไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่
- แนวทางและการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ต่อไปในอนาคต การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

โครงการนำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่า ไปสู่การปฏิบัติ :
แผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

แผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

เนื้อหาในบทที่ 4 เป็นสาระสำคัญของการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน โดยมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลัก ส่วนแรกคือ แนวคิดในการกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ส่วนที่สองคือ การวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหา โดยนำส่วนของการทำ SWOT และ TOWS มาสังเคราะห์ร่วมกันเพื่อกำหนดไปสู่สาระส่วนที่สามคือ ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า ซึ่งวิเคราะห์แยกออกเป็นเนื้อหาในส่วนที่สี่คือ แผนงานและโครงการ มีรายละเอียดดังนี้

แผนภูมิที่ 4-1 แสดงแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหาในการจัดทำแผนจัดการ
การอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

4.1 วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมายการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

จากวิสัยทัศน์ของจังหวัดที่ว่า “เมืองท่าอุเทนสะอาดน่าอยู่ พื้นฟูการท่องเที่ยว ยึดเหนี่ยววัฒนธรรมไทญ้อ สานต่อเศรษฐกิจพอเพียง สร้างชื่อเสียงกีฬาขับเคลื่อนการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน” แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของชุมชนท่าอุเทนที่ส่งถึงการวางกรอบแนวคิดของการอนุรักษ์พื้นที่ ซึ่งทางคณะศึกษาจึงได้กำหนดกรอบวิสัยทัศน์ในระดับพื้นที่ศึกษาดังนี้

“ส่งเสริมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ควบคู่กับการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้พัฒนาการด้านประวัติศาสตร์ ดำรงรักษาอัตลักษณ์ตัวทั้งด้านกายภาพและวัฒนธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน”

1. วัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และพัฒนา

เพื่อค้นหาแนวทางการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลท่าอุเทน องค์กรชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อคือ

- 1) เพื่อจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ในย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
- 2) เพื่อส่งเสริมให้มีการวางแผนควบคุมการพัฒนาด้านกายภาพของชุมชน ให้สอดคล้องกับกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ ทั้งด้านการอนุรักษ์ การท่องเที่ยวและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์และพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสมกับย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

2. เป้าหมายการอนุรักษ์และพัฒนา

ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนเป็นชุมชนเก่าที่น่าอยู่และมีการบริหารจัดการที่ดี โดยมีเป้าหมาย 4 ประเด็นดังนี้

- 1) มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น
- 2) มีการพัฒนาเมืองในทุกๆ ด้าน มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นย่านชุมชนเก่าที่มีความสำคัญ
- 3) มีความสวยงามของชุมชนและภูมิทัศน์
- 4) มีประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัยที่ดี

4.2 แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

แนวคิดในการวางแผนมุ่งเน้นการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ได้แก่ ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ย่านประวัติศาสตร์ ปัญหาความไม่สอดคล้องกับภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์ ปัญหาการขาดแคลนพื้นที่กิจกรรมของคนในชุมชน โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงพัฒนาใน 6 เรื่องด้วยกัน คือ

1. การอนุรักษ์พื้นที่ย่านชุมชนเก่า (Conservation Zone for Old Community District) คือ พื้นที่อนุรักษ์ที่ครอบคลุมองค์ประกอบของย่านชุมชนเก่าที่ได้ถูกวิเคราะห์ ประเมินคุณค่าตามมาตรฐานย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ผู้ศึกษากำหนดให้เป็นพื้นที่สีน้ำตาล ซึ่งเป็นบริเวณที่เป็นย่านพักอาศัยที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ถูกละเลยเป็นองค์ประกอบของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนกระจุกตัวอยู่อย่างหนาแน่น โดยมีแนวเขตดังนี้

ทิศเหนือ	จรดแนวกิ่งกลางถนนริมโขง ลากไปจรดกับพื้นที่รอยต่อกับพื้นที่สงวนรักษาบริเวณวัดกลาง ลากกลับมาจรดแนวกิ่งกลางถนนริมโขง แล้วลากต่อไปจรดกับพื้นที่รอยต่อกับพื้นที่สงวนรักษาบริเวณวัดไตรภูมิ
ทิศตะวันออก	จรดระยะแนวกิ่งกลางถนนวัดไตรภูมิ เป็นระยะ 50 เมตร ด้านทิศตะวันออก ลากไปจรดระยะแนวกิ่งกลางถนนศรีเมือง เป็นระยะ 50 เมตร
ทิศใต้	จรดระยะแนวกิ่งกลางถนนศรีเมือง เป็นระยะ 50 เมตร ด้านทิศใต้ ลากไปจรดพื้นที่รอยต่อกับพื้นที่สงวนรักษาบริเวณวัดโพธิ์ชัย แล้วลากไปจรดระยะแนวกิ่งกลางถนนศรีเมือง เป็นระยะ 50 เมตร ไปจรดแนวถนนหลักเมือง ลากไปจรดพื้นที่รอยต่อกับพื้นที่สงวนรักษาบริเวณวัดศรีสะเกษ หลังจากนั้น ลากไปจรดระยะแนวกิ่งกลางถนนดวงอุทิศ เป็นระยะ 50 เมตร
ทิศตะวันตก	จรดกับระยะแนวกิ่งกลางถนนดวงอุทิศ เป็นระยะ 50 เมตร ด้านทิศตะวันตก

2. การอนุรักษ์พื้นที่แหล่งศิลปกรรม ประเภทโบราณสถานและศาสนสถานรวมถึงบริเวณโดยรอบ เพื่อกำหนดมาตรการเชิงพื้นที่และการสร้างมาตรการการปกป้องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอันมีคุณค่าของพื้นที่ ผู้ศึกษาระบุให้เป็นพื้นที่สีเทา โดยระบุเป็น 2 แนวคิดย่อยคือ

- 1) พื้นที่สงวนรักษา (Preservation Area) คือ พื้นที่บริเวณขึ้นทะเบียนโบราณสถานตามประกาศของกรมศิลปากรในพื้นที่ท่าอุเทน โดยคณะผู้ศึกษาได้ทำการรับฟังความคิดเห็นภาคประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ข้อสรุปว่าควรมีกำหนดแนวเขตพื้นที่อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเข้มข้น (Conservation Core Zone) โดยกำหนดจากแนวเขตโบราณสถานที่ยังคงขึ้นทะเบียน มีเพียงหนึ่งพื้นที่คือ พระธาตุท่าอุเทน พื้นที่รอยต่อกับพื้นที่สงวนรักษา (Transition Zone for Preservation Area) ในที่นี้แบ่งเป็น 2 พื้นที่สำคัญ ดังนี้

- พื้นที่โดยรอบผังบริเวณที่ถูกประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ตามประกาศของกรมศิลปากรในพื้นที่เทศบาลตำบลท่าอุเทนจำนวน 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ วัดพระธาตุท่าอุเทน โดยมีระยะห่างจากแนวขอบเขตที่ดินโดยรอบของวัดพระธาตุท่าอุเทนออกมาเป็นระยะ 50 เมตร
- พื้นที่โดยรอบวัดในพื้นที่ศึกษา จำนวน 8 วัด โดยมีระยะห่างจากแนวขอบเขตที่ดินโดยรอบของวัดในแต่ละวัด ออกมาเป็นระยะ 50 เมตร

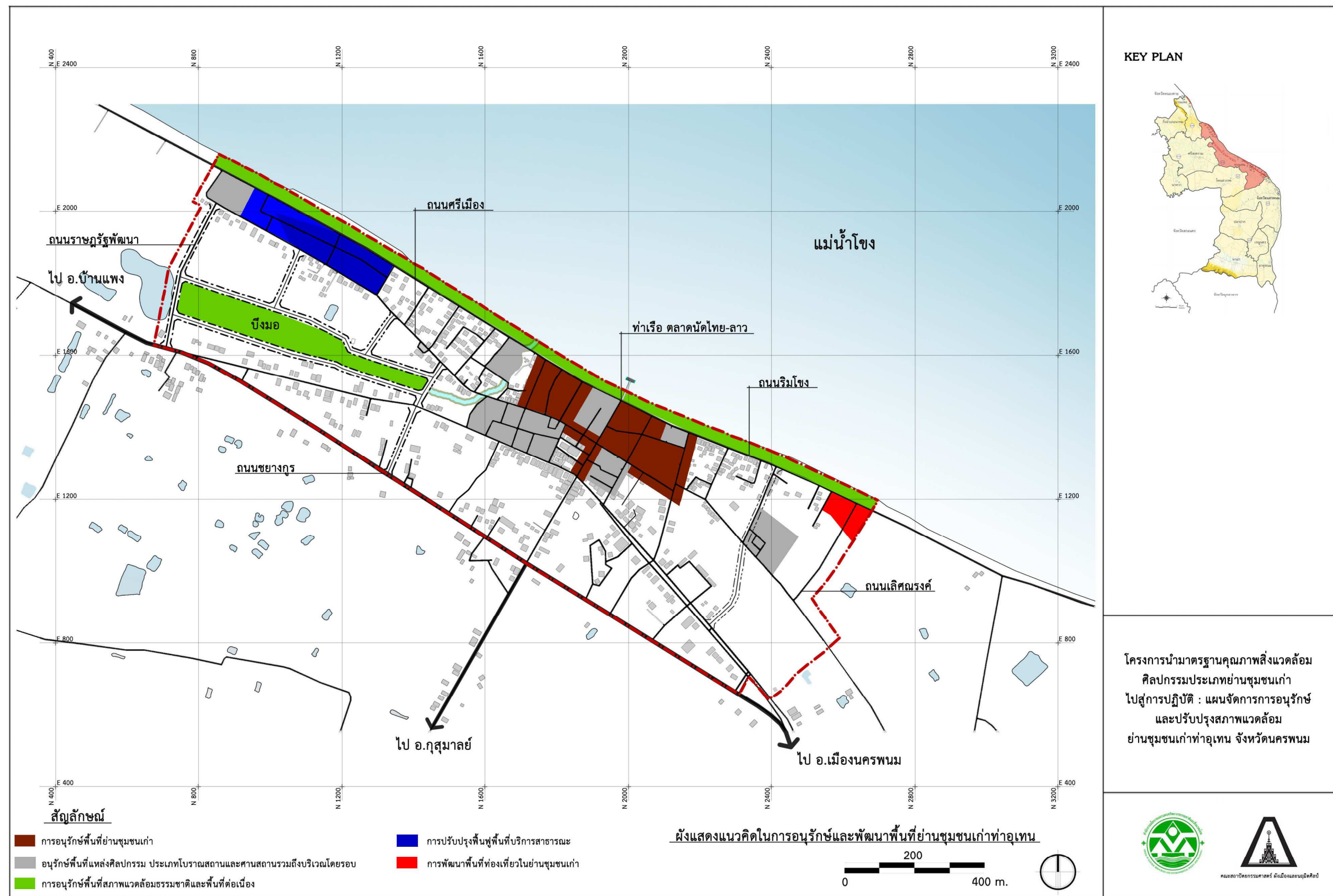
3. การอนุรักษ์พื้นที่สภาพแวดล้อมธรรมชาติและพื้นที่ต่อเนื่อง (Natural Conservation Zone) คือพื้นที่ทางธรรมชาติที่ควรได้รับการอนุรักษ์เพื่อประโยชน์ทางระบบนิเวศ ทศนียภาพ ในพื้นที่ศึกษามีพื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สำคัญ 2 พื้นที่ ผู้ศึกษากำหนดให้เป็นพื้นที่สีเขียว เพื่อประโยชน์ของการอนุรักษ์เชิงนิเวศของเมือง ได้แก่

- 1) พื้นที่ริมแม่น้ำโขง นับจากแนวกึ่งกลางถนนริมโขงไปทางด้านทิศเหนือจรดกับผืนน้ำแม่น้ำโขง ยาวตลอดแนวพื้นที่ศึกษา
- 2) พื้นที่บึงมอ และพื้นที่ต่อเนื่องไปสู่พระธาตุท่าอุเทน

4. การปรับปรุงฟื้นฟูพื้นที่บริการสาธารณะ โดยระบุรูปแบบการพัฒนา การปรับการใช้สอยในอาคารบริการสาธารณะของย่านชุมชนเก่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาคารราชการและสถานศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ระบุให้เป็นพื้นที่สีน้ำเงิน

5. การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวในย่านชุมชนเก่า ซึ่งเป็นบริเวณที่ดินของกรมธนารักษ์และเทศบาลมีแผนที่จะพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ได้แก่ ตลาด ศูนย์ชุมชน ท่าเรือ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความสมดุลในการอนุรักษ์และลดแรงกดดันอันเกิดจากการกำหนดมาตรการการควบคุมเชิงพื้นที่ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลเสียทางเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยในการศึกษาค้นคว้าได้กำหนดเป็นพื้นที่สีแดง

6. การสร้างข้อกำหนดและมาตรการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ที่สอดคล้องกับแนวคิดเชิงพื้นที่ทั้ง 5 ข้อที่กล่าวมาแล้ว

รูปที่ 4-1 แสดงผังแนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

4.3 ยุทธศาสตร์ของการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

จากการวิเคราะห์วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวคิดในการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า สามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนได้ 3 ยุทธศาสตร์คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 **ฟื้นฟู ดูแล รักษา** ลักษณะทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสภาพแวดล้อมศิลปกรรม โดยเป็นยุทธศาสตร์หลักของการอนุรักษ์พื้นที่ทางกายภาพของย่านชุมชนเก่า ในยุทธศาสตร์นี้ประกอบด้วยแผนงานด้านต่างๆ 3 ด้านคือ

- แผนงานด้านกายภาพ
- แผนงานด้านสิ่งแวดล้อม
- แผนงานด้านป้องกันภัยพิบัติ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 **พัฒนา** กลไกและกระบวนการบริหารจัดการ เป็นยุทธศาสตร์ด้านการสร้างกลไกทางกฎหมาย กลไกด้านองค์กรและเครือข่าย ในยุทธศาสตร์นี้มี 1 แผนงาน ได้แก่

- แผนงานด้านกฎหมายและข้อกำหนด

ยุทธศาสตร์ที่ 3 **สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจของชุมชน** เป็นยุทธศาสตร์ที่เน้นด้านกิจกรรม มีจุดมุ่งหมายให้คนเป็นศูนย์กลางของกิจกรรม ในยุทธศาสตร์นี้ประกอบด้วยแผนงานด้านต่างๆ 3 ด้านคือ

- แผนงานด้านวัฒนธรรม
- แผนงานด้านการประชาสัมพันธ์
- แผนงานด้านองค์กรชุมชน

ตารางที่ 4-1 แผนงานและโครงการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

แผนงาน/กิจกรรม	ช่วงเวลาดำเนินงานและงบประมาณ(บาท)					หน่วยงานรับผิดชอบ		แผนงานการดำเนินงาน	หมายเหตุ
	พ.ศ.2559-2562					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน		
	2559	2560	2561	2562	2563				
ยุทธศาสตร์ที่ 1: พื้นฟู ดูแล รักษาลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม									
แผนงานด้านกายภาพ									
1.1 โครงการปรับปรุงฟื้นฟูภูมิทัศน์ริมโขง	←-----		12,000,000 บาท	-----		เทศบาลตำบลท่าอุเทน, โครงการฟื้นฟูย่านชุมชนเก่า (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์)	เทศบาลตำบลท่าอุเทน, หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น, วัฒนธรรมจังหวัด, กรมศิลปากร, สภาวัฒนธรรมอำเภอท่าอุเทน	1. ศึกษารูปแบบของกิจกรรม พฤติกรรมของผู้คน ศักยภาพ และข้อจำกัดเชิงพื้นที่ เพื่อกำหนดให้แนวคิดในการวางผังแม่บท 2. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของพื้นที่โครงการ และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน 3. ออกแบบผังแม่บทการปรับปรุงภูมิทัศน์ริมแม่น้ำโขง ทั้งในรูปแบบการปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนสายหลัก พื้นที่กิจกรรมริมแม่น้ำ และเส้นทางจักรยานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่ย่านชุมชนเก่า 4. ร่างข้อบังคับและกฎหมายในการควบคุมกิจกรรม รูปแบบอาคารลักษณะทางสถาปัตยกรรมพื้นที่ริมโขง อันจะนำไปสู่การป้องกันการเกิดของปัญหามลภาวะทางสายตาในพื้นที่ย่านชุมชนเก่า	ระบุในแผนพัฒนา 3 ปี เทศบาลตำบลท่าอุเทน พ.ศ. 2558 - 2560
1.2 โครงการปรับปรุงและฟื้นฟูพื้นที่สาธารณะของชุมชน (บึงมอ)	←-----		6,000,000 บาท	-----		เทศบาลตำบลท่าอุเทน	เทศบาลตำบลท่าอุเทน, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น, วัฒนธรรมจังหวัด, กรมศิลปากร, สภาวัฒนธรรมอำเภอท่าอุเทน	1. ศึกษารูปแบบของกิจกรรม พฤติกรรมของผู้คน ศักยภาพและข้อจำกัดเชิงพื้นที่ เพื่อกำหนดให้แนวคิดในการวางผังแม่บท 2. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของพื้นที่โครงการ และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน 3. ออกแบบผังแม่บทการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะบึงมอ ตามแนวคิดการออกแบบที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมและพื้นที่อ่อนไหวเชิงนิเวศ (Ecological Design) 4. ปรับปรุงภูมิทัศน์จากบึงมอเชื่อมโยงไปสู่พระธาตุท่าอุเทน เพื่อก่อให้เกิดความสวยงามและสง่างาม	ระบุในแผนพัฒนา 3 ปี เทศบาลตำบลท่าอุเทน พ.ศ. 2558 - 2560

แผนงาน/กิจกรรม	ช่วงเวลาดำเนินงานและงบประมาณ(บาท)					หน่วยงานรับผิดชอบ		แผนงานการดำเนินงาน	หมายเหตุ
	พ.ศ.2559-2562					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน		
	2559	2560	2561	2562	2563				
1.3 โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูอาคารเก่า และเรือนพื้นถิ่น	←-----งบท-----→					เทศบาลตำบลท่าอุเทน	เทศบาลตำบลท่าอุเทน, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น, วัฒนธรรมจังหวัด, กรมศิลปากร, สภาวัฒนธรรม	1. การจัดทำทะเบียนประวัติและข้อมูลอาคารเก่า 2. การจัดคัดเลือกตัวแทนในการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน 3. การจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งในเชิงวิชาการและปฏิบัติการกับชุมชนต้นแบบในการจัดตั้งกองทุนและการระดมทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่า 4. การมอบรางวัลแก่เจ้าของอาคารที่ทำการอนุรักษ์อาคารเก่าเพื่อเป็นแรงจูงใจแก่เจ้าของอาคารในการดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่าในพื้นที่ 5. ดำเนินการอำนวยการงบประมาณสนับสนุนให้เจ้าของอาคารในการอนุรักษ์อาคารเก่าในพื้นที่ ผ่านระบบกองทุนหมุนเวียนอัตราดอกเบี้ยต่ำ	เริ่มดำเนินการแล้ว บางส่วน (โครงการต้นแบบ)
1.4 โครงการอนุรักษ์และปรับปรุงภูมิทัศน์ศาสนสถาน	←-----งบท-----→					เทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรมการศาสนา, เทศบาลตำบลท่าอุเทน, วัฒนธรรมจังหวัด, กรมศิลปากร (ในพื้นที่ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน), สภาวัฒนธรรมอำเภอท่าอุเทน	1. จัดเก็บข้อมูลและอัตลักษณ์ของแต่ละวัด ทั้งมิติของประวัติศาสตร์ กลุ่มชาติพันธุ์ ประเพณี พื้นที่ทางความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ หรือแม้แต่เรื่องราวของชุมชน 2. ออกแบบอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ให้สะท้อนความเฉพาะตัวของวัดแต่ละแห่ง 3. ออกแบบและวางผังแม่บทการปรับปรุงและอนุรักษ์ภูมิทัศน์โดยรอบศาสนสถาน 4. สร้างกระบวนการรับฟังความคิดเห็นร่วมกันระหว่างกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อสรุปในการดำเนินการ	ระบุในแผนพัฒนา 3 ปี เทศบาลตำบลท่าอุเทน พ.ศ. 2558 - 2560

แผนงาน/กิจกรรม	ช่วงเวลาดำเนินงานและงบประมาณ(บาท)					หน่วยงานรับผิดชอบ		แผนงานการดำเนินงาน	หมายเหตุ
	พ.ศ.2559-2562					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน		
	2559	2560	2561	2562	2563				
1.5 โครงการศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	←-----บวท.→		1,000,000			เทศบาลตำบลท่าอุเทน, โครงการฟื้นฟูย่านชุมชนเก่า (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	เทศบาลตำบลท่าอุเทน, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น, วัฒนธรรมจังหวัด, กรมศิลปากร, สภาวัฒนธรรม	1. จัดเก็บข้อมูลด้านย่านชุมชนเก่าของแต่ละพื้นที่และเรื่องราว 2. ออกแบบและวางผังแม่บทศูนย์เรียนรู้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 3. สร้างกระบวนการรับฟังความคิดเห็นร่วมกันระหว่างกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อสรุปในการดำเนินการ	เริ่มต้นดำเนินการบางส่วน (โครงการต้นแบบ)
แผนงานด้านสิ่งแวดล้อม									
1.6 โครงการอนุรักษ์และจัดทำทะเบียนต้นไม้ใหญ่	←-----บวท.→		50,000			หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดนครพนม	เทศบาลตำบลท่าอุเทน, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1. สืบค้นเรื่องราว (Stories) ที่เกี่ยวข้องกับต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่ย่านชุมชนเก่า 2. จัดกิจกรรมเยาวชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เรื่องต้นไม้เก่า เช่น กิจกรรมนักสืบต้นไม้ใหญ่ กิจกรรมภาพเก่าเล่าเรื่อง เป็นต้น 3. จัดทำทะเบียนต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่ย่านชุมชนเก่า 4. วางแผนอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่	
1.7 โครงการศูนย์เรียนรู้วิถีชุมชนน้ำโขง	←-----บวท.→		1,500,000			เทศบาลตำบลท่าอุเทน	เทศบาลตำบลท่าอุเทน	1. ศึกษาความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขง 2. ออกแบบพื้นที่จัดแสดงและอาคารศูนย์เรียนรู้ระบบนิเวศ 3. ก่อสร้างอาคารและภูมิทัศน์โดยรอบโครงการ 4. มอบหมายหน่วยงานในงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการโครงการ	

แผนงาน/กิจกรรม	ช่วงเวลาดำเนินงานและงบประมาณ(บาท)					หน่วยงานรับผิดชอบ		แผนงานการดำเนินงาน	หมายเหตุ
	พ.ศ.2559-2562					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน		
	2559	2560	2561	2562	2563				
แผนงานด้านป้องกันภัยพิบัติ									
1.8 โครงการ วาง จัดระบบ และจัดอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันอัคคีภัยในย่านชุมชนเก่า	←-----		500,000 บาท	←-----		เทศบาลตำบลท่าอุเทน	เทศบาลตำบลท่าอุเทน, สำนักงานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	1. ศึกษารูปแบบชุมชนเพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงการเกิดเพลิงไหม้ 2. จำลองสถานการณ์ของการไหม้ เพื่อสร้างแบบจำลอง และคาดการณ์ความน่าจะเป็นในการเกิดเพลิงไหม้ 3. ออกแบบและวางระบบป้องกันอัคคีภัยในย่านชุมชนเก่า 4. อบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัย และการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นหากเกิดอัคคีภัย	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 : พัฒนากลไกและกระบวนการบริหารจัดการ									
แผนงานด้านกฎหมายและข้อกำหนด									
2.1 โครงการยกร่างข้อกำหนดควบคุมอาคารและลักษณะทางสถาปัตยกรรม	150,000 บาท					เทศบาลตำบลท่าอุเทน, สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครพนม	เทศบาลตำบลท่าอุเทน, สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครพนม	1. ศึกษาต้นแบบการออกเทศบัญญัติท้องถิ่นในประเทศไทย 2. จัดประชุมหารือในรูปแบบของการปรึกษาหารือ (Deliberative Process) ในประเด็นของการสร้างข้อกำหนดควบคุมอาคารและลักษณะทางสถาปัตยกรรม 3. ยกร่างข้อกำหนดแบบมีส่วนร่วมทั้งภาควิชาการ และภาคประชาชน 4. ประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน 5. นำเสนอเข้าสู่สภาเทศบาลตำบลท่าอุเทนเพื่อออกข้อกำหนดฉบับดังกล่าว 6. จัดทำคู่มือเผยแพร่ข้อกำหนด	เริ่มต้นดำเนินการบางส่วน (โครงการต้นแบบ)
2.2 โครงการยกร่างข้อกำหนดควบคุมทางผังเมือง	150,000 บาท					เทศบาลตำบลท่าอุเทน, สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครพนม	เทศบาลตำบลท่าอุเทน, สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครพนม	ดำเนินการตามกระบวนการขั้นตอนและวิธีการตาม พรบ.การผังเมือง	อยู่ระหว่างดำเนินการ โดยผังเมืองจังหวัดนครพนม

แผนงาน/กิจกรรม	ช่วงเวลาดำเนินงานและงบประมาณ(บาท)					หน่วยงานรับผิดชอบ		แผนงานการดำเนินงาน	หมายเหตุ
	พ.ศ.2559-2562					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน		
	2559	2560	2561	2562	2563				
ยุทธศาสตร์ที่ 3 : สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจของชุมชน									
แผนงานด้านวัฒนธรรม									
3.1 โครงการอบรมเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์และจัดการมรดกทางวัฒนธรรม	←		50,000 บาท			เทศบาลตำบลท่าอุเทน, โรงเรียนในสังกัด สพฐ และเทศบาล, การศึกษาออกโรงเรียน, หน่วยอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดนครพนม	เทศบาลตำบลท่าอุเทน, โรงเรียนในสังกัด สพฐ และเทศบาล, การศึกษาออกโรงเรียน, หน่วยอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดนครพนม	1. จัดอบรมเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์และจัดการมรดกทางวัฒนธรรม 2. จัดประชุมหารือในรูปแบบของการปรึกษาหารือ (Deliberative Process) ร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน 3. จัดตั้งกลุ่มเยาวชนที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า เช่น กลุ่มยุวมัคคุเทศก์ กลุ่มเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลง กลุ่มนักสืบสายน้ำ เป็นต้น	โครงการต่อเนื่องจากโครงการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (โครงการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น)
3.2 โครงการอบรมบุคลากรของหน่วยงานรัฐ และประชาชน เพื่อสร้างแรงจูงใจและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์	←		50,000 บาท			หน่วยอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดนครพนม	หน่วยอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดนครพนม, เทศบาลตำบลท่าอุเทน	1. จัดอบรมบุคลากรของหน่วยงานรัฐและประชาชนเพื่อการอนุรักษ์และจัดการมรดกทางวัฒนธรรม 2. จัดประชุมหารือในรูปแบบของการปรึกษาหารือ (Deliberative Process) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3. จัดตั้งกลุ่มหรือมูลนิธิที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า	
3.3 โครงการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และซ่อมแซมอาคารเก่า	←		ปีละ 50,000 บาท			หน่วยอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดนครพนม, เทศบาลตำบลท่าอุเทน	หน่วยอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดนครพนม, เทศบาลตำบลท่าอุเทน	1. สร้างสื่อให้เกิดการรับรู้และเชิญชวนในการปรับปรุงอาคารเก่า 2. จัดตั้งรางวัลเพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์อาคารในระดับท้องถิ่น 3. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณารางวัลดังกล่าวโดยมีองค์ประกอบของผู้ทรงคุณวุฒิที่หลากหลาย	ดำเนินการเบื้องต้นบางส่วน (โครงการต้นแบบ)
แผนงานด้านประชาสัมพันธ์									
3.4 โครงการจัดทำเอกสารเผยแพร่ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษในรูปแบบเอกสารและการสร้างสื่อออนไลน์	←		ปีละ 50,000 บาท			เทศบาลตำบลท่าอุเทน	สภาวัฒนธรรม อำเภอท่าอุเทน, ภาควิชาการ	1. จัดตั้งคณะกรรมการด้านประชาสัมพันธ์ที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน 2. จัดทำเอกสารเผยแพร่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในรูปแบบเอกสาร และการสร้างสื่อออนไลน์ 3. จัดทำนิทรรศการเผยแพร่กิจกรรมการดำเนินการอนุรักษ์ย่าน	เริ่มต้นดำเนินการบางส่วน (โครงการต้นแบบ)

แผนงาน/กิจกรรม	ช่วงเวลาดำเนินงานและงบประมาณ(บาท)					หน่วยงานรับผิดชอบ		แผนงานการดำเนินงาน	หมายเหตุ
	พ.ศ.2559-2562					หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน		
	2559	2560	2561	2562	2563				
								ชุมชนเก่า 4. จัดทำจดหมายข่าว แจ้งกิจกรรมการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าต่อคนในชุมชน 5. จัดทำรายการวิทยุเพื่อประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	
3.5 โครงการชุมชนเล่าเรื่องผ่านสื่อออนไลน์			10,000 บาท			เทศบาลตำบลท่าอุเทน	สภาวัฒนธรรมอำเภอท่าอุเทน	1. จัดหาภาคีเครือข่าย คณะกรรมการด้านประชาสัมพันธ์พื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน 2. จัดการสร้างสื่อออนไลน์ (Social Network และ Social Media) ชุมชนเล่าเรื่องผ่านสื่อออนไลน์ 3. นำเสนอกิจกรรมของพื้นที่ผ่านสื่อออนไลน์อย่างต่อเนื่อง	เริ่มต้นดำเนินการบางส่วน (โครงการต้นแบบ)
แผนงานด้านองค์กรชุมชน									
3.6 โครงการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน	20,000 บาท					เทศบาลตำบลท่าอุเทน	สภาวัฒนธรรมอำเภอท่าอุเทน	1. ศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานของรัฐ และเอกชน เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างกลุ่ม 2. จัดประชุมหารือในรูปแบบของการปรึกษาหารือ (Deliberative Process) ในประเด็นของการจัดตั้งเครือข่าย 3. จัดตั้งเครือข่าย เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าที่หลากหลายในการเข้าร่วมกระบวนการ เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น	เริ่มต้นดำเนินการ (โครงการต้นแบบ)
3.7 โครงการพัฒนาขีดความสามารถของเครือข่ายชุมชน			30,000 บาท			เทศบาลตำบลท่าอุเทน	สภาวัฒนธรรมอำเภอท่าอุเทน	1. ศึกษาและสร้างกลไกการทำงานร่วมกัน 2. สร้างเครือข่ายเรียนรู้สนับสนุนระหว่างพื้นที่อนุรักษ์ 3. สร้างและปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการจากการเรียนรู้	

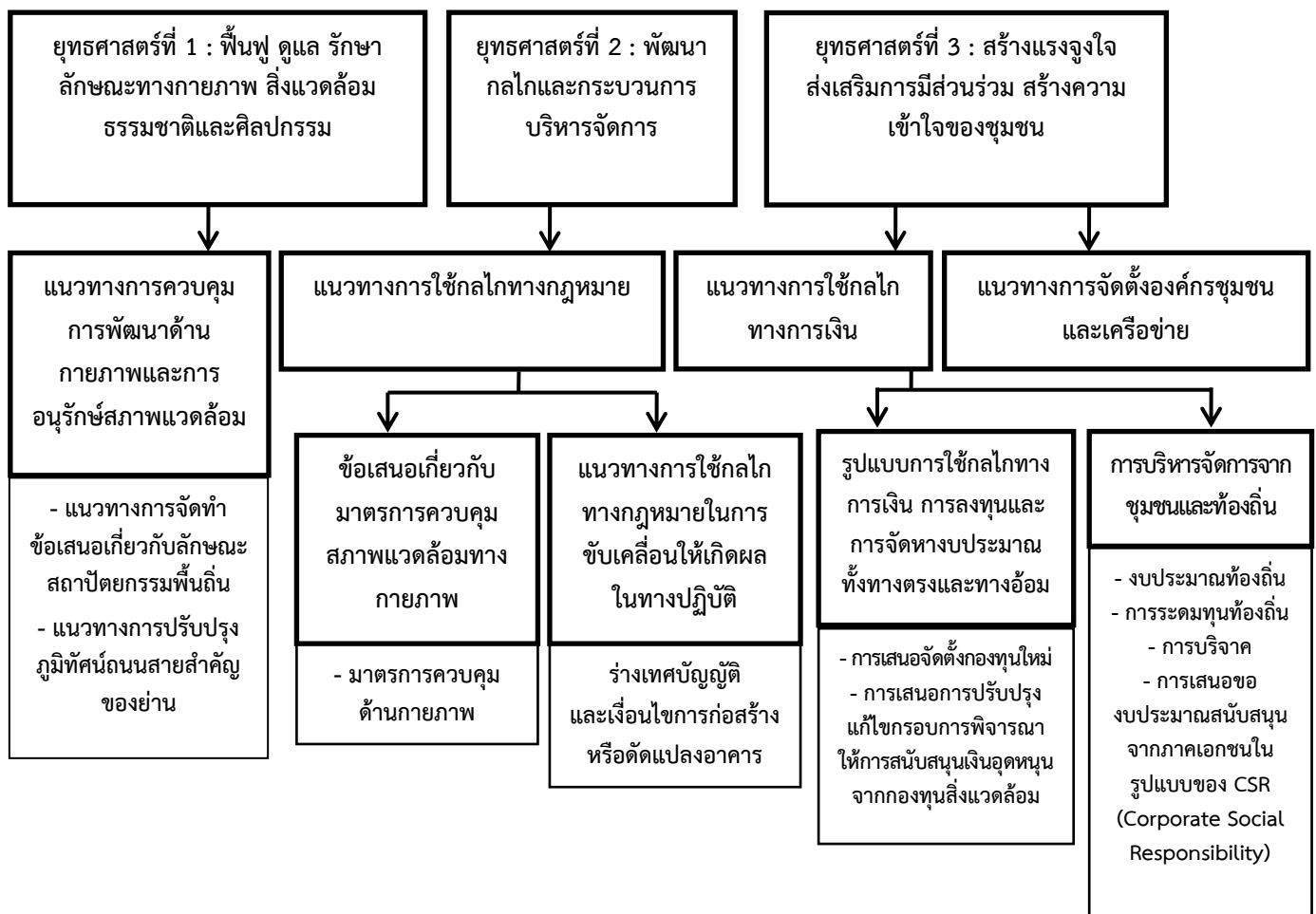
รูปที่ 4-2 แสดงผังแม่บทย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

แนวทางการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

เนื้อหาในบทนี้เป็นการนำเอายุทธศาสตร์ทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ 1) พื้นฟู ดูแล รักษา ลักษณะทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม 2) พัฒนากลไกและกระบวนการบริหารจัดการ และ 3) สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจของชุมชน มาเสนอเป็นแนวทางการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนเก่าท่าอุเทน เพื่อเป็นตัวอย่างในการนำไปปฏิบัติในพื้นที่ย่านชุมชนเก่าอื่นๆ โดยสามารถประยุกต์ใช้กับแต่ละบริบทของพื้นที่ต่อไป สำหรับแนวทางการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนมี 3 แนวทางหลักที่สำคัญคือ

1. แนวทางการควบคุมการพัฒนาด้านกายภาพและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม (สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 พื้นฟู ดูแล รักษา ลักษณะทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม)
2. แนวทางการใช้กลไกทางกฎหมาย (สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนากลไกและกระบวนการบริหารจัดการ)
3. แนวทางการใช้กลไกทางการเงินและการจัดตั้งเครือข่าย (สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจของชุมชน)

แผนภูมิแสดงความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์กับแนวทางการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

แผนภูมิที่ 5-1 ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์กับแนวทางการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

5.1 แนวทางการควบคุมการพัฒนาด้านกายภาพและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

แนวความคิดทางการควบคุมการพัฒนาด้านกายภาพและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

ปัจจุบันย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพไปค่อนข้างมาก อันเนื่องมาจากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ ชุมชน และความต้องการด้านที่อยู่อาศัยรูปแบบใหม่ เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกายภาพของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนเพิ่มมากขึ้นจนอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นข้อเสนอแนวทางการออกแบบลักษณะทางสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม (Architectural and Landscape Design Guideline) เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพื้นที่ย่านชุมชนเก่า ซึ่งข้อเสนอแนะที่สำคัญการบริหารจัดการพื้นที่ย่านชุมชนเก่า อาจนำไปสู่การกำหนดรายละเอียดในข้อบัญญัติของท้องถิ่น เนื่องจากกลไกดังกล่าวเป็นข้อบังคับที่สามารถระบุรายละเอียดลงไปได้ เช่น การกำหนดควบคุมความสูงของอาคาร การกำหนดขนาดพื้นที่พาณิชย์กรรมในเขตย่านชุมชนเก่า การกำหนดรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ดังนั้นการจัดทำข้อกำหนดดังกล่าวจึงควรทำควบคู่ไปกับการปรับปรุงพื้นที่ทางประวัติศาสตร์

1. ข้อเสนอแนวทางการออกแบบลักษณะสถาปัตยกรรม ในบริเวณย่านชุมชนเก่าและพื้นที่สำคัญของเมือง ควรมีข้อเสนอสำหรับการออกแบบอาคารสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งควรได้รับการออกแบบให้มีความกลมกลืนกับอาคารข้างเคียงมีรายละเอียดสอดคล้องกับประเด็น ดังต่อไปนี้

- 1) รูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเด่นในชุมชนท่าอุเทน สามารถจำแนก 2 รูปแบบ คือ
 - อาคารที่ได้รับอิทธิพลตะวันตก (French Colonial) ที่มีรูปทรงหลังคาแบบปั้นหยาละหน้าจั่ว มีรูปแบบบานประตูและหน้าต่างบานที่มีขนาดใหญ่ที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงมีลวดลายปูนปั้น บัวผนัง บริเวณเหนือหน้าต่างและประตู เช่น อาคารที่ว่าการหลังเก่า อาคารโรงเรียนท่าอุเทนวิทยาคาร อาคารศรีอุเทน ภูมิจิตพระธาตุท่าอุเทน และสิมวัดกลาง เป็นต้น
 - อาคารพื้นถิ่นหรือเรือนไทยญ้อ ที่มีรูปทรงหลังคาแบบจั่วซ้อนสองจั่วติดกัน มีรูปแบบบานประตูและหน้าต่างขนาดเล็ก และมีรูปราวระเบียงลักษณะเส้นตรง เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้นำมาประกอบประกอบของการสร้างอาคารสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ให้เกิดความกลมกลืนกับอาคารข้างเคียงในย่านชุมชนเก่า

2) สีอาคารสถาปัตยกรรมในย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จากการสำรวจและวิเคราะห์ในเรื่องของสีของอาคารในย่านชุมชนเก่า พบว่ามีโทนสีภายนอกของอาคารที่มีความคล้ายกันคลึงกัน 4 โทนสีด้วยกัน ได้แก่ สีน้ำตาล ขาว ครีมน และเหลืองอ่อน ดังนั้นอาคารสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ในย่านชุมชนเก่าหรือบริเวณที่มีความสำคัญของเมือง ต้องมีการพิจารณาใช้โทนสีทั้ง 4 โทน ที่ได้กล่าวมา ในการทาสีตกแต่งอาคารที่จะเกิดขึ้นใหม่ เพื่อให้เกิดความกลมกลืนกัน

3) วัสดุก่อสร้างอาคาร หากพิจารณาอาคารสถาปัตยกรรมเก่าที่มีคุณค่าและความสำคัญในย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนในด้านวัสดุและวิธีการก่อสร้างนั้น สามารถแบ่งประเภทอาคารจากวัสดุที่ใช้ก่อสร้างได้เป็น 2 ประเภท คือ อาคารก่ออิฐถือปูน และอาคารไม้ โดยมีรายละเอียดของวัสดุที่นำมาใช้ ดังนี้

- วัสดุที่นำมาทำเป็นโครงสร้างส่วนใหญ่ ได้แก่ ไม้ ปูน (คอนกรีต)
- วัสดุผนังหลังคา ได้แก่ กระเบื้องดินขอ (กระเบื้องดินเผา) สังกะสี และกระเบื้อง ซึ่งเป็นวัสดุที่มีการใช้ต่อมาในรุ่นหลัง

โดยอาคารในย่านชุมชนเก่าหรือในบริเวณที่มีความสำคัญของเมือง เช่น พระธาตุท่าอุเทน หรือบริเวณอาคารเก่าที่มีคุณค่าที่ตั้งอยู่นอกเขตชุมชนเก่า ควรมีการใช้วัสดุเดียวกันหรือวัสดุที่มีความคล้ายคลึงกันให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความกลมกลืนในด้านวัสดุ และภาพรวมอาคารมีความสอดคล้องกับบริบทเดิม

4) การควบคุมความสูงอาคาร เพื่อการควบคุมไม่ให้เกิดการบดบังหรือให้ความรู้สึกข่มอาคารเดิม และเพื่อไม่ให้เกิดความหนาแน่นมากเกินไป ซึ่งการควบคุมความสูงนี้รวมถึงองค์ประกอบที่อยู่แวดล้อมด้วย เช่น เสาไฟฟ้า เสาส่งสัญญาณต่างๆ ป้ายจราจร และป้ายสื่อความหมายต่างๆ ในพื้นที่ด้วย จากข้อมูลการสำรวจและทำการรังวัดอาคารเก่าที่มีคุณค่าในย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน พบว่าอาคารทั้งหมดที่สำรวจพบนั้น มีลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียวและสองชั้น โดยมีความสูงของอาคารสองชั้นที่วัดจากพื้นดินถึงกรอบสันหลังคา มีความสูงเฉลี่ยประมาณ 9 เมตร ดังนั้นหากมีอาคารสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ในเขตชุมชนเก่าหรือบริเวณพื้นที่สำคัญของเมือง จะต้องมีการพิจารณาให้มีความสูงไม่เกิน 2 ชั้น หรือ 9 เมตร ตามความสูงเฉลี่ยมากที่สุดของอาคารเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่

5) ลักษณะภายนอก หมายถึง ส่วนต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของอาคารที่มีการใช้งานในลักษณะต่างๆ เช่น ชายคา เสารับชายคาของอาคารพาณิชย์กรรม ลายฉลุไม้ได้ชายคา ของอาคารไม้ ลวดลายปูนปั้นบนจั่วหลังคา บัว และคิ้วที่ประตูและหน้าต่างของอาคารก่ออิฐถือปูนที่ได้รับอิทธิพลตะวันตก ต้องมีการควบคุมและกำหนดเป็นแนวทางให้อาคารที่เกิดขึ้นใหม่ได้นำองค์ประกอบเหล่านี้ไปใช้ในการออกแบบเพื่อให้เกิดความกลมกลืนและสอดคล้องกัน

6) การบำรุงรักษาให้อาคารและสภาพแวดล้อมดำรงคุณค่าอยู่เสมอ เป็นแนวทางที่จะรักษามรดกทางวัฒนธรรมและสะท้อนร่องรอยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้คงอยู่ ไม่เลือนหายไปกับกาลเวลา โดยการปรับปรุง ซ่อมแซม ส่วนที่พังหรือชำรุดเสียหาย ให้มีสภาพที่ดีเหมือนเดิมหรือใกล้เคียง และมีความมั่นคงแข็งแรง ในกระบวนการและวิธีการในการมุ่งให้มีการบำรุงรักษาให้อาคารสถาปัตยกรรมเก่าที่มีคุณค่าและสภาพแวดล้อมดำรงคุณค่าอยู่เสมอ นั้น จะต้องมีมาตรการและกลไกทางการเงิน ภาษี และกฎหมายเป็นแรงจูงใจในการขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

2. ข้อเสนอแนะทางการออกแบบลักษณะภูมิสถาปัตยกรรม

1) การปรับปรุงถนนสายสำคัญในย่านชุมชนเก่า เพื่อส่งเสริมเสริมบรรยากาศ และแสดงถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่ชัดเจน ได้แก่ ถนนหน้าเมืองหรือเส้นริมแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นถนนสายแรกของชุมชนท่าอุเทน นอกจากนั้นถนนศรีเมืองซึ่งเป็นถนนสายเก่าแก่รองจากถนนหน้าเมืองและเป็นถนนสายสำคัญที่ตัดผ่านพื้นที่ส่วนใหญ่ของย่านชุมชนเก่า ควรได้รับการปรับปรุงภูมิทัศน์ด้วยอีกเส้นหนึ่ง ด้วยการออกแบบอุปกรณ์ประกอบถนน (Street Furniture) เช่น เสาไฟ ม้านั่ง ศาลานั่งพักผ่อน หรือถังขยะ ที่มีรูปแบบที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์เฉพาะของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน และการปลูกพรรณไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของชุมชนท่าอุเทน เช่น ต้นมะพร้าว ทองกวาว (ดอกจาน) อินทนิล ราชพฤกษ์ (ดอกคูณ) ดอกจำปาลาว (ลีลาวดี) จามจุรี และกันเกรา เป็นต้น หรือต้นไม้ที่อยู่ในความทรงจำในอดีตที่ยังหลงเหลือและปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันหรือสูญหายไปแล้วจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของชุมชนในอดีต เช่น ต้นหางนกยูงฝรั่ง (หางนกยูง) เพื่อฟื้นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณที่มีมาตั้งแต่อดีตของชุมชน และเป็นจุดสังเกตที่สามารถมองเห็นได้จากระยะไกล

2) การอนุรักษ์ภูมิโนเวศหรือโนเวศวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนท่าอุเทน เช่น บึงมอ คลองบึงมอ ป่าอ่องแซง พื้นที่เกษตรกรรม เช่น นาข้าว แปลงผักริมแม่น้ำโขง และพืชพรรณพื้นถิ่นเดิมในพื้นที่ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการตั้งถิ่นฐานและการดำรงอยู่ของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเพื่อคงไว้ซึ่งความสมดุลของระบบนิเวศเมืองต่อไปในอนาคต

ความสำคัญของพืชพรรณพื้นถิ่นเดิมต่อชุมชนท่าอุเทน นอกจากด้านการเป็นแหล่งอาหาร สมุนไพรรักษาโรค การนำไม้มาสร้างบ้านเรือนในอดีตแล้วนั้น ปัจจุบันต้นไม้ยังเป็นตัวช่วยรักษาบริบทความเป็นย่านชุมชนเก่าเอาไว้ คือ ภายในชุมชนมีต้นไม้ใหญ่ขึ้นอยู่ค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นตัวช่วยชะลอการพัฒนาทางด้านกายภาพที่เข้ามาในชุมชนที่ไม่มากเกินไป หรือมีการพัฒนาที่เกิดขึ้นใหม่ก็จะเป็นในลักษณะที่แทรกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของบริบทเดิมที่ไม่ดูแปลกแยกมากนัก เนื่องจากต้นไม้ใหญ่ในชุมชนหลายต้นได้ถูกยึดโยงเข้ากับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ชุมชนดังที่ได้กล่าวมาตอนต้น จึงเป็นอีกหนึ่งความสำคัญของต้นไม้ที่มีต่อชุมชน และยังเป็นสาระสำคัญอีกประการหนึ่งในการระบุสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมชุมชนท่าอุเทนในด้านสภาพธรรมชาติและภูมิทัศน์อีกด้วย

สำหรับแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ของถนนสายหลัก สำหรับโครงการนี้ ที่ปรึกษาได้เสนอการปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนริมโขง

5.2 แนวทางการใช้กลไกทางกฎหมายในการขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

1. แนวความคิด การเติบโตและการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมืองสามารถส่งผลให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้าง ที่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศของย่านชุมชนเก่า ซึ่งทำให้เกิดโอกาสถูกเปลี่ยนแปลง ถูกทำลาย หรือถูกลดความสำคัญลง การรื้อถอนอาคารที่มีคุณค่าเพื่อสร้างอาคารใหม่ ตลอดจนการบังคับใช้นโยบายของสถานที่สำคัญ ล้วนเป็นภัยคุกคามที่ทำให้คุณค่าของย่านชุมชนเก่าถูกทำลายไป จึงจำเป็นต้องมีมาตรการควบคุมการใช้ที่ดิน การปลูกสร้างอาคาร และสภาพแวดล้อม โดยอาศัยมาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือหนึ่งในการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่า ในขณะเดียวกันยังให้องค์ประกอบต่างๆ ของย่านสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างร่วมสมัยโดยไม่ทำลายคุณค่าและบรรยากาศของย่าน โดยใช้มาตรการด้านกฎหมาย (Negative or Controlled measures) ควบคู่กับมาตรการสร้างแรงจูงใจต่างๆ (Active Measures) ที่เอื้อต่อการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน เพื่อเป็นกลไกในการกำกับ ควบคุม ดูแลสภาพแวดล้อมเมือง แก้ไขลักษณะทางกายภาพ ส่งเสริมบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และมุมมองของเมือง

2. ข้อเสนอเกี่ยวกับมาตรการควบคุมสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การควบคุมการพัฒนาทางกายภาพและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนให้ดำรงรักษาเอกลักษณ์และคุณค่าให้อยู่อย่างยั่งยืนในอนาคต ควรประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน การควบคุมด้านสถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม และการควบคุมสิ่งแวดล้อม

2.1 มาตรการควบคุมด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่

1) การกำหนดย่านการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อควบคุมชนิดและประเภท ตลอดจนความหนาแน่นของการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของการเป็นย่านอยู่อาศัย ไม่ให้ปะปนกัน และจำกัดบริเวณย่านพาณิชยกรรมให้เพียงพอที่จะบริการชุมชนในย่านเท่านั้น

2) การควบคุมระบบการสัญจร และการจัดที่จอดรถภายนอกใจกลางสำคัญของย่าน

3) การควบคุมและเสริมสร้างองค์ประกอบของย่าน เช่น

- ให้พื้นที่ริมแม่น้ำโขงตลอดแนวในพื้นที่ศึกษา เป็นพื้นที่เปิดโล่งเพื่อนันทนาการ และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- กำหนดแนวแกนเชื่อมต่อมุมมองที่สำคัญ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมริมถนนสายสำคัญที่เป็นแนวแกน
- การฟื้นฟูสงวนรักษาแหล่งน้ำสาธารณะบึงมอ ซึ่งเป็นหนึ่งในแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ ให้เป็นพื้นที่เปิดโล่งเพื่อนันทนาการหรือลานวัฒนธรรม
- อนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่ ส่งเสริมบรรยากาศที่ดีและสร้างความร่มรื่นให้กับพื้นที่ย่านชุมชนเก่า

4) การควบคุมรูปแบบสาธารณูปโภค เช่น การควบคุมขนาดถนนในย่านชุมชนเก่า ควบคุม street furniture ให้เหมาะสมสอดคล้องกลมกลืนไม่แปลกแยกกับสภาพแวดล้อม

5) ส่งเสริมให้มีการนำอาคารเก่า หรืออาคารของทางราชการที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ที่เลิกใช้ประโยชน์มาปรับปรุงเป็นศูนย์หรือสถานที่จัดประชุม จัดแสดงสินค้า ของชุมชน แทนการสร้างอาคารใหม่ เพื่อควบคุมความหนาแน่นของการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.2 มาตรการควบคุมด้านสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม มีหลักในการควบคุมคือ ควบคุมความสูงอาคาร ควบคุมลักษณะสถาปัตยกรรม ควบคุมขนาดอาคาร ระยะถอยร่น และสภาพแวดล้อมโดยรอบ ได้แก่

1) พื้นที่สภาพแวดล้อมธรรมชาติและพื้นที่ต่อเนื่อง

เจตนารมณ์ : ให้เป็นพื้นที่เปิดโล่งเพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมภูมิทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำโขง หนองน้ำ และแหล่งน้ำสำคัญ อีกทั้งสนับสนุนการใช้ประโยชน์เพื่อสิ่งแวดล้อมเมืองและไม่ก่อให้เกิดการบดบังทัศนียภาพจากแม่น้ำและแหล่งน้ำสำคัญ

มาตรการ

- ห้ามก่อสร้างอาคารทุกชนิดทุกประเภท เเพิง และแผงลอย
- ให้มีได้เฉพาะป้ายบอกทาง ป้ายประชาสัมพันธ์เส้นทางภายในย่านชุมชนเก่า โดยที่ตั้งต้องเหมาะสม ไม่เกิดผลกระทบต่อนิยามภาพของริมฝั่งโขงและหนองน้ำสำคัญ โดยมีขนาดไม่เกิน 1 ตารางเมตร ตลอดจนมีรูปแบบและสีที่เรียบง่ายกลมกลืนกับลักษณะของพื้นที่

ขอบเขตเชิงพื้นที่

- พื้นที่ริมแม่น้ำโขง นับจากแนวกิ่งกลางถนนริมโขงไปทางด้านทิศเหนือจรดกับผืนน้ำแม่น้ำโขง ยาวตลอดแนวพื้นที่ศึกษา
- พื้นที่บึงมอ และพื้นที่ต่อเนื่องไปสู่พระธาตุท่าอุเทน

2) พื้นที่ย่านชุมชนเก่า

เจตนารมณ์ : ควบคุมสภาพแวดล้อมในย่านชุมชนเก่า ให้ส่งเสริมบรรยากาศของย่าน

มาตรการ

- ให้อาคารมีความสูงได้ไม่เกิน 12 เมตร โดยรูปแบบและสีอาคาร ลักษณะและสีหลังคา ต้องมีลักษณะที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของอาคารที่มีอยู่ตลอดแนวถนน กรณีก่อสร้างอาคารเป็นอาคารพาณิชย์ สีของอาคารต้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของอาคารที่มีอยู่ตลอดแนวถนนเช่นกัน และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะการออกแบบสถาปัตยกรรม

3) พื้นที่แหล่งศิลปกรรมประเภทโบราณสถานและศาสนสถานรวมถึงบริเวณโดยรอบ

เจตนารมณ์ : ควบคุมสภาพแวดล้อมและสร้างภูมิทัศน์ที่สวยงามในเขตพื้นที่โบราณสถานและศาสนสถาน ส่งเสริมให้มีที่ว่าง รักษาบรรยากาศที่เป็นไปตามธรรมชาติ

มาตรการ

ภายในวัด

- การก่อสร้างเพิ่มเติมอนุสาวรีย์เฉพาะอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ประโยชน์เพื่อการศาสนาและการจำวัดเท่านั้น และต้องมีรูปแบบ สัดส่วน สอดคล้องกลมกลืนและส่งเสริมอาคารประธานในพื้นที่

ภายนอก

- อาคารที่อยู่ในรัศมีโดยรอบ 50 เมตร จากขอบเขตศาสนสถาน ให้มีความสูงได้ไม่เกินกว่าอาคารประธานที่สูงที่สุดในเขตศาสนสถานนั้น และห้ามสูงเกิน 9 เมตร โดยต้องมีลักษณะแบบ รูปทรง และอัตลักษณ์ของอาคารในพื้นที่
- ในรัศมีโดยรอบ 50 เมตร จากขอบเขตศาสนสถาน ห้ามการติดตั้งป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้น สำหรับติดตั้งป้ายในลักษณะที่บดบัง หรือทำลายทัศนียภาพของศาสนสถาน โดยที่ป้ายห้ามสูงเกิน 9 เมตร และมีขนาดไม่เกิน 1 ตารางเมตร

4) พื้นที่ท่องเที่ยวในย่านชุมชนเก่า

เจตนารมณ์ : กำหนดรูปแบบและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจสำหรับอนาคตเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยคำนึงถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ก่อสร้างใหม่ ควรมีรูปแบบที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทางการออกแบบ

มาตรการ

- ให้อาคารมีความสูงได้ไม่เกิน 16 เมตร ต้องมีลักษณะแบบ รูปทรง และอัตลักษณ์ของอาคารในพื้นที่ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทางการออกแบบ
- ขนาดพื้นที่อาคารรวมไม่เกิน 200 ตารางเมตร

5) พื้นที่ราชการ

เจตนารมณ์ ส่งเสริมลักษณะและสภาพแวดล้อมเพื่อเป็นตัวอย่างแก่บริเวณอื่น เนื่องด้วยเป็นบริเวณพื้นที่สำคัญของย่านชุมชนเก่า โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือพื้นที่เปิดโล่ง ซึ่งจำเป็นต้องรักษาสภาพแวดล้อมและมุมมองให้ส่งเสริมทัศนียภาพของย่านชุมชนเก่า โดยเฉพาะบริเวณริมแม่น้ำโขง

มาตรการ

- อาคารให้มีความสูงได้ไม่เกิน 12 เมตร รูปแบบลักษณะสถาปัตยกรรมให้มีลักษณะพื้นถิ่น มีพื้นที่สีเขียวไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50 ของพื้นที่ว่างตามกฎหมาย โดยปลูกไม้พื้นถิ่นหรือไม้ประจำจังหวัด
- กรณีอาคารเก่าที่ขัดต่อสภาพภูมิทัศน์โดยรอบ เช่น อาคารสถานีตำรวจ ควรให้มีการปรับปรุงอาคารเดิมให้สอดคล้องกลมกลืนกับสถาปัตยกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมโดยรวม และเป็นตัวอย่างที่ดีต่อการนำไปเผยแพร่

2.3 มาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม มีหลักในการควบคุมเพื่อป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดต่อย่านอยู่อาศัย ไม่ปรากฏกิจกรรมแปลกปลอม ส่งผลกระทบรบกวนคุณภาพชีวิต มีการประกอบกิจกรรมต่างๆ เพียงพอเหมาะต่อการดำรงชีวิต

มาตรการ

- 1) ห้ามประกอบกิจกรรมทุกชนิดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายด้านอัคคีภัย
- 2) ห้ามประกอบกิจการโรงงานทุกประเภท ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
- 3) ห้ามสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- 4) ห้ามการถมคุ คลอง ลำราง สาธารณะ
- 5) จัดให้มีระบบจัดการขยะตกค้าง ระบบระบายน้ำท่วมขัง

3. แนวทางการใช้กลไกทางกฎหมายในการขับเคลื่อนให้เกิดในทางปฏิบัติ ในการคุ้มครองสภาพแวดล้อมทางกายภาพและพื้นที่ว่างสำคัญเขตพื้นที่ย่านชุมชนเก่า รวมถึงดำรงรักษาเอกลักษณ์และคุณค่าของเมืองให้คงอยู่อย่างยั่งยืนในอนาคต แนวทางมาตรการควบคุมสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สามารถดำเนินการได้ใน 2 ระดับ คือ ระดับการกำหนดกรอบการพัฒนา และระดับการควบคุมในรายละเอียด โดยอาศัยกฎหมายที่เกี่ยวข้องในรูปแบบของการวางและจัดทำผังเมืองรวม การออกกฎกระทรวง ตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 การออกข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือประกาศจังหวัด ดังนี้

3.1 ระดับการกำหนดกรอบในการพัฒนา ได้แก่ การวางและจัดทำผังเมืองรวม เป็นกรอบการพัฒนาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดำเนินการได้โดยอาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติการผังเมือง สามารถกำหนดให้พื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนเป็นพื้นที่อนุรักษ์ หรือเป็นพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ได้ในกฎกระทรวงผังเมืองรวม ซึ่งพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน อยู่ระหว่างกระบวนการวางและจัดทำผังเมืองรวม ซึ่งได้กำหนดให้บริเวณย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

3.2 ระดับการควบคุมในรายละเอียด ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของย่าน การปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของย่านชุมชนเก่า จำเป็นต้องมีมาตรการควบคุมในรายละเอียด นอกเหนือจากการกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนา ที่ปรากฏในกฎกระทรวงผังเมืองรวมควบคู่กันไป โดยอาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ออกกฎกระทรวงตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และออกข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท หรือพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ในการออกเทศบัญญัติ โดยมีแนวทางดังนี้

- 1) การออกกฎกระทรวง ตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 อาศัยความในมาตรา 5 (3) และ มาตรา 8 (1) (10) ในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการควบคุมอาคาร สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข

เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคาร เพื่อการอนุรักษ์และจัดการเกี่ยวกับพื้นที่ได้ โดยออกเป็น กฎกระทรวงกำหนดลักษณะแบบ รูปทรง สัดส่วน ขนาดเนื้อที่ ตลอดจนบริเวณห้าม ก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร แต่ทั้งนี้ ความในกฎกระทรวงต้องไม่ขัดหรือแย้งกับผังเมืองในพื้นที่นั้นๆ (มาตรา 12)

2) การออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 อาศัยความในมาตรา 9 วรรคสอง และมาตรา 10 ในพระราชบัญญัติควบคุม อาคาร พ.ศ. 2522 กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่น สามารถออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ ใน 2 กรณี คือ

- กรณีที่พื้นที่นั้นยังไม่ได้ออกกฎกระทรวง ตามมาตรา 8
- กรณีที่พื้นที่นั้นออกกฎกระทรวง ตามมาตรา 8 แล้ว สามารถออกข้อบัญญัติ ท้องถิ่นในรายละเอียดให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงที่ออกไปแล้วได้

3) การออกประกาศกระทรวง ตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 13 ในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยความเห็นชอบจากอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น ออกประกาศกระทรวงฯ เป็นการชั่วคราว และให้ออกกฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นภายในหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่ประกาศ กระทรวงฯ มีผลบังคับใช้

4) การออกเทศบัญญัติตามความในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 อาศัยอำนาจ ตามความในมาตรา 60 (1) ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เทศบาลมีอำนาจ ตราเทศบัญญัติเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดไว้

มาตรการทางกฎหมายเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำมาใช้เพื่อให้การดำเนินการบรรลุถึง วัตถุประสงค์ สำหรับพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนนี้ มาตรการด้านผังเมืองยังคงจำกัดอยู่เฉพาะการใช้ประโยชน์ ที่ดินเป็นหลัก ซึ่งยังไม่ครอบคลุมถึงลักษณะทางกายภาพภูมิทัศน์ ดังนั้นการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวกับ ลักษณะด้านกายภาพภูมิทัศน์ จะเป็นการครอบคลุมสภาพปัญหาในพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนได้ครบถ้วนขึ้น อีกทั้งยังสามารถป้องกันสภาพปัญหาที่จะเกิดในอนาคตได้ด้วย

อย่างไรก็ตาม การใช้กฎหมายควบคุมอาคาร โดยการออกกฎกระทรวงฯ ดังกล่าวมาเป็นกลไก ในการขับเคลื่อนมาตรการควบคุมสภาพแวดล้อมทางกายภาพยังมีข้อจำกัดอยู่ เนื่องจากควบคุมได้เฉพาะ ลักษณะทางกายภาพที่เกี่ยวกับอาคารหรือมีความเกี่ยวข้องกับอาคาร อันได้แก่ ความสูง ขนาด ระยะถอยร่น ลักษณะสถาปัตยกรรม และการประกอบกิจกรรมภายในอาคารนั้น แต่ลักษณะทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับ สภาพแวดล้อมโดยรอบอาคาร หรือการกระทำอันอาจมีผลกระทบกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้น ไม่สามารถ นำกฎหมายควบคุมอาคารมาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการควบคุมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ จึง จำเป็นต้องหากกลไกการขับเคลื่อนประเภทอื่นที่เปิดช่องไว้ มาประกอบด้วย ได้แก่ การออกเทศบัญญัติตาม ความในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ที่กำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่ตราเทศบัญญัติเพื่อปฏิบัติการให้

เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลได้ ซึ่งหน้าที่ของเทศบาลตามมาตรา 50 มีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ ได้แก่ การบำรุงรักษาทางน้ำ การรักษาความสะอาด การบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น หรือการออกประกาศจังหวัดโดยอาศัยอำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด ในการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมในบริเวณอันเป็นที่สาธารณะก็ได้ นอกจากนี้ยังสามารถอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมได้ แต่ทั้งนี้การประกาศเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมก็มีข้อจำกัด เนื่องจากมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าพื้นที่นั้นๆ เข้าข่ายที่จะประกาศเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมได้หรือไม่

ในการศึกษานี้ ที่ปรึกษามุ่งเสนอกลไกการขับเคลื่อนที่ท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้เอง เนื่องจากความเข้มแข็งของท้องถิ่น โดยเล็งเห็นว่าปัจจัยสำเร็จแห่งการขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติและยั่งยืน ควรมีที่มาจากระดับพื้นที่ทั้งชุมชนและหน่วยงาน จึงเสนอกลไกทางกฎหมายเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ใน 2 รูปแบบควบคู่กัน คือ

- 1) ออกเทศบัญญัติท้องถิ่น ตามมาตรา 9 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โดยควบคุมลักษณะทางกายภาพของอาคาร ซึ่งเทศบาลตำบลท่าอุเทนสามารถดำเนินการได้เอง โดยมีขั้นตอน ดังนี้
 - เทศบาล ดำเนินการร่างเทศบัญญัติ โดยอาศัยความในมาตรา 9 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
 - รับฟังความเห็นของประชาชน โดยดำเนินการตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496
 - นำร่างเทศบัญญัติเสนอสภาท้องถิ่น
 - ผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความเห็นชอบ โดยเสนอผ่านนายอำเภอ ตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543
 - นำเทศบัญญัติ ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา 11 แห่ง พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

สำหรับกรอบมาตรการ ในเทศบัญญัติ มีรายละเอียด ดังนี้

- กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความสูงของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่กำหนดรอบแนวเขตศาสนสถาน
- กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิดบางประเภท รวมทั้งความสูงของอาคาร ในบริเวณที่มีผลกระทบทางด้านกายภาพและภูมิทัศน์ในพื้นที่ ได้แก่ ริมฝั่งแม่น้ำโขง
- กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความสูงและลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคาร ตลอดจนหลักเกณฑ์การใช้อาคารในย่านราชการ ย่านพาณิชยกรรม และในบริเวณย่านอยู่อาศัย

2) ออกเทศบัญญัติตามความในมาตรา 60 (1) และมาตรา 50 (2) (3) (8) ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 โดยควบคุมสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และจัดระเบียบกิจกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่ย่านชุมชนเก่า ซึ่งเทศบาลตำบลท่าอุเทน สามารถดำเนินการได้เองเช่นกัน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- เทศบาล ดำเนินการ ยกร่างเทศบัญญัติ โดยอาศัยความในมาตรา 60 (1) และมาตรา 50 ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (ร่างดังกล่าว อาจเสนอโดยนายกเทศมนตรี หรือสภาเทศบาล หรือชุมชน)
- รับฟังความเห็นของประชาชน โดยดำเนินการตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496
- นำร่างเทศบัญญัติเสนอสภาท้องถิ่น
- ผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความเห็นชอบ โดยประธานสภาเทศบาลตำบลเสนอผ่านนายอำเภอ ตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543
- ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบแล้วส่งกลับไปยังประธานสภา เพื่อให้นายกเทศมนตรีลงนาม
- ปิดประกาศเป็นเวลา 7 วัน หรือระบุให้มีผลบังคับทันทีนับแต่วันประกาศก็ได้

โดยที่ปรึกษาขอเสนอร่างแนวทางการออกเทศบัญญัติ ตามมาตรา 9 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เป็นตัวอย่างเพื่อนำไปศึกษาเพิ่มเติมในรายละเอียดต่อไป

ร่าง เทศบัญญัติ

เรื่อง กำหนดประเภท ลักษณะ แบบ รูปทรง และบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอนหรือเปลี่ยนการใช้ อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ในพื้นที่บางส่วนในท้องที่ตำบลท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พ.ศ.

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2510 เทศบาลตำบลท่าอุเทน โดยความเห็นชอบของสภาเทศบาลตำบลท่าอุเทน และผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม จึงตราเทศบัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 เทศบัญญัตินี้เรียกว่า “เรื่อง กำหนดประเภท ลักษณะ แบบ รูปทรง และบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอนหรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ในพื้นที่บางส่วนในท้องที่ตำบลท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พ.ศ.”

ข้อ 2 เทศบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในเทศบัญญัตินี้

บริเวณที่ 1 หมายความว่า พื้นที่สภาพแวดล้อมธรรมชาติและพื้นที่ต่อเนื่อง

บริเวณที่ 2 หมายความว่า พื้นที่ราชการ

บริเวณที่ 3 หมายความว่า พื้นที่แหล่งศิลปกรรม ประเภทโบราณสถานและศาสนสถานรวมถึงบริเวณโดยรอบ

บริเวณที่ 4 หมายความว่า พื้นที่พาณิชยกรรม

บริเวณที่ 5 หมายความว่า พื้นที่ย่านชุมชนเก่า

ข้อ 4 ให้กำหนดพื้นที่บางส่วนในท้องที่ตำบลท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมภายในบริเวณแนวเขตตามแผนที่ท้ายเทศบัญญัตินี้ เป็นบริเวณห้ามก่อสร้างอาคารชนิดและประเภท ดังต่อไปนี้

ก. ภายในบริเวณที่ 1 ห้ามบุคคลใดก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง ดังต่อไปนี้

1) อาคารทุกชนิดทุกประเภท เพิง และแผงลอย

2) สิ่งล่วงล้ำลำน้ำ เว้นแต่เป็นการก่อสร้างเพื่อประโยชน์การคมนาคมทางน้ำ

3) ป้ายหรือสิ่งที่สร้างขึ้นสำหรับติดตั้งป้ายทุกชนิด เว้นแต่ป้ายบอกชื่อถนน สถานที่ และเส้นทางท่องเที่ยวภายในย่านชุมชนเก่า ที่มีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 1 ตารางเมตร และมีความสูงไม่เกิน 3 เมตร

ข. ภายในบริเวณที่ 2 ห้ามบุคคลใดก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง ที่มีความสูงเกิน 12 เมตร ทั้งนี้ต้องมีรูปแบบ ลักษณะ สี สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของอาคารดั้งเดิมที่มีอยู่ตลอดแนวถนน กรณีก่อสร้างเป็นอาคารพาณิชย์ รูปแบบ และสีต้องสอดคล้องกับลักษณะอาคารดั้งเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่ หรือแสดงออกซึ่งเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมเฉพาะถิ่น กรณีเป็นสถานที่ราชการต้องมีพื้นที่สีเขียวไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่ว่างตามกฎหมาย โดยปลูกไม้พื้นถิ่นหรือไม้ประจำจังหวัด

ค. ภายในบริเวณที่ 3 พื้นที่ภายในวัดทั้ง 8 วัด ห้ามบุคคลใดก่อสร้างอาคารทุกชนิดทุกประเภท เว้นแต่เพื่อการศาสนาและกิจของสงฆ์ ที่มีความสูงไม่เกิน 6 เมตร โดยต้องมีรูปแบบ สดคล้อง กลมกลืน และส่งเสริมอาคารประธานในวัด

ง. ภายในบริเวณที่ 3 พื้นที่โดยรอบรัศมี 50 เมตร จากเขตศาสนสถาน ห้ามบุคคลใดก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง ดังต่อไปนี้

1) อาคารที่มีความสูงเกิน 9 เมตร

2) ป้ายหรือสิ่งที่สร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้าย ในลักษณะบดบังหรือทำลายทัศนียภาพของศาสนสถาน และมีความสูงเกิน 6 เมตร

จ. ภายในบริเวณที่ 4 ห้ามบุคคลใดก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคาร ดังต่อไปนี้

1) อาคารที่มีความสูงเกิน 16 เมตร กรณีก่อสร้างเป็นอาคารพาณิชย์ รูปแบบ และสีต้องสอดคล้องกับลักษณะอาคารดั้งเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่

2) อาคารที่มีพื้นที่อาคารรวมกันเกิน 200 ตารางเมตร

ฉ. ภายในบริเวณที่ 5 ห้ามบุคคลใดก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคาร ดังต่อไปนี้

1) อาคารที่มีความสูงเกิน 9 เมตร ทั้งนี้รูปแบบลักษณะสถาปัตยกรรมต้องมีลักษณะเฉพาะถิ่นหรือแสดงออก ซึ่งเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมเฉพาะถิ่น และมีสี การใช้วัสดุที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของอาคารโดยรอบ

2) ตึกแถว ห้องแถว

ข้อ 5 ภายในบริเวณพื้นที่ที่กำหนดไว้ตามข้อ 3 ห้ามมิให้บุคคลใด ดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารใดๆ ให้เป็นอาคารชนิดหรือประเภท ดังต่อไปนี้

1) โรงงานทุกประเภทตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

2) สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

3) สถานที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อจำหน่ายที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง

4) สถานที่บรรจุก๊าซ สถานที่เก็บก๊าซ และห้องบรรจุก๊าซสำหรับก๊าซปิโตรเลียมเหลว ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง แต่ไม่หมายความรวมถึงสถานีบริการจำหน่ายก๊าซ สถานที่ใช้ก๊าซ และสถานที่จำหน่ายอาหารที่ใช้ก๊าซ

ข้อ 6 การวัดความสูงของอาคารให้วัดระยะแนวตั้งจากระดับพื้นดินที่ตั้งอาคารไปจนถึงส่วนที่สูงที่สุดของอาคาร

ข้อ 7 การก่อสร้าง ดัดแปลง อาคารในบริเวณพื้นที่ตามข้อ 3 ให้เป็นไปตามเงื่อนไขการก่อสร้างหรือดัดแปลงท้ายเทศบัญญัติ

ข้อ 8 อาคารที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ที่กำหนดไว้ตามข้อ 3 ก่อนหรือในวันที่เทศบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามเทศบัญญัตินี้ แต่ห้ามดัดแปลง หรือเปลี่ยนการใช้อาคารดังกล่าวให้เป็นอาคารชนิดหรือประเภทที่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในข้อ 4 และ 5

ข้อ 9 อาคารที่ได้รับใบอนุญาตหรือใบรับแจ้งการก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้ตาม
กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร หรือที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยกิจการนั้น ก่อนวันที่เทศบัญญัติ
นี้ใช้บังคับ และยังคงก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงใช้ไม่แล้วเสร็จ ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามเทศ
บัญญัตินี้ แต่จะขอเปลี่ยนแปลงการอนุญาตหรือการแจ้งให้เป็นการขัดต่อเทศบัญญัตินี้ไม่ได้

ข้อ 10 ให้นายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน รักษาการตามเทศบัญญัตินี้

ประกาศ ณ วันที่

นายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน

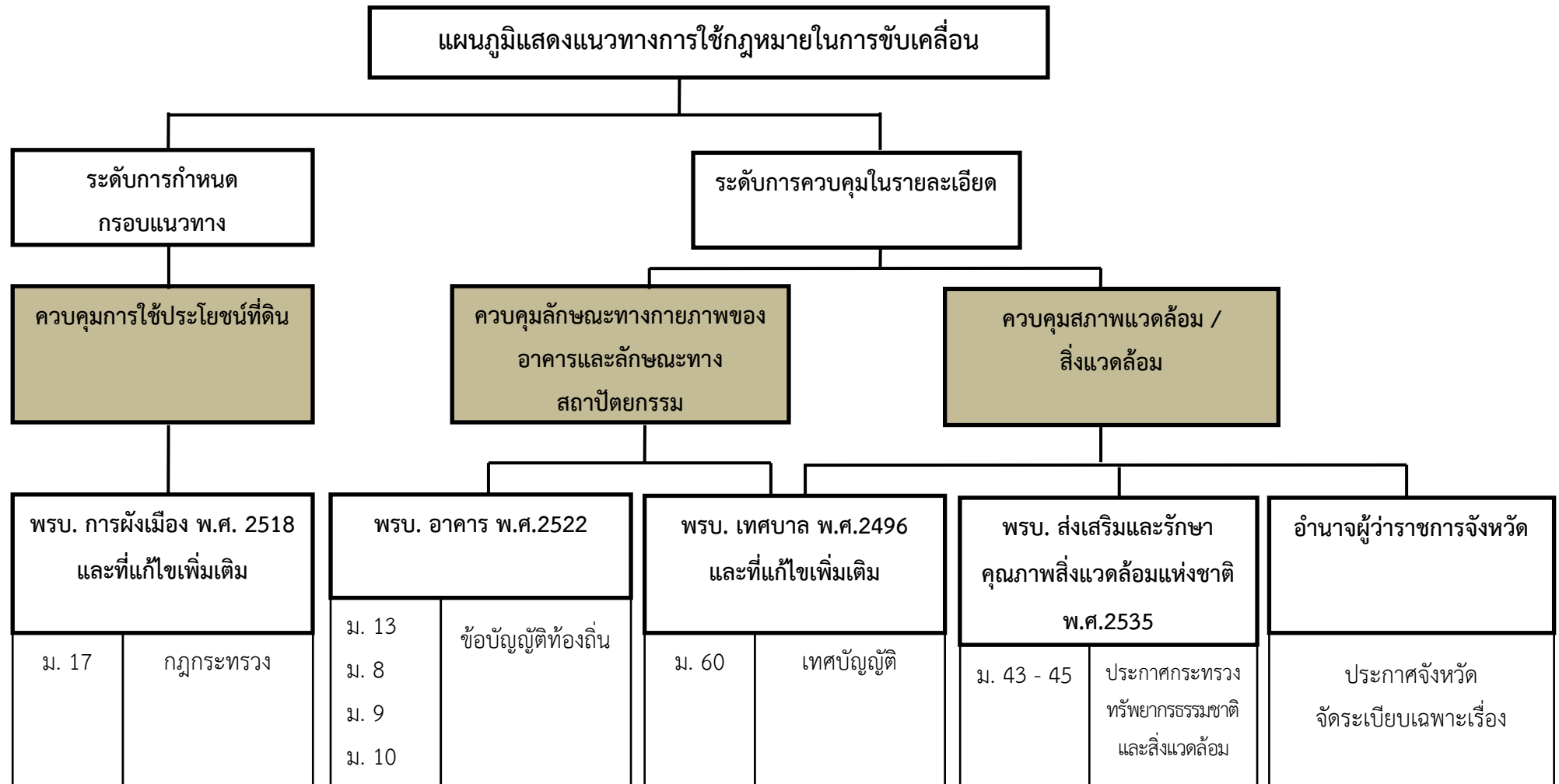

รูปที่ 5-1 ผังแสดงพื้นที่ควบคุมตามร่างเทศบัญญัติ

เงื่อนไขการก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคาร

ท้ายเทศบัญญัติเทศบาลตำบลท่าอุเทน เรื่อง กำหนดประเภท ลักษณะ แบบ รูปทรง และบริเวณห้าม
ก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอนหรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ในพื้นที่บางส่วนในท้องที่
ตำบลท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
พ.ศ.

1. ลักษณะ แบบ รูปทรง ของอาคาร ให้มีลักษณะเป็นแบบหนึ่งแบบใด ดังต่อไปนี้
 - 1.1 ประเภทเรือนพักอาศัย
 - เรือนเครื่องผูก
 - เรือนไม้พักอาศัย
 - เรือนเก่าประยุกต์แบบสมัยใหม่
 - 1.2 ประเภทอาคาร
 - อาคารพาณิชย์
 - อาคารราชการ
 - อาคารสถาบันศาสนา
2. สีหลังคากำหนดให้เป็นโทนสีน้ำตาล เทา หรือสีของวัสดุธรรมชาติ
3. สีภายนอกอาคาร กำหนดให้เป็นสีโทนธรรมชาติตามวัสดุที่ได้ในท้องถิ่น เช่น สีอิฐ สีน้ำตาล สีครีม สีขาว หรือสีของวัสดุธรรมชาติอื่นๆ
4. วัสดุประกอบอาคาร กำหนดให้วัสดุก่อสร้างงานภายนอกอาคารเป็นไม้หรือวัสดุทดแทนไม้ หรือ วัสดุทนไฟที่มีผิวคล้ายไม้ กรณีก่อสร้างด้วยวัสดุถาวร ต้องมีวัสดุที่ใช้ตกแต่งปิดผิวผนังภายนอกอาคารเป็นไม้ หรือวัสดุที่มีลักษณะคล้ายไม้ ห้ามมิให้ใช้วัสดุที่มีผิวมันวาวหรือสะท้อนแสง
5. องค์ประกอบและส่วนประดับทางสถาปัตยกรรม กำหนดให้มีรูปแบบที่เหมาะสม กลมกลืนกับอาคารที่มีเอกลักษณ์พื้นถิ่นดั้งเดิมที่คงเหลืออยู่
6. อาคารที่มีระเบียงหรือส่วนของระเบียง วัสดุที่ใช้ทำราวกันตกต้องเป็นไม้ หรือวัสดุทนไฟที่มีผิวคล้ายไม้ กรณีก่อสร้างอาคารหรือบ้านท่ามกลางอาคารเก่าในชุดที่มีระเบียงด้านหน้าอาคารนั้น ต้องมีระเบียงด้านหน้าด้วย โดยระเบียงนั้นต้องมีรูปแบบ ระยะ ระดับที่เหมือนหรือกลมกลืนกับระเบียงของอาคารข้างเคียง

แผนภูมิที่ 5-2 แผนภูมิแนวทางการใช้กฎหมายในการขับเคลื่อน

5.3 แนวทางการใช้กลไกทางการเงินในการขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

1. **แนวความคิด** แนวคิดด้านกลไกทางการเงินในการขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติเกี่ยวกับแผนงานและโครงการในย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเป็นรูปธรรมควรมีแนวคิดใน 2 ระดับคือ

1) **การจัดตั้งรูปแบบกองทุนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม (Cultural Environment Fund)** เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการอนุรักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ย่านชุมชนเก่า และย่านชุมชนเก่าที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น พื้นที่ส่วนบุคคล เป็นต้น

2) **การบริหารจัดการจากชุมชนและท้องถิ่น (Community and Local Approach)** โดยเน้นการเข้าถึงกลไกทางการเงินจากท้องถิ่นเอง โดยสัมพันธ์ไปกับรูปแบบขององค์กรการจัดการของชุมชนท้องถิ่น

ตารางที่ 5-1 แสดงแนวคิดกลไกทางการเงินในการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า

แนวคิดกลไกทางการเงิน	รายละเอียด
การจัดตั้งรูปแบบของกองทุนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม (Cultural Environment Fund)	รูปแบบของการจัดตั้งกองทุนระดับประเทศ ในการส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นสามารถเสนอการสนับสนุนเงินอุดหนุนจากกองทุนตามระเบียบและเงื่อนไขที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์และปกป้องสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม โดยมีต้นแบบของกองทุนสิ่งแวดล้อม ตาม พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
การบริหารจัดการจากชุมชนและท้องถิ่น (Community and Local Approach)	รูปแบบของการจัดการของชุมชนท้องถิ่น เช่น การขับเคลื่อนโดยงบประมาณของท้องถิ่นผ่านงบประมาณประจำปี การระดมทุนท้องถิ่น การบริจาค รวมไปถึงการเสนอของงบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชนในรูปแบบของ CSR (Corporate Social Responsibility) เป็นต้น

2. **ข้อเสนอแนะรูปแบบการใช้กลไกทางการเงิน การลงทุนและการจัดหางบประมาณทั้งทางตรงและทางอ้อม** โดยสืบเนื่องจากแนวคิดทั้ง 2 ระดับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คณะผู้ศึกษาจึงเสนอแนะรูปแบบกลไกทางการเงินโดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 **รูปแบบของกองทุนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม (Cultural Environment Fund)** มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรมภายใต้กระบวนการความร่วมมือทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์และรักษาสีแวดล้อมศิลปวัฒนธรรม เช่น อาคารที่มีคุณค่า เป็นต้น โดยเสนอได้ในสองรูปแบบ คือ

1) การเสนอจัดตั้งกองทุนใหม่ที่เรียกว่า “กองทุนสิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรม” โดยจัดตั้งในกระทรวงการคลัง ในรูปแบบเดียวกับเป็นการจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อม ตาม พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

2) การเสนอการปรับปรุงแก้ไขกรอบการพิจารณาให้การสนับสนุนเงินอุดหนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม จากเดิมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่เน้นไปที่การบำบัดอากาศเสีย น้ำเสีย และระบบบำบัดน้ำเสีย โดยปรับปรุงให้ครอบคลุมถึงสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ซึ่งให้สอดคล้องกับความหมายของ “สิ่งแวดล้อม” ที่ระบุไว้ใน พรบ. ฉบับดังกล่าวที่ว่า

“สิ่งแวดล้อม หมายความว่า สิ่งต่างๆที่มีลักษณะทาง
กายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดย
ธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ทำขึ้น”

2.2 การบริหารจัดการจากชุมชนและท้องถิ่น (Community and Local Approach)

โดยมุ่งเป้าหมายไปที่การจัดการภายใต้กรอบของข้อระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการเน้นให้เกิดกระบวนการองค์กรชุมชนในการบริหารจัดการ โดยมีข้อเสนอแนะทางกลไกทางการเงิน ดังนี้

1) การขับเคลื่อนโดยงบประมาณของท้องถิ่นผ่านงบประมาณประจำปี ซึ่งเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 และ 3) พ.ศ. 2543 โดยใช้แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแนวทางในการจัดการงบประมาณ

2) การระดมทุนท้องถิ่น โดยศึกษาต้นแบบจากชมรมพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูรซึ่งร่วมกับ บริษัท ร่วมทุน รักษิตี จำกัด (สถาบันอาศรมศิลป์ เป็นผู้ก่อตั้ง) โดยเริ่มต้นจากการระดมทุนจากชุมชน ประชาชน และบุคคลทั่วไป เพื่อปรับปรุงบ้านขุนอนุสรณ์สมบัติ และบ้านหลวงราชไมตรี ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน และที่พักในรูปแบบบ้านพักประวัติศาสตร์ (Historical Inn) ด้วยงบประมาณ 8.8 ล้านบาท โดยรายได้บางส่วนจากการดำเนินการจะถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาชุมชนในระยะยาวต่อไป¹

3) การบริจาค (Donation) เป็นการระดมทุนจากการบริจาคทั้งในรูปแบบของการทอดผ้าป่า การรับเงินสนับสนุนจากภาคเอกชนต่างๆ ทั้งนี้รูปแบบของการบริจาคอาจมีรูปแบบของการตั้งตู้รับบริจาคจากการเข้าชมพิพิธภัณฑ์หรือศูนย์ข้อมูลชุมชน โดยต้องมีรูปแบบของคณะกรรมการบริหารจัดการที่ชัดเจนและวัตถุประสงค์ของการใช้งบประมาณที่ชัดเจนและโปร่งใส

¹ ที่มา: <http://arsomsilp.ac.th/th/portfolio>

4) การเสนอของบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชนในรูปแบบของ CSR (Corporate Social Responsibility) เช่น โครงการฟื้นฟูเมืองและย่านชุมชนเก่า ดำเนินการโดยกรมการสถาปนิกชุมชนสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมกับมูลนิธิสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ที่มุ่งหวังให้เกิดการสร้างองค์ความรู้และเชื่อมโยงภาคีการทำงานในระดับประเทศ การสร้างพื้นที่รูปธรรมและกลไกการทำงานร่วมกันของภาคส่วนต่างๆ ในด้านการฟื้นฟูย่านชุมชนเก่าทั้งในระดับพื้นที่ชุมชน ระดับเมือง ระดับภาค และระดับชาติ ซึ่งโครงการดังกล่าวได้เปิดรับข้อเสนอสำหรับการจัดทำกิจกรรมของชุมชน ได้แก่ การปรับปรุงอาคารหรือพื้นที่ทางกายภาพ การจัดการองค์ความรู้ และการศึกษาด้านคุณค่า การจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชน การจัดตั้งกองทุน และการขับเคลื่อนเชิงนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุปได้ว่ารูปแบบทางการเงิน การใช้กลไกทางการเงิน การลงทุน และการจัดหางบประมาณทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เหมาะสมกับพื้นที่ท่าอุเทน แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

1) **การระดมทุนระยะสั้น** ควรเป็นการบริหารจัดการจากชุมชนและท้องถิ่น (Community and Local Approach) เนื่องจากเป็นวิธีซึ่งท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการ โดยใช้ 3 วิธีการหลัก คือ

- การขับเคลื่อนโดยงบประมาณของท้องถิ่นผ่านงบประมาณประจำปี
- การบริจาค (Donation)
- การเสนอของบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชนในรูปแบบของ CSR (Corporate Social Responsibility)

2) **การระดมทุนระยะยาว** ควรเป็นการบริหารจัดการที่เกิดจากกองทุนในระดับประเทศผ่านรูปแบบของกองทุนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม (Cultural Environment Fund) โดยการเสนอการปรับปรุงแก้ไขกรอบการพิจารณาให้การสนับสนุนเงินอุดหนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม จากเดิมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่เน้นไปที่การบำบัดอากาศเสีย น้ำเสีย และระบบ บำบัดน้ำเสีย โดยปรับปรุงให้ครอบคลุมถึงสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

นอกเหนือไปจากนี้ยังควรผลักดันให้เกิดการระดมทุนท้องถิ่น ในรูปแบบของ Social Entrepreneur ให้เกิดการร่วมทุนกันระหว่างประชาชน ท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมร่วมกัน

5.4 แนวทางการจัดตั้งองค์กรชุมชนและเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า

1. **แนวความคิด** นอกเหนือไปจากกลไกทางกฎหมายและการเงินแล้ว หนึ่งในกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ที่สำคัญอีกประการคือ กลไกองค์กรชุมชนและเครือข่ายการอนุรักษ์ ซึ่งรูปแบบของการออกแบบองค์กรชุมชนมีหลากหลายวิธี แต่สำหรับกรณีของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ซึ่งเป็นบริบทที่มีศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ และภาคประชาชนที่เข้มแข็ง จึงทำให้การออกแบบองค์กรชุมชนในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ย่านชุมชนเก่า จึงเป็นไปในรูปแบบของภาคีความร่วมมือในหลายฝ่าย (Partnership)

รูปแบบการก่อตัวขององค์กรชุมชนและเครือข่ายในการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนได้ใช้ประเด็นในการขับเคลื่อนงานเป็นเครื่องมือในการค้นหาศักยภาพของผู้นำและคณะกรรมการ แทนที่จะใช้รูปแบบของการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ (Formal Committee) นั้นหมายความว่ากระบวนการทางสังคมผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน (Social Learning) การเรียนรู้ผ่านการทำงาน (Learning by doing) และการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ (Informal) เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดตั้งองค์กรชุมชนและเครือข่ายในพื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

2. **ข้อเสนอแนะการจัดตั้งองค์กรชุมชนและเครือข่ายการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า** โดยเริ่มต้นจากการจัดการประชุมประชาชนและได้เสนอวัตถุประสงค์ความเป็นมาโครงการ รวมถึงการนำเสนอแผนและพื้นที่นำร่องโครงการศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน และระดมความคิดเห็นในการจัดตั้งองค์กรชุมชนและเครือข่าย ซึ่งได้ข้อสรุปองค์ประกอบของเครือข่ายการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าใน 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) **ตัวแทนจากกลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและท้องที่** ได้แก่ ทุกภาคส่วนของเทศบาล อำเภอ รวมถึงประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน
- 2) **ตัวแทนจากภาคประชาชน** ได้แก่ ชาวบ้าน ปราชญ์ชุมชน กลุ่มทางสังคมและเศรษฐกิจในชุมชน
- 3) **ตัวแทนจากกลุ่มเยาวชน** ได้แก่ นักเรียน และนักศึกษา จากสถานศึกษาต่างๆ ในชุมชนท่าอุเทน รวมถึงคณะครูในโรงเรียน

โดยทั้ง 3 กลุ่มที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะประกอบรวมรวมกันเป็นคณะกรรมการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ซึ่งจะแบ่งหน้าที่กันออกเป็นฝ่ายต่างๆ ดังนี้

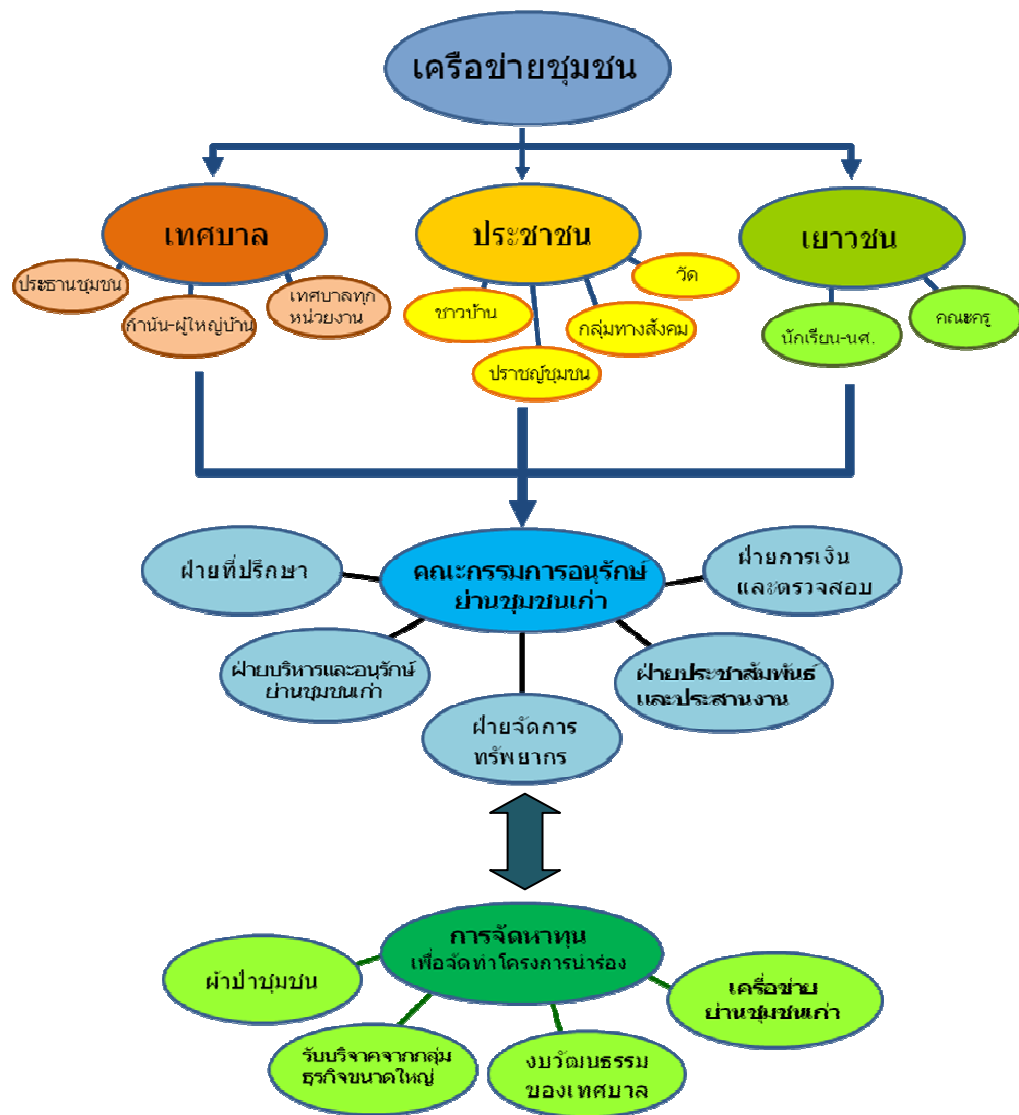
- 1) **ฝ่ายที่ปรึกษา** มีหน้าที่ให้คำปรึกษาเรื่องการดำเนินงานในด้านต่างๆ
- 2) **ฝ่ายบริหารและอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า** มีหน้าที่บริหารจัดการ การกำหนดแผนงาน การดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่ม
- 3) **ฝ่ายจัดการทรัพยากร** มีหน้าที่ศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า ทั้งที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานจากภาครัฐและเอกชน เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูล มีหน้าที่บริหารจัดการกลุ่ม

4) ฝ่ายประชาสัมพันธ์และประสานงาน มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การดำเนินงานของกลุ่ม รวมถึงการพัฒนา กลุ่ม การเป็นวิทยากรในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของย่านชุมชนเก่าแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนในชุมชนและพื้นที่อื่นๆ รวมถึงการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

5) ฝ่ายการเงินและตรวจสอบ มีหน้าที่ในการดูแลและเบิกจ่ายงบประมาณ การจัดหาทุน และตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของกลุ่ม

รูปที่ 5-2 การประชุมการจัดตั้งเครือข่ายชุมชน

แผนภูมิที่ 5-3 แผนภูมิแสดงการจัดตั้งเครือข่ายชุมชน

บทสรุปโครงการ

เนื้อหาในส่วนนี้เป็นบทสรุปของโครงการนำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทยานามชนเก่าไปสู่การปฏิบัติ : แผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านนามชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยสรุปให้เห็นถึงความสัมพันธ์จากวัตถุประสงค์ของโครงการกับผลลัพธ์ที่ได้จากโครงการ เพื่อชี้ให้เห็นถึงการตอบเป้าประสงค์ของโครงการโดยวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ

- 1) เพื่อให้พื้นที่ย่านนามชนเก่าท่าอุเทนได้รับการจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชนและหน่วยงานส่วนท้องถิ่น
- 2) เพื่อสร้างความพร้อมของท้องถิ่นในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการย่านนามชนเก่าท่าอุเทนภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนา โดยมุ่งหวังให้มีการผลักดันทางด้านงบประมาณและดำเนินผลักดันแผนจัดการฯ ไปสู่การปฏิบัติได้จริง
- 3) เพื่อกระตุ้นให้เกิดเครือข่ายในการอนุรักษ์ย่านนามชนเก่าท่าอุเทน และเป็นตัวอย่างในการอนุรักษ์และพัฒนาย่านนามชนเก่าแห่งอื่นๆ ต่อไป

ซึ่งการดำเนินการโครงการในระยะเวลาที่ผ่านมา สามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากย่านนามชนเก่าท่าอุเทนมีแนวทางการอนุรักษ์ย่านนามชนเก่าของตนเอง โดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และสามารถเป็นชุมชนต้นแบบในการเรียนรู้และกระตุ้นชุมชนอื่นๆ ให้เกิดทัศนคติในเชิงบวกเพื่อขยายผลการอนุรักษ์ย่านนามชนเก่าในวงกว้างต่อไป

ในบทนี้จะนำเสนอถึงกระบวนการดำเนินการโครงการต้นแบบ ซึ่งได้ดำเนินการจริงในพื้นที่ย่านนามชนเก่าท่าอุเทน เพื่อเป็นตัวอย่างในการเรียนรู้และขยายผลต่อไป และบทสรุปของโครงการ

6.1 โครงการต้นแบบ

1) โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูอาคารเก่าและเรือนพื้นถิ่น เป็นแผนงานโครงการตามยุทธศาสตร์ที่ 1 พื้นฟู ดูแล รักษา ลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติศิลปกรรม ในแผนงานด้านกายภาพ ซึ่งมีแผนกิจกรรมใน 4 กิจกรรม

- การจัดทำทะเบียนประวัติและข้อมูลอาคารเก่า เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการศึกษา และการวางแผนอนุรักษ์อาคารในอนาคต
- การจัดกิจกรรมการปรึกษาหารือ การประชุมแลกเปลี่ยน และคัดเลือกตัวแทนในการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
- การจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งในเชิงวิชาการและปฏิบัติการกับชุมชนต้นแบบ ในการจัดตั้งกองทุนและการระดมทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่า
- การมอบรางวัลแก่เจ้าของอาคารที่ทำการอนุรักษ์อาคารเก่า เพื่อเป็นแรงจูงใจแก่เจ้าของอาคารในการดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่าในพื้นที่

โดยกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรมได้ถูกคัดเลือกจากการประชุมรับฟังความคิดเห็นให้เป็นโครงการต้นแบบของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน โดยเริ่มดำเนินการในกิจกรรม 3 กิจกรรม

(1) การจัดทำทะเบียนประวัติและข้อมูลอาคารเก่า เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการศึกษาและการวางแผนอนุรักษ์อาคารในอนาคต โดยใช้การบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชาการอนุรักษ์เมืองและสภาพแวดล้อม ของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมือง และนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยทำการเก็บบันทึกข้อมูลผ่านการรางวัลอาคาร การสัมภาษณ์ข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบของการเขียนแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีผังบริเวณ ผังอาคาร รูปตัด รูปด้าน รวมไปถึงรายละเอียดอาคาร จำนวนทั้งสิ้น 36 หลัง (ภาคผนวก 2) ในย่านชุมชนเก่า

(2) การจัดกิจกรรมการปรึกษาหารือ การประชุมแลกเปลี่ยน และคัดเลือกตัวแทนในการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน โดยกระบวนการจัดตั้งเป็นกระบวนการของการคัดเลือกตัวแทน (Representative Process) จากหลายภาคส่วน เช่น ภาคประชาชน หน่วยงานส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และส่วนท้องถิ่น ตลอดจนภาคเอกชนและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(3) การมอบรางวัลอนุรักษ์อาคารเก่า เพื่อเป็นแรงจูงใจแก่เจ้าของอาคารในการดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่าในพื้นที่

รูปที่ 6-1 ตัวอย่างอาคารที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติและข้อมูลอาคารเก่า

รูปที่ 6-2 การมอบรางวัลแก่เจ้าของอาคารที่ทำการอนุรักษ์อาคารเก่า

2) โครงการศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน เป็นแผนงานโครงการตามยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนา ดูแล รักษา ลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติศิลปกรรม ในแผนงานด้านกายภาพ มีแผนกิจกรรม ใน 4 กิจกรรม ดังนี้

- สืบค้นเรื่องราว (Stories) ความสำคัญ อัตลักษณ์ ของความเป็นย่านชุมชนเก่า เพื่อนำไปใช้เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละศูนย์
- จัดตั้งคณะกรรมการ บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ เพื่อบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ ย่านชุมชนเก่า
- ประชุมเพื่อคัดเลือกพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ผ่านกระบวนการปรึกษาหารือ และการสร้างฉันทามติ ให้กับชุมชน
- ออกแบบและวางผังบริเวณพื้นที่ศูนย์เรียนรู้รวมถึงการออกแบบส่วนจัดแสดงข้อมูล ภายในศูนย์เรียนรู้

การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนเพื่อเป็นสถานที่แสดงเรื่องราวประวัติความเป็นมา ของชุมชนท่าอุเทน วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนที่มีความหลากหลาย สถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบที่เป็นอัตลักษณ์ โดยผ่านกระบวนการการคัดเลือกอาคารเพื่อจัดทำโครงการนำร่อง ตามแผนงานโครงการ ศูนย์ข้อมูล ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จะมีด้วยกัน 5 แห่ง คือ

- (1) วัดพระธาตุท่าอุเทน (ศูนย์อนุรักษ์ไทยอู๋)
- (2) วัดไตรภูมิ (พื้นที่ในบริเวณวัดไตรภูมิ)
- (3) วัดป่าโพธิ์ศรี (พื้นที่ในบริเวณวัด ป่าโพธิ์ศรี)
- (4) อาคารที่ว่าการหลังเก่า (กศน.) (พื้นที่บางส่วนของอาคาร)
- (5) บ้านคุณมีชัย (พื้นที่บางส่วนของอาคารชั้นล่าง)

ในเบื้องต้นชุมชนได้คัดเลือกอาคารเพื่อจัดทำโครงการนำร่อง ได้แก่ อาคารศูนย์อนุรักษ์ไทยอู๋ ชุมชน วัดพระธาตุ ด้วยมีความเหมาะสมในด้านความพร้อมในการดำเนินงานจัดทำศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน การเข้าถึงง่าย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รองรับ เช่น ที่จอดรถ ที่นั่งพัก และห้องน้ำ เป็นต้น โดยมีแนวคิดปรับปรุงเป็นศูนย์ข้อมูล เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล และเผยแพร่ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมประเพณี ของชุมชน บอกเล่าพัฒนาการด้านประวัติศาสตร์ชุมชนให้แก่เยาวชน นักท่องเที่ยว และใช้เป็นสถานที่จัด กิจกรรมต่างๆ ของชุมชนในโอกาสต่างๆ โดยนำเสนอผ่านนิทรรศการภาพถ่าย หุ่นจำลองชุมชนและอาคาร สถาปัตยกรรมเก่า รวมถึงข้าวของเครื่องใช้ เสื้อผ้า เป็นต้น

การดำเนินงานจัดทำศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนแห่งแรกนั้น มีกระบวนการในการจัดทำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และเทศบาล โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการตกลง วิธีการดำเนินงาน การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน และทุน ซึ่งล้วนมาจากการสมทบร่วมกันระหว่างชุมชนและเทศบาล ยกเว้นทุนในการก่อสร้าง มีการระดมทุนในรูปแบบทุนจาก ชุมชน ซึ่งได้แก่ การบริจาค กองทุนผ้าป่า และทุนจากภายนอก ได้แก่ การขอรับเงินสนับสนุนในการจัดทำโครงการด้าน การอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า จากภาคีเครือข่าย (สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีที่มาจากการขยายผลการดำเนินงานเรื่องการจัดทำโครงการมาตรฐาน

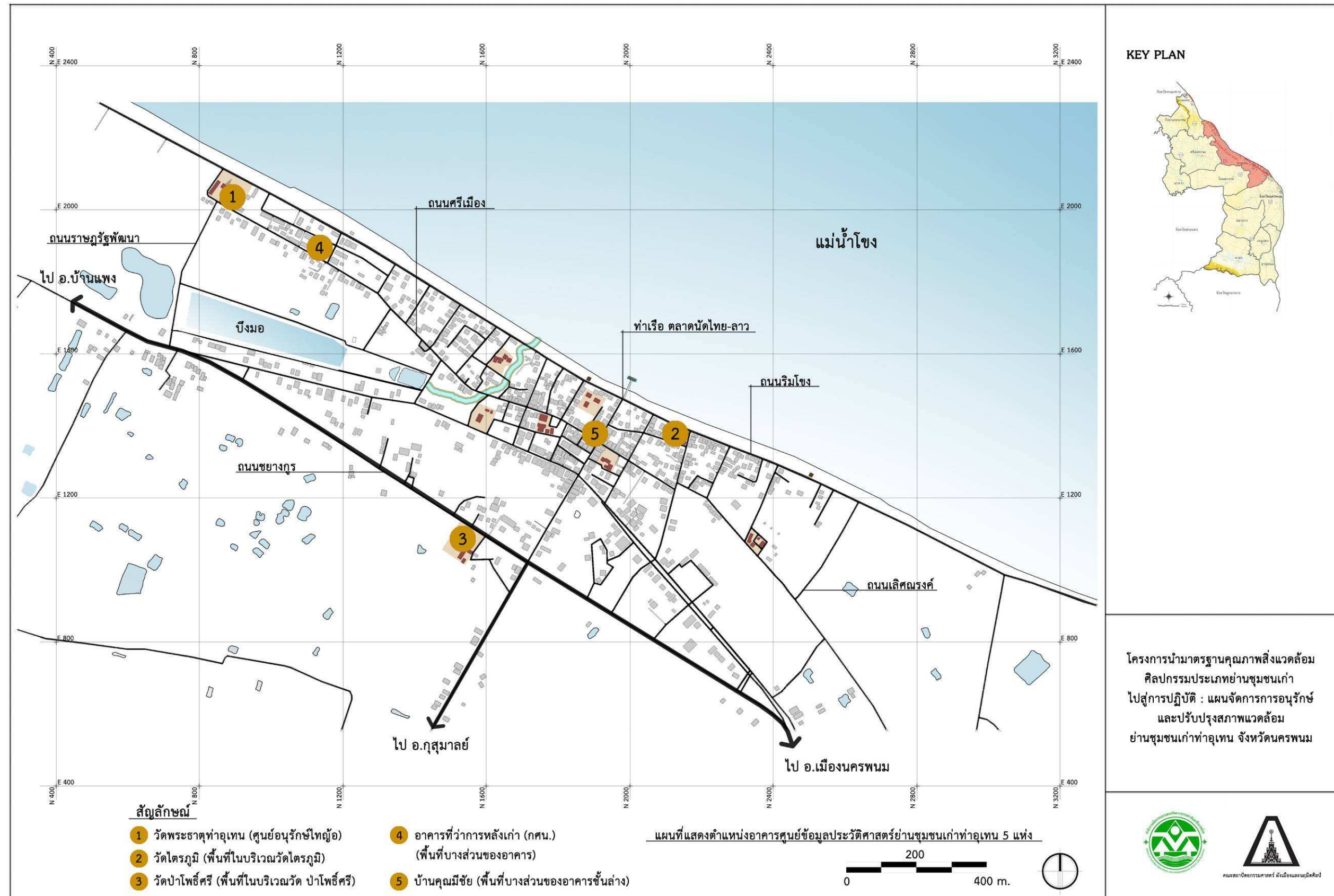
คุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทยานุชนกเก่า ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) จนในที่สุดศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าแห่งแรกได้แล้วเสร็จ และทำพิธีเปิดเมื่อวันศุกร์ที่ 7 สิงหาคม 2558 นับเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้และความเข้มแข็งในการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ให้แก่ชุมชน ด้วยวิธีการปฏิบัติจริง และสามารถเป็นต้นแบบถ่ายทอดเพื่อดำเนินการในที่แห่งอื่นต่อไปในอนาคต

ระหว่างดำเนินการ

ดำเนินการแล้วเสร็จ

รูปที่ 6-3 ศูนย์อนุรักษ์ไทญ้อ ได้รับการคัดเลือกโครงการนำร่อง
ศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

รูปที่ 6-4 แผนที่แสดงตำแหน่งอาคารศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน 5 แห่ง

3) โครงการยกร่างข้อกำหนดควบคุมอาคารและลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นแผนงานโครงการ ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนากลไกและกระบวนการบริหารจัดการ ในแผนงานด้านการป้องกันสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ซึ่งมีแผนกิจกรรมใน 6 กิจกรรม โดยมีแผนงานให้แล้วเสร็จใน 1 ปี

- ศึกษาต้นแบบของการออกเทศบัญญัติท้องถิ่นในประเทศไทย
- จัดประชุมหารือในรูปแบบของการปรึกษาหารือ (Deliberative Process) ในประเด็นของการสร้างข้อกำหนดควบคุมอาคารและลักษณะทางสถาปัตยกรรม
- ยกร่างข้อกำหนดแบบมีส่วนร่วมทั้งภาควิชาการและภาคประชาชน
- ประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
- นำเสนอเข้าสู่สภาเทศบาลตำบลท่าอุเทน เพื่อออกข้อกำหนดฉบับดังกล่าว
- จัดทำคู่มือเผยแพร่ข้อกำหนด

โดยกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรมได้ถูกคัดเลือกจากการประชุมรับฟังความคิดเห็นให้เป็นโครงการต้นแบบของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน โดยเริ่มดำเนินการในกิจกรรม 2 กิจกรรมแรก คือ

(1) ศึกษาต้นแบบของการออกเทศบัญญัติท้องถิ่นในประเทศไทย โดยศึกษาต้นแบบของเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมรูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่อนุรักษ์ โดยศึกษาจากข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เทศบัญญัติเทศบาลตำบลเชียงคาน และเทศบัญญัติเทศบาลเมืองเชียงราย โดยวิเคราะห์ถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของการกำหนดนั้นๆ

(2) จัดประชุมหารือในรูปแบบของการปรึกษาหารือ (Deliberative Process) ในประเด็นของการสร้างข้อกำหนดควบคุมอาคารและลักษณะทางสถาปัตยกรรม โดยเป็นการปรึกษาหารือระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นและนักวิชาการ เพื่อยกร่างข้อกำหนดเบื้องต้นในการนำไปสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

(3) ยกร่างข้อกำหนดแบบมีส่วนร่วมทั้งภาควิชาการ และประชาชน (ภาคผนวก 3) โดยการดำเนินการในขั้นต่อไป นั้น เทศบาลจะนำร่างข้อกำหนดดังกล่าว ดำเนินการต่อในส่วนของการรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชน เพื่อปรับร่างให้เหมาะสม และทำความเข้าใจถึงประโยชน์ เหตุผลความจำเป็นเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การจัดทำเป็นร่างกฎหมาย เพื่อบังคับใช้ต่อไปในอนาคต

4) โครงการจัดทำเอกสารเผยแพร่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในรูปแบบเอกสาร ซึ่งเป็นแผนงานโครงการตามยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจของชุมชน ในแผนงานด้านประชาสัมพันธ์ มีแผนกิจกรรมใน 5 กิจกรรม โดยมีแผนงานทุกปีในการดำเนินกิจกรรม คือ

- จัดตั้งคณะกรรมการด้านประชาสัมพันธ์พื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
- จัดทำเอกสารเผยแพร่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในรูปแบบเอกสาร
- จัดทำนิทรรศการเผยแพร่กิจกรรมการดำเนินการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า
- จัดทำจดหมายข่าวแจ้งกิจกรรมการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าต่อคนในชุมชน
- จัดทำรายการวิทยุเพื่อประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

(1) จัดตั้งคณะกรรมการด้านประชาสัมพันธ์พื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน โดยเป็นส่วนหนึ่งของ การจัดตั้งองค์กรชุมชนในการบริหารจัดการพื้นที่ย่านชุมชนเก่า โดยในเบื้องต้นได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่งานเปิดตัวย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ในวันศุกร์ที่ 7 สิงหาคม 2558

(2) จัดทำเอกสารเผยแพร่ทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษในรูปแบบเอกสาร ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดนครพนมในการจัดทำและจัดพิมพ์เผยแพร่

(3) จัดทำรายการวิทยุเพื่อประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน โดยออกเสียงตามสายและวิทยุท้องถิ่น

รูปที่ 6-5 การจัดทำเอกสารเผยแพร่

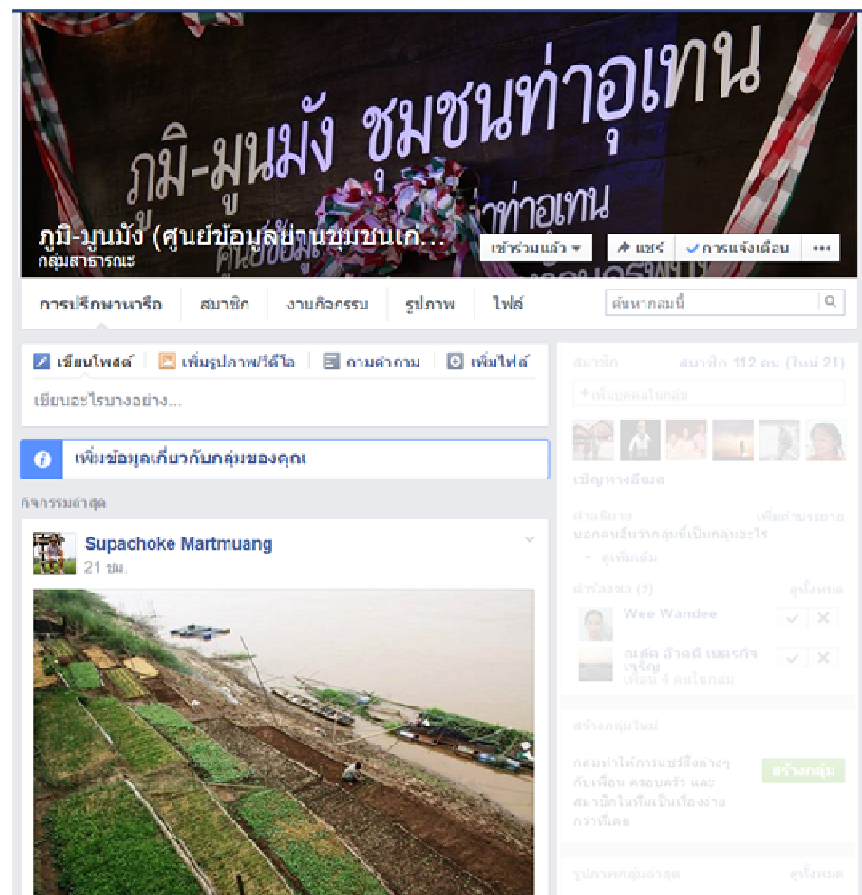
5) โครงการชุมชนเล่าเรื่องผ่านสื่อออนไลน์ เป็นแผนงานโครงการตามยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจของชุมชน ในแผนงานด้านประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีแผนกิจกรรมใน 3 กิจกรรม โดยมีแผนงาน 1 ปีในการดำเนินกิจกรรม คือ

- จัดตั้งคณะกรรมการด้านประชาสัมพันธ์พื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
- สร้างสื่อออนไลน์ (social media และ social network) ชุมชนเล่าเรื่องผ่านสื่อออนไลน์
- นำเสนอกิจกรรมของพื้นที่ ผ่านสื่อออนไลน์ อย่างต่อเนื่อง

โดยเริ่มดำเนินการใน 2 กิจกรรมแรก คือ

(1) จัดตั้งคณะกรรมการด้านประชาสัมพันธ์พื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน โดยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดตั้งองค์กรชุมชนในการบริหารจัดการพื้นที่ย่านชุมชนเก่า อีกทั้งมีการเตรียมการประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ ได้แก่ การตั้งกลุ่ม facebook เพื่อเผยแพร่เอกสาร

(2) สร้างสื่อออนไลน์ (social media) ชุมชนเล่าเรื่องผ่านสื่อออนไลน์ โดยมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนออนไลน์ ทาง facebook โดยใช้ชื่อ ภูมิ-มุนมัง เพื่อนำเสนอเรื่องราวและกิจกรรมต่างๆ ของย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

รูปที่ 6-6 Facebook ประชาสัมพันธ์โครงการฟื้นฟูย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
ภูมิ-มนมั่ง (ศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน)

6) โครงการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน เป็นแผนงานโครงการตาม ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจของชุมชน ในแผนงานด้านองค์กรเครือข่าย การจัดตั้งเครือข่ายชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ

- เทศบาล ได้แก่ ทุกภาคส่วนของเทศบาล รวมถึงประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน
- ประชาชนในชุมชน ได้แก่ ชาวบ้าน ประชาชนชุมชน กลุ่มทางสังคมและเศรษฐกิจในชุมชน
- เยาวชน ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา จากสถานศึกษาต่างๆ ในชุมชนท่าอุเทน รวมถึงคณะครูในโรงเรียน

โดยทั้ง 3 กลุ่มที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะประกอบรวมรวมกันเป็นคณะกรรมการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ซึ่งจะแบ่งหน้าที่กันออกเป็นฝ่ายต่างๆ ดังนี้

- (1) ฝ่ายที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้คำปรึกษาเรื่องการดำเนินงานในด้านต่างๆ
- (2) ฝ่ายบริหารและอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า มีหน้าที่บริหารจัดการ การกำหนดแผนงาน การดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่ม

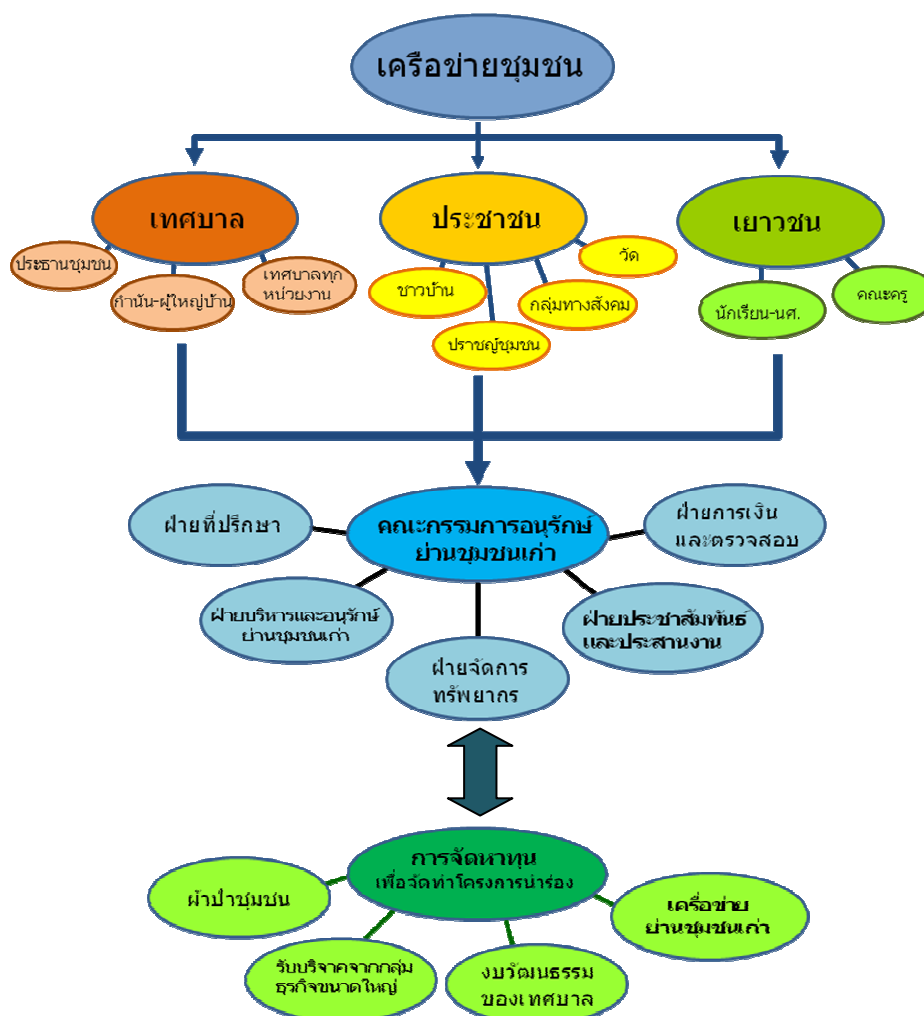
(3) ฝ่ายจัดการทรัพยากร มีหน้าที่ศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า ทั้งที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานจากภาครัฐและเอกชนเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูล มีหน้าที่บริหารจัดการกลุ่ม

(4) ฝ่ายประชาสัมพันธ์และประสานงาน มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การดำเนินงานของกลุ่ม รวมถึงการพัฒนา กลุ่ม การเป็นวิทยากรในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของย่านชุมชนเก่าแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนในชุมชนและพื้นที่อื่นๆ รวมถึงการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

(5) ฝ่ายการเงินและตรวจสอบ มีหน้าที่ในการดูแลและเบิกจ่ายงบประมาณ การจัดหาทุน และตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของกลุ่ม

ภายหลังจากการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนได้นำไปสู่การคัดเลือกตัวแทนในแต่ละกลุ่มเข้าไปทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการฯ ซึ่งได้ดำเนินการอย่างเป็นทางการ โดยการแต่งตั้งในรูปของคณะกรรมการฯ หน้าที่แรกของคณะกรรมการชุดนี้ คือ การระดมทุนเพื่อจัดสร้างศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนแห่งแรก โดยดำเนินการ ดังนี้ การจัดทำผ้าป่าชุมชน การรับบริจาคจากกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ในชุมชน การสนับสนุนงบประมาณ ด้านวัฒนธรรมจากทางเทศบาล การสนับสนุนงบประมาณจากเครือข่ายอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า ผ่านการเขียนโครงการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า

โดยงบประมาณที่ได้รับจากการจัดหาทุนทั้งหมด จะบริหารจัดการโดยคณะกรรมการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าฯ ทั้ง 5 ฝ่าย ที่ได้กล่าวนำข้างต้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยชุมชน

แผนภูมิที่ 6-1 แผนภูมิแสดงการจัดตั้งเครือข่ายชุมชน

ประกาศศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
เรื่อง ร่างแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

ตามที่เทศบาลตำบลท่าอุเทน ร่วมกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมือง และนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดประชุมร่วมกันเพื่อชี้แจงและซักซ้อมความเข้าใจการดำเนินงานของศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่า นำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประเภทยานุรักษ์เก่าไปสู่การปฏิบัติ เพื่อจัดทำแผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมโดยจัดประชุมเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ วัดพระธาตุท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ไปแล้วนั้น โดยในที่ประชุมได้มีมติให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเครือข่ายขึ้น เพื่อร่วมให้คำปรึกษาหารือและกำหนดแนวทางในการดำเนินงานอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนให้มีการพัฒนาอย่างเหมาะสมและยั่งยืน เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เทศบาลตำบลท่าอุเทน จึงได้พิจารณาประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายในการทำงานเพื่อพัฒนาย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ทั้งนี้เป็นไปตามความเห็นชอบของที่ประชุม ดังมีรายชื่อและตำแหน่งต่อไปนี้

๑. คณะกรรมการที่ปรึกษา

๑.๑ ที่ปรึกษาฝ่ายสงฆ์

๑. พระมหาสมัย สิทธิชัย	เจ้าคณะอำเภอท่าอุเทน	ประธานกรรมการ
๒. พระครูบริหารบรมธาตุ	เจ้าอาวาสวัดพระธาตุท่าอุเทน	กรรมการ
๓. พระครูพิพัฒน์สิริโพธิ์	เจ้าอาวาสวัดป่าโพธิ์ศรี	กรรมการ

๑.๒ ที่ปรึกษาฝ่ายฆราวาส

๑. นายวีระ ฤกษ์วานิชย์กุล	นายอำเภอท่าอุเทน	ประธานกรรมการ
๒. นายกานต์ แก้วมาตย์	นายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๓. นายสุรพล บุปศิริ	รองนายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๔. นายพนมศิลป์ เจริญราษฎร์	รองนายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๕. นายถวิล วดีศิริศักดิ์	ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๖. นายอุทิศ ไตรยเทน	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ

มีหน้าที่ ให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ความเห็นและเสนอแนะแก่คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของคณะกรรมการ

๒. คณะกรรมการอำนวยการ

๒.๑ ตัวแทนท้องถิ่นเทศบาลตำบลท่าอุเทน ประกอบด้วย

๑. นายกานต์ แก้วมาตย์	นายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน	ประธานกรรมการ
๒. นายสุรพล บุพศิริ	รองนายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๓. นายพนมศิลป์ เจริญราษฎร์	รองนายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๔. นายถวิล วดีศิริศักดิ์	ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๕. นายสมพล วดีศิริศักดิ์	เลขาธิการนายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๖. นายนิกุล อ่อนอุบล	ปลัดเทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๗. นางอุบลรัตน์ ไชยพานิชย์	รองปลัดเทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๘. นายทศพร แสนแก้ว	หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๙. นายลิ้ม มวลปาก	ผู้อำนวยการกองช่าง	กรรมการ
๑๐. นายรณกฤต เสนโนฤทธิ	รักษาการผู้อำนวยการกองสาธารณสุขฯ	กรรมการ
๑๑. นางสาววิมลสิริ สุวรรณมาโจ	รักษาการผู้อำนวยการกองการศึกษา	กรรมการ

๒.๒ ตัวแทนชาวบ้านด้านการพัฒนาและศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและการศาสนา ประกอบด้วย

๑. นางสาวสุพรรณ บุสุวะ	ข้าราชการบำนาญ	ประธานกรรมการ
๒. นายเจริญ มหาพันธ์ุ	ปราชญ์ชาวบ้าน	กรรมการ
๓. นางอิมออน บุพศิริ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓	กรรมการ
๔. นางสุพรรณ เกษมสิน	ประธานชุมชนวัดไตรภูมิ	กรรมการ
๕. นางบุญเรือน มูลเมืองแสน	กรรมการชุมชนวัดกลาง	กรรมการ
๖. นางบัวพัน วงศาพัตร	ประธานชุมชนวัดกลาง	กรรมการ
๗. นางพิสมัย พรธวงค์	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๘. นายจงจิต มาตย์เมือง	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
๙. นายธรรมรัตน์ แก้วมาตย์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ

๒.๓ ตัวแทนจากภาคการศึกษา/นักเรียน/นักศึกษา/คณะครู อาจารย์ ประกอบด้วย

๑. นายสมพงษ์ อุมะวรรณ	ผู้อำนวยการโรงเรียนอุเทนพัฒนา	ประธานกรรมการ
๒. ดร.พิศุทธิ์ กิตติศรีวรพันธ์ุ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าอุเทน	กรรมการ
๓. ดร.พัชรพงษ์ ทัดศรี	ผู้อำนวยการโรงเรียนอุเทนวิทยาคาร	กรรมการ
๔. นายทองหุ่ย เตียงสกุล	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านน้อยนาเหนือ	กรรมการ
๕. นางสาวประภาศรี อัครพันธ์	รองผู้อำนวยการโรงเรียนอุเทนพัฒนา	กรรมการ
๖. นางประณีต วดีศิริศักดิ์	ครู โรงเรียนอุเทนพัฒนา	กรรมการ
๗. นายสมเกียรติ สิงห์ทอง	ครู โรงเรียนอุเทนพัฒนา	กรรมการ
๘. นางมาลินี วรรณวงศ์	ครู โรงเรียนอุเทนพัฒนา	กรรมการ
๙. ว่าที่ร้อยตรี กานต์ จันทร์แดง	ครู โรงเรียนอุเทนพัฒนา	กรรมการ
๑๐. นางอรัญญา บุตรสิงขรณ์	ครู โรงเรียนอุเทนพัฒนา	กรรมการ
๑๑. นางสาวประกายดาว มุขพรหม	ครู โรงเรียนอุเทนพัฒนา	กรรมการ
๑๒. นายพิพัฒน์พงศ์ พรหมจันทร์	ครู โรงเรียนอุเทนพัฒนา	กรรมการ

๑๓. นายณัฐพล กิตติศรีวรพันธุ์	ครู โรงเรียนอุเทนพัฒนา	กรรมการ
๑๔. นายเอกลักษณ์ ติระ	ครู โรงเรียนอุเทนพัฒนา	กรรมการ
๑๕. นายนันทวัฒน์ บุโพโลม	นักเรียน	กรรมการ
๑๖. นายปางเทพ วดีศิริศักดิ์	นักเรียน	กรรมการ
๑๗. นางสาวจามิกา บุโพธิ์	นักเรียน	กรรมการ
๑๘. นายธนวัฒน์ คำเมือง	นักเรียน	กรรมการ
๑๙. นางสาวปรางทิพย์ วดีศิริศักดิ์	นักเรียน	กรรมการ
๒๐. นางสาวจิตาพร ประสานตรี	นักเรียน	กรรมการ
๒๑. นางสาวกัญญาพัชร สุกุล	นักเรียน	กรรมการ
๒๒. นางสาวอุษณีย์ แก้วมาตย์	นักเรียน	กรรมการ
๒๓. นางสาววิริยา นนสมัย	นักเรียน	กรรมการ
๒๔. นางสาวลักขณา คล้ายกิ่ง	นักเรียน	กรรมการ

มีหน้าที่ อำนวยการ ควบคุม กำกับดูแลนโยบาย ทิศทาง อนุมัติแผนงานโครงการประจำปี และให้ความเห็นชอบการบริหารงานโดยที่ประชุมหารือ รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำฝ่ายต่างๆ ให้ดำเนินงานตามนโยบาย และทิศทางการดำเนินงานที่ประชุมให้ความเห็นชอบ

๓. คณะกรรมการบริหารศูนย์ข้อมูลเครือข่ายย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน ประกอบด้วย

๑. นายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน		ประธานกรรมการ
๒. ปลัดเทศบาลตำบลท่าอุเทน		กรรมการ
๓. นายวันชาติ ทิพย์พูล	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๔. นายอุทิศ ไตรยเทน	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๕. นายวรณัฐ พันธุ์เวียง	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๕	กรรมการ
๖. นางปานทอง แสนปทุม	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๖	กรรมการ
๗. นายสงบ เจริญวงศ์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๗	กรรมการ
๘. ร.ต.ต.ปัญญา กิ่งคาน	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๙. นายรัชต์ ดีมดุง	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๑๐. นายคมสัน ประพัตรรงค์	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๑๑. นายมานพ สุวรรณมาโจ	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๑๒. นางสุนันทา วดีศิริศักดิ์	ประธานชุมชนวัดพระธาตุ	กรรมการ
๑๓. นางรัตนดา ดาดีน	ประธานชุมชนบ้านน้อยหัวบึง	กรรมการ
๑๔. นายกองพล แก้วมาตย์	ประธานชุมชนบ้านนาเหนือ	กรรมการ
๑๕. ตัวแทนคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เสนอรายชื่อเลือกกันเอง ฝ่ายละ ๑ คน		กรรมการ
๑๖. ตัวแทนเจ้าอาวาสวัดพระธาตุ จำนวน ๑ คน		กรรมการ
๑๗. ตัวแทนสถานศึกษา จำนวน ๑ คน		กรรมการ
๑๘. นางสาววิมลสิริ สุวรรณมาโจ	ร.ก.ผอ.กองการศึกษา	กรรมการ/เลขานุการ

มีหน้าที่ ควบคุม ดูแล และบริหารจัดการให้เป็นตามนโยบายและแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ฝ่าย
อำนวยการเห็นชอบ และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเร่งด่วนให้สำเร็จลุล่วงอย่างเหมาะสมในกรณีเร่งด่วนเสร็จแล้ว
ให้รายงานฝ่ายอำนวยการเห็นชอบหรือรับทราบ

๔. คณะกรรมการฝ่ายเลขานุการ

๑. นายทศพร	แสนแก้ว	หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลท่าอุเทน	ประธานกรรมการ
๒. นางสาววิมลสิริ	สุวรรณมาโจ	รักษาการผู้อำนวยการกองการศึกษา	กรรมการ
๓. นายวีระเดช	ศรีนครา	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๔. นางสาวพัชรวิทย์	อุณาพรหม	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๕. จ.อ.ภิญโญ	ศรีสวัสดิ์	หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ	กรรมการ
๖. นายวิทยา	จำปาพันธ์	หัวหน้าฝ่ายปกครอง	กรรมการ
๗. นางทิพยาภา	ริยะวงษ์	เจ้าพนักงานธุรการ	กรรมการ
๘. จ.ส.อ.ณัฐจักร	คงเพชรศักดิ์หนา	เจ้าพนักงานธุรการ	กรรมการ
๙. นางสาวศศิธร	กลิ่นหอม	ครูผู้ดูแลเด็ก	กรรมการ
๑๐. นางสาวสุวิชา	สำเร็จ	ครูผู้ดูแลเด็ก	กรรมการ
๑๑. นางสาวสุภัตรา	ตรีวงศ์ราช	นักวิชาการศึกษา	กรรมการ/เลขานุการ

มีหน้าที่ ประสานงานและช่วยเหลืองานด้านเอกสารการประชุมต่างๆ จัดรายงานการประชุมไว้เป็นหลักฐาน

๕. คณะกรรมการฝ่ายแผนอนุรักษ์/ฐานข้อมูล

๑. นายวันชาติ	ทิพย์พูล	ข้าราชการบำนาญ	ประธานกรรมการ
๒. นายประวิทย์	มาตย์เมือง	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๓. นางกรองผกา	บุญระมี	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๔. นายสุรพล	บุพศิริ	รองนายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๕. นายพนมศิลป์	เจริญราษฎร์	รองนายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๖. นายเรืองชัย	วงศ์อุระ	ประธานสภาเทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๗. นายถวิล	วดีศิริศักดิ์	ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๘. นางสาวกัลยา	บุพศิริ	ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๙. นางสาวประภาศรี	อัครพันธ์	รองผู้อำนวยการโรงเรียนอุเทนพัฒนา	กรรมการ
๑๐. นางพณีย์	โพธิ์ทอง	ครูโรงเรียนบ้านท่าอุเทน	กรรมการ
๑๑. นางณอมจิต	กิตติศรีวรพันธุ์	ครูโรงเรียนบ้านคำพอกท่าดอกแก้ว	กรรมการ
๑๒. นางสาวอุทุมพร	บุพศิริ	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๑๓. นางสาวเยาวลักษณ์	อิสาค	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๑๔. นางอุบลรัตน์	เสวีวัฒน์	กรรมการชุมชนวัดสว่างอารมณ์	กรรมการ
๑๕. นายโชคชัย	กิตติศรีวรพันธุ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
๑๖. นางสมลักษณ์	บุพศิริ	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
๑๗. นางอมรลักษณ์	จำปาไชยศรี	ครูโรงเรียนอุเทนวิทยาคาร	กรรมการ
๑๘. นางพิไลวรรณ	พลหาราช	ครูโรงเรียนอุเทนพัฒนา	กรรมการ
๑๙. นายรณยุทธ	พรรณวงศ์	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๒๐. นายธงทอง	เกษมสิน	กำนันตำบลท่าอุเทน	กรรมการ

๒๑. นายเจริญชัย	ภิญโญดุยเจต	ประธานชุมชนวัดศรีชะเกษ	กรรมการ
๒๒. นางรัตนา	ดาตั้น	ประธานชุมชนบ้านน้อยหัวบึง	กรรมการ
๒๓. นางสุนันทา	วดีศิริศักดิ์	ประธานชุมชนวัดพระธาตุท่าอุเทน	กรรมการ
๒๔. นายเจนณรงค์	พิมพ์พันธ์	ประธานชุมชนวัดโพแก้ว	กรรมการ
๒๕. นายวิโรจน์	กิติศรีวรพันธ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
๒๖. นายวรสันต์	กิติศรีวรพันธ์	รองประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอท่าอุเทน	กรรมการ/เลขานุการ

มีหน้าที่ วิเคราะห์ศักยภาพ และสืบค้นฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน และเสนอจัดทำแผนอนุรักษ์ให้ถูกต้องและสอดคล้องกับวิถีชุมชน

๖. คณะกรรมการฝ่ายการมีส่วนร่วมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและประชาสัมพันธ์

๑. นายพีระพงษ์	บุญระมี	ข้าราชการบำนาญ	ประธานกรรมการ
๒. นายมานพ	สุวรรณมาโจ	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๓. นายทองใหญ่	เตียงสกุล	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านน้อยนาเหนือ	กรรมการ
๔. นางอรนุช	จันทร์ดาประดิษฐ์	ครูโรงเรียนอนุบาลพัฒนา	กรรมการ
๕. นายสมพล	วดีศิริศักดิ์	เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๖. นายวีระเดช	ศรีนครา	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๗. นายรัชต์	ดิษฐ์	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรรมการ
๘. นายกลชัย	อุณาพรหม	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
๙. นายอัศวิน	พรณวงศ์	เจ้าพนักงานธุรการ	กรรมการ
๑๐. นายชินวัฒน์	วงศ์คำสาย	พนักงานจ้างทั่วไป	กรรมการ
๑๑. นางสาวกนกรัตน์	พะโน	ลูกจ้างสำนักปลัดเทศบาล	กรรมการ
๑๒. นางสาวกิตติยา	แก้วมัตย์	ลูกจ้างสำนักปลัดเทศบาล	กรรมการ
๑๓. นางถาวร	วดีศิริศักดิ์	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าอุเทน	กรรมการ/เลขานุการ

มีหน้าที่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป และผลักดันการมีส่วนร่วมในการดำเนินการให้เข้าถึงกลุ่มหลากหลายอย่างทั่วถึง

๗. คณะกรรมการฝ่ายการเงิน การบัญชีการพัสดุและการจัดหาทุน

๑. นายพีระพงษ์	บุญระมี	ข้าราชการบำนาญ	ประธานกรรมการ
๒. นายวีระเดช	ศรีนครา	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๓. นายประวิทย์	มัตย์เมือง	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๔. นางสาววรรณ	บุษวะ	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๕. นางสาวเยาวลักษณ์	อิสากร	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๖. นายวรณัฐ	พันธ์เวียง	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๕	กรรมการ
๗. นางปานทอง	แสนบุษุม	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๖	กรรมการ
๘. นายสงบ	เจริญวงศ์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๗	กรรมการ
๙. นางสุนันทา	วดีศิริศักดิ์	ประธานชุมชนวัดพระธาตุ	กรรมการ
๑๐. นางรัตนา	ดาตั้น	ประธานชุมชนบ้านน้อยหัวบึง	กรรมการ
๑๑. นายกองพล	แก้วมัตย์	ประธานชุมชนบ้านนาเหนือ	กรรมการ

๑๒.นางอุบลรัตน์ ไชยพานิชย์ รองปลัดเทศบาล/รท.ผอ.กองคลัง กรรมการ/เลขานุการ
มีหน้าที่ จัดหาทุนทรัพย์ และจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ให้ถูกต้องและสามารถตรวจสอบได้

ให้ผู้ได้รับประกาศแต่งตั้งในแต่ละฝ่ายได้ประชุมหารือ และเสนอความเห็นให้ฝ่ายอำนาจการ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยสั่งการและบริหารจัดการให้เป็นไปตามฝ่ายต่างๆ เสนอแนะอย่างเหมาะสมให้เกิดความ เรียบร้อย ตามวัตถุประสงค์เป้าหมายในการอนุรักษ์และการจัดการย่านชุมชนเก่าได้อย่างสมดุลและเหมาะสม ยั่งยืนให้มีความเห็นพ้องของทุกภาคส่วน หากมีอุปสรรคใดๆ ให้แจ้งนายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทนเพื่อจะได้ เชิญประชุมคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาดำเนินการต่อไป

ประกาศ ณ วันที่

กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

(นายกานต์ แก้วมาตย์)

นายกเทศมนตรีตำบลท่าอุเทน

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์ข้อมูลเครือข่ายย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน

6.2 บทสรุปโครงการ

จากการศึกษาโครงการนำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทยานุรักษ์เก่า ไปสู่การปฏิบัติ : แผนจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ในบทสรุปและการเสนอแนะในการดำเนินการต่อไป สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ดังต่อไปนี้

1) **เทศบาลตำบลท่าอุเทน** เป็นกลไกหลักในท้องถิ่นในการขับเคลื่อนแผนงานโครงการ โดยประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานจังหวัดนครพนม สภาวัฒนธรรมจังหวัดและอำเภอ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านงบประมาณและการดำเนินการ โดยควรขับเคลื่อนแผนงานตามโครงการที่ได้เสนอแนะ คือ

- โครงการปรับปรุงฟื้นฟูจัดระเบียบย่านพาณิชยกรรม
- โครงการปรับปรุงฟื้นฟูภูมิทัศน์ริมโขง
- โครงการปรับปรุงและฟื้นฟูพื้นที่สาธารณะของชุมชน (บึงมอ)
- โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูอาคารเก่าและเรือนพื้นถิ่น
- โครงการศูนย์ข้อมูลย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
- โครงการวางและจัดระบบป้องกันอัคคีภัยในย่านชุมชนเก่า
- โครงการอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการภัยพิบัติ
- โครงการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน
- โครงการพัฒนาขีดความสามารถของเครือข่ายชุมชน
- โครงการยกร่างข้อกำหนดควบคุมอาคารและลักษณะทางสถาปัตยกรรม
- โครงการอบรมเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์และจัดการมรดกทางวัฒนธรรม

2) **หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดนครพนม** ควรดำเนินการต่อเนื่องไปกับแผนงานโครงการ 5 โครงการ โดยการประสานงานร่วมกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลท่าอุเทน รวมไปถึงโรงเรียนและกลุ่มองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยมีรายชื่อโครงการดังต่อไปนี้

- โครงการอนุรักษ์และจัดทำทะเบียนต้นไม้ใหญ่
- โครงการศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตกลุ่มน้ำโขง
- โครงการอบรมบุคลากรของหน่วยงานรัฐและประชาชน เพื่อสร้างแรงจูงใจและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
- โครงการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์และซ่อมแซมอาคารเก่า

- โครงการจัดทำเอกสารเผยแพร่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในรูปแบบเอกสารและการสร้างสื่อออนไลน์
- โครงการชุมชนเล่าเรื่อง ผ่านสื่อออนไลน์

3) กรณียาธิการและผังเมือง สืบเนื่องจากแนวโน้มการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของจังหวัดนครพนม ซึ่งมีแนวโน้มไปในด้านการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ระยะที่สองของประเทศ ดังนั้นการพัฒนาดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลทั้งเชิงบวกและลบต่อพื้นที่เทศบาลตำบลท่าอุเทน ดังนั้นการออกข้อกำหนดเชิงพื้นที่ เช่น การวางผังเมืองรวมชุมชนท่าอุเทน (ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่) และการจัดวางผังเฉพาะชุมชนชายแดนท่าอุเทน (ซึ่งควรได้รับการพิจารณาให้มีการดำเนินการเป็นการเร่งด่วน) จึงเป็นแผนงานที่ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรริบประสานงานให้เกิดการวางแผนและมาตรการการปกป้อง เนื่องจากพื้นที่ท่าอุเทนเป็นหนึ่งในพื้นที่ซึ่งมีต้นทุนทางวัฒนธรรมสูง จึงควรดำเนินการด้านการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจต่อไป

สุดท้ายนี้จากการดำเนินการโครงการนำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่า ไปสู่การปฏิบัติ : แผนจัดการการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมย่านชุมชนเก่าท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ทางคณะผู้ศึกษาได้เห็นว่าเป็นโครงการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจากการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากโครงการมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาสู่การจัดทำแผนที่วัฒนธรรม และโครงการนี้เป็นโครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี ประกอบกับทางคณะผู้ศึกษาคือ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมือง และนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ยังได้ขอสนับสนุนงบประมาณของมหาวิทยาลัยในการดำเนินการผ่านโครงการ “หนึ่งหลักสูตรหนึ่งชุมชน” จึงทำให้พื้นที่ย่านชุมชนเก่าท่าอุเทนมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ การประชาชน นิสิต และนักวิชาการท้องถิ่น ในสุดท้ายนี้ทางคณะผู้ศึกษาจึงเห็นควรเป็นอย่างยิ่งให้ทางสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการในรูปแบบเดียวกันกับโครงการนี้เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงชุมชนต้นแบบในภาคอื่นต่อไป

- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมือง และนฤมิตศิลป์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- RESEARCH AND CREATIVE DEVELOPMENT CENTER
ศูนย์วิจัยและพัฒนาสร้างสรรค์

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

๖๐/๑ ซอยพืชมูลพัฒนา ๙ ถนนพระรามที่ ๖ แขวงสามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐

โทร : ๐ ๒๒๖๕ ๖๕๘๒

โทรสาร : ๐ ๒๒๖๕ ๖๕๘/๘, ๐ ๒๒๖๕ ๖๕๘๑